

1988ko Maiatzak 22 — 1199. zenbakia — 160 pezeta (BEZ barne) / 9 libera

ARGIA

**Ohizko bideari eutsiz
artaldeak mendi-larretan**

HERRI URRATS: euskara Europako bidean!

EKO

EKO ALTZA

Larratxo Ibilbidea, 96 zbk. ALTZA

S. Juan Bautista Koperatiba

Villas auzoa. Tel. 55 01 99 HERNANI

SUPER AMARA

Isabel II.a, 16 zbk. Tel. 46 11 77
DONOSTIA

EKO ASTEASU

Keelavite Poligonua, z/g. Tel. 69 25 26
ASTEASU

EKO AIETE

Grupo Etxadi. Tel. 21 14 88 AIETE
(Donostia)

ARRATE IRRATIA

FM — 101,5
Eibar

**Goizeko 9etatik
gaueko 11ak arte**

**Irratsaio denak
euskaraz**

ARRATE IRRATIA EUSKAL SINTONIA

1.199. zenbakia

Azaleko argazkia: Jacques Blot.

POLITIKA

- 13.— X. Gurrutxaga: «Gaurkotasan handikoak dira askatasuna, berdintasuna, elkartasuna». **L. Fernandez.**
- 16.— Kronika politikoa. **I.Z.**
- 17.— Diruaren hotsa. **B. Bakai-koa.**

NAZIOARTEKOA

- 18.— Brasil: «O minerio e nosso». **P. Sastre.**

ERREPORTAIK

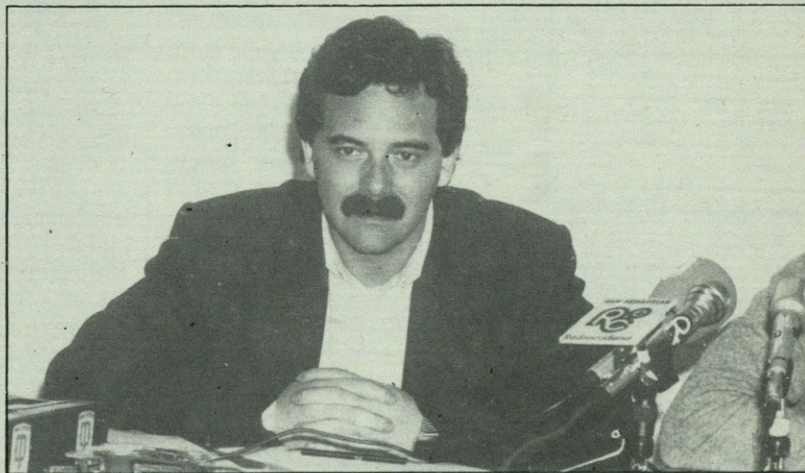
- 20.— Ohizko bideari eutsiz artaldeak mendi larretan. **L. Aristi eta N. Arrastoa.**
- 24.— Herri Urrats: euskara Europarako bidean. **Tx. Iturria.**

TXT komikia

- 36.— Askagintza: «Bizirik bizi menpekotasunik gabe. **I. Goitioltza.**
- 38.— A. Barasoain: «Liverpool-en jokua egiten saiatu naiz Eibar taldean». **N. Arrastoa eta L. Aristi.**
- 42.— Gurina eta margarina, berdintsu eta diferente. **M.J. Barandiaran eta I. Irazabalbeitia.**
- 44.— Kirola. **G. Arrese.**

KULTURA

- 45.— Kultur ataria.
- 46.— Euskal Aktoreen Batasuna sindikatua sortu berri da. **G. Arrese.**
- 48.— Inazio Mujika: «Buruan zeukat lerratu nahi ez duenaren istorioa». **J. Arano.**
- 50.— Hamar eskultore gazteren erakusketa San Telmon.
- 51.— Ibai-Ertz: «Gero eta euskara batuagoan idazten saiatzen gara». **M. Aramendi eta M. Amundarain.**
- 52.— Kulturaren aste borrostea.
- 54.— Mundu zabaletik kultura. **J.M. Heritz.**

GERO eta guttiago dira beren artaldeak bildu eta mendiko larretara abiatzen diren artzainak, maiatzarekin batera joan eta hantxe igarotzeko negua bitartean. Grabagailua eta argazkima-kina motxilan sartu eta Aralar alderako bidea hartu zuten Arrastoa eta Aristi erreporteroek hango artzain batekin solastatzeko (20. orrialde-tik aurrera irakurriko duzu). Politikako orrialdetan hilabete honen azkenengo asteburuan EEk Donostian burutuko duen Biltzar Nagusiak nondik nora egingo duen jakiteko komite ejekutiboko Xabier Gurrutxaga parlamentariarekin izan gara. Eta zenbaki honetako elkar hizketa nagusian berriz (38. orrialdean), futbol ligako Bigarren mailara igo berri den Eibar taldeko entrenatzailearen hitzak jaso ditugu; Alfonso Barasoainen ustez, datorren denboraldiko lehen partiduetan emaitza onak erdietsiz gero maila berean segituko dute hurrengoan ere.

Jabea: Zeruko ARGIA S.A.L.

ARGIA egiten du:

Donostian: Mikel Antza, Jon Mikel Arano, Gorka Arrese, Jon Barandiaran, Txumai Iturria, Josu Landa, Xabier Lekuona, Juan Jose Petrikorena, Pablo Sastre, Iñaki Uribe, Xalbardin, Pello Zubiria, Joxemi Zumalabe.

Bilbon: Jesus Artetxe, Arturo Izarzalai, Luis Fernandez, Ermiñe Madariaga, Laura Mintegi, Imanol Murua, Jon Sarasua, Iñaki Uriarte, Pello Urzelai.

Gasteizen: Txotxe Andueza, Irantzu Iriondo, Pablo Ruiz de Aretxabaleta.

Iparraldean: Isabel Etxeberria, Tala.

Iruñean: Jon Alonso, Iñaki Camino, Marta Diez, Joxe Martin Gogortza, Imanol Haranburu, Iñaki Mendibe.

Kolaboratzaileak: Gemma Agesta, Xabier Agirre, Martxel Aizpurua, Itziar Alkorta, Joseba Alvarez, Enrike Amonarriz, Mikel Arrieta, Ladix Arrosagarai, Antton Azkargorta, Joxe Azurmendi, Balere Bakaikoa, M.J. Barandiaran, Amaia Elozegi, Xabier Erro, Xarlot Etxezaharreta, Joxean Gezalaga 'Zaldubi', Miellanjel Harana, Mikel Hernandez, Ostaiska Irastortza, Iñaki Irazabalbeitia, Mikel Iribarren, Gure Irratikoak, Irulegi Irratikoak, Koldo Izagirre, Kanko Izpizua, Edorta Jimenez, Karmelo Landa, Asun Larrañaga, Lurdes Larrañaga, Loren Loidi, Emilio Lopez Adan 'Beltza', Alfontso Martinez, Xabier Mendiguren, Mikel Mendizabal, Bego Montorio, Morau eta Martin, Josean Oiz, Eneko Olasagasti, Koldo San Julian, Andoni Sarriegi 'Murumendi', Joseba Sarriónandia, Allande Sokarros, Joan Mari Torrealda, J.L. Alvarez 'Txillardegui', Urederra, Aitor Zabalgobera.

Diseinu eta montajea: Jon Barandiaran, Eneko Abrego.

Fotomekanika: Agus Barandiaran.

Azala: Garbiñe Ubeda.

Publizitatea: Maximo Aierbe, Joxe Mari Ostolaza.

Administrazioa: Jon Barandiaran.

Ardura teknikoa: Simeon Barroso, J. Jose De Marcos.

D.L.: 80—1963.

Helbideak: ARGIA, Ametzagaña 19 Behea. 20012 Donostia./ Diputazio kalea, 3, 1-ekz. 48009 Bilbo.

Telefonoak: (943)283399, (94)4248012.

Inprimategia: ANTZA inprimategia.

1988. urterako harpidetza sariak: (BEZ barne)

Hego Euskal Herria.....	6.000 pezeta.
Ipar Euskal Herria.....	400 libera.
Estatu Espainola.....	6.000 pezeta.
Beste atzerriak.....	8.000 pezeta.
Airez.....	12.000 pezeta.

MAIATZA 22 MAIATZA 28

maiatzaren 23an ilgora

eguzkia: (maiatzaren 22an)
irten: 06.53
sartu: 21.31

mareak: (maiatzaren 23an)
gora: 11.03 eta 23.19
behera: 04.35 eta 16.47

LIBURUAK

DABID ZUAZALDE

Aldizkariaren izena: Jakin.
Ezaugarriak: 46. zenb.,
1988-I, 162 orri, 750.

Iritsi zaigu aurtengo lehen hiruhilabeteari dagokion alea, eta ohi dugunez edukia-
ren berri emango dizuegu. Gai nagusi bat dugu hona-
koan: eskola porrota. Ikasle,
irakasle edo guraso zareten
guztiok jakingo duzue honez
gero eta jabetuko zineten be-
re garrantziaz; besteak ere
bai, ziurrenik. Halarik ere,
ezugutzen duenak sakontze-
ko, eta ez duenak horretan
hasteko, tresna baliagarria
duzue aldizkari hau.

Gaiari buruzko lan teori-
koak agertzen zaizkigu lehe-
nik: eskola porrota zer den,
zein diren bere ezaugarriak,
faktoreak, ondorioak. Sei la-
netan jorratu dira gorabehe-
ra horiek, eta beste bost arti-
kulutan irtenbide konkretu
batzuk azaltzen dira, prole-
ma eta ingurugiro jakin ba-
tzuei ezarriak, jakina. Za-
rautz, Gasteiz, Andoain eta
Donostiako zenbait ikastetxe-
takoak dira esperientzia ho-
riek.

Artikulu guzti hauen egi-
leak honakoak dituzue: Xa-

bier Garagorri, Nerea Portu
Zapirain, Pello Aierbe, Lon-
txo Oihartzabal, Inaxio Albis-
tur, Gipuzkoako OHO Ikuska-
ritza, Joxe Roman Lizaso,
Maria Dolores Muzas, Jose
Antonio Quijara, eta askoren
artearen burutu den beste bat.

Gai nagusi horren atzetik,
euskal liburugintzaren berri
izan nahi dugunok urtero
itxaron ohi dugun artikulua:
J.M. Torrealdai aurreko urte-
teko liburugintzaren azterke-
ta egiten dueneko. 600 titu-
lutik gorako produkzioarekin
zaila da behar bezala azter-
tzea, eta beste batzuetan be-
zala honetarako dituen era-
gozpen eta zailtasunak aipa-
tzen dizkigu, bai laguntza es-
kaini diotenei eskerrona
adierazi ere.

Liburu guztien zerrendare-
kin batera, datu eta grafiko
ugarri eskaintzen digu lan ho-
nek. Zaila da bertan adierazi-
tako guztia lerro bakanetara
laburbiltzen; hala ere, aipa-
ritzagun Torrealdai azpima-
rratutako ongaitzak: alderdi
onen artean, liburu moten di-
bertsifikazioa zertxobait
areagotu dela, eta txarren ar-
tean sorkuntzak behera jo-
duela, itzulpen eta berrargi-
talpenen aldean. Kezkatze-
koak halaber, irakaskuntzan
Espainiako editorialak nola
ari diren beren metodoen
itzulpen huts direnak sarre-
razten. Birrargitalpena ez
zaigu berez, Joan Mariri be-
zain kezkarria iruditzen,
non eta sorkuntza jaten ez
duen; eta bestalde, ez deza-
gun ahanzt azterketa hau
zenbateko orokorre dago-
kiela; beste batzuen bidez
ikusitako beharko dugu ea egiten

dena hobea, zer moduzkoa
den, lehen baino hobea, kax-
karragoa.

Zenbaki honekin bukatze-
ko, azken lan bat: Amaia
Iturbide poetak Yukio Mishi-
ma zenaren gainean eginda-
koa. Hona ere hil eta gero iri-
tsi da haren sona. Guk lehen-
bizikoz, aldizkari honetantxe
eta Joseba Sarrionandiaren
bidez izan genuen haren be-
rri. Azken aldian nonnahi ari
dira zabaltzen idazle japonia-
rrari buruzko liburuak. M.
Durasena agian ezagunena.
Hemen, A. Iturbidek Mishi-
maren bizitza kontatzen di-
gu, lanak, estiloa, ideiak, es-
tetika eta abarrekoak.

Izenburua: Bizi aparra.

Egilea: Karlos Santisteban.

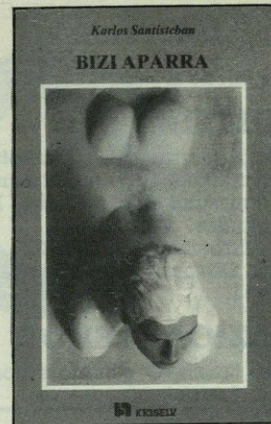
Argitaratzailea: Kriselu.

Karlos Santisteban, gaztea
izan arren hopez gero liburu
pila baten egile da. Eta hala
ere ez du komunikabideetan
oihartzun handirik jasotzen.
Ohizko literatur zirkuitoeta-
tik kanpo mugitzen delako
beharbada. Jenero askotan
ibilki, bere lekua oraino aur-
kitu ez duelako apika. Bere
azken poema liburua dakar-
gu honakoan.

«Bizi aparra» du izenburua,
eta bizitzarekiko maitasuna
nabari zaio alderdi guztietan.
Ez zentzu filosofiko edo
metafisikoan, modu praktiko,
berehalako batez baizik: hau
da, bizitzako gauzak, senti-
mendua, pertsonak, pozak
eta negarrak, bizi den oro
kantatu nahi duela ageri da.

Horrela bada, gure herriari
egiten dizkio olerkiak, dara-
man bururari eta bidean
eroritakoei; maitasunari, mai-
teari eta maitearen gorputza-
ri; haurrei, naturari, baso eta
itsasoei; bere goibelaldi eta
parrandei. Modu bitalista ba-
tez ikusten du mundua, eta
halaxe egiten du poesia, lite-
ratura errealtatetik bereizi
gabe, dena kontzientzia oro-
hartzaile berean integratuz.

Olerkigaiak aukeratzeko
moduarekin zerikusia du
olerki moldeak: modu natu-
ral batez idazten du. Poema
libreak dira, eta horrez gai-
nera baliapideez biluztua,

ezein artifizialtasunik gabea.
Nabari zaio etorria baduela,
eta etorri ahala idazten due-
la.

Guzti hori berez ongi irudi-
tzen zaigu baina (ai, amigo,
komentarioak laudorioz hasi
baina beti iristen da baina
bat), baina —genioen— gutxi
landuak direla nabaritzen da,
edo landu baditu ez zaie an-
tzik ematen; bat ere erritmo-
rik ez dute; noizean behin su-
matzen den umoreak alai-
tzen bagaitu ere liburuaren
tonu monokordeak azkenera-
ko aspertu egiten zaitu.

Estimatzen dugu Karlos.
Badakigu idazteko gogoia
duena. Baina hori ez da nahi-
koa. Ezta ideia politak izatea
ere. Ikasgai asko ikasi beha-
rrean dago, poetatzaren es-
kolan.

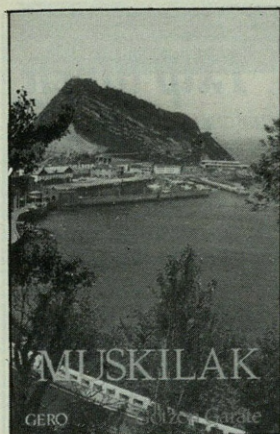
Izenburua: Muskilak.

Egilea: Gotzon Garate.

Argitaratzailea: Gero.

Dudarik ez dago euskal
irakurleagoak maite duela Go-
tzon Garate. Hori frogatzen
du bere liburuak izan duten
eta oraindik ere duten arra-
kastak. Honako honetan adi-
bidez, aspaldisko agorturik
zeuden bi liburu birrargitara-
tu dizkio «Gero» argitale-
txeak.

Ez zaio falta Gotzoni arra-
kastarako arrazoirik. Lehena
bere euskara gozo, aberats,
samur eta ez zailegia. Biga-
rrena, bere liburuaren kontae-
ra bizia, argumentu erakar-
garria. Bi horiek eragiten du-
te euskaltegietan eta orohar
euskara lantzen ari direnen
artearen punta-puntako idazlea
izatea, eta ezaguna da non

dagoen helduen liburugintza-ko merkaturak batipat.

Erraz izate hori ez da akatsa, noski, eta ez gara adjetiboari "keria" edo "tasun" atzizkia erantsi behar ote zaion eztabaidan. Nire ustez egoki eta beharrezko dira honelako liburuak.

Hemen ere Mikel Arana dugu protagonista: goierriarra, kazetaritzako 3. ikasturtea gaudituta eta oporretan izabarenera Getariara doana: han zenbait abentura bizi beharko du...

Guzti hori lehen pertsona zuzen-zuzen kontatua, txilipurdi liluragarriarik gabe baina istorioa aurrera eramateko artisautza ongi ezagutzen duenaren arteaz.

Ohar bat «Gero»koei, lotsagabekeria ez bada: inoiz hiru garren ediziorik egingo bazenute —eta ez litzateke harritzekoa— alda ezazue azala, honekin liburuak gida turistiko ematen du eta.

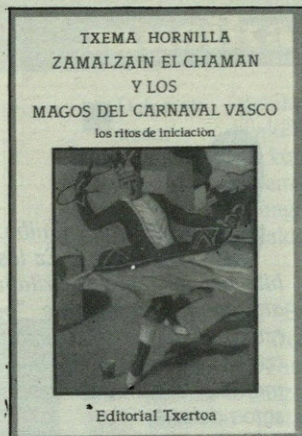
Izenburua: Zamalzain el chaman y los magos del carnaval vasco.

Egilea: Txema Hornilla.

Argitaratzailea: Txertoa.

Zuberoako folklore aberastu aspaldidanik da ikerlarien interesekoa eta nork bere ikuspuntutik heltzen die. Ez da hau Txema Hornilla gai honetaz kezkatzen den estraietako aldia, lehen ere «Sobre el Carnaval vasco» argitaratu baitzuen editorial berean, orduan ere —orain bezala— Maskarada hartzen zuela aztergai.

Lortu nahi diren ondorioek metodologia desberdinak es-

katzen dituzte ordea: harako hartan, antropologia estrukturalistaren bidetik jo zuen, Lévi-Straussen eskolaren eskutik alegia. Oraingoan ordea, inimizazio erritoekekin duten antza azpimarratu nahi du, eta horretarako Mercia Eliade mitologoaren ikerbidea hartu du.

Inimizazio erritoak asko eta askotarikoak dira mundu zabalean. Gehienak nerabezaroari lotuak: hau da, haurtzarotik helduarora pasatzeko burutu beharreko frogak, heriotza sinboliko eta birjaio-tza. Honelako eskemak erabili izan dira literatur azterketa batzuetan ere. Txamarena inimizazio berezi bat da, ez bait da nerabezaroari lotua: errito berezia batez aztiak bere ahalmen eta gaitasun bereziak eskuratzen ditu. Honekiko antza ikusten dio Hornillak Zamalzaini, zaldi gainean dabilen dantzariari alegia, eta dantza eta mugimendu guztien azterketaren bidez saiaturiko da frogatzen.

Horrekin batera, kristautasun aurreko kulturaren aztarnak ikusten dira, ihauterietan nola edo hala moztorturik iraun dutenak.

Izenburua: Lehortean.

Egilea: Gotzon Garate.

Argitaratzailea: Gero.

Bigarren argitaraldia du liburu honek ere. Ezagutzen duenak badaki (ezagutzen ez duenak baleki!), eta ez duenari emango diogu haren berri.

Ipuin liburu. Hogeitik gora ipuin laburrek osatua. Ipuin horiek, lehen edo biga-

rrren pertsona idatziak, giro bat, elkarren eite bat: pertsonaia bakar eta bakarti bat izaten da protagonista. Munduaren ikuspegi etsitua, ezkorra ematen du, zapuzturik ageri dira gizon-emakumeak. Bestalde, teknika aldetik eta ezer aipagarririk ez: ipuin lanak dira hauek.

Harrigarria da gero Gotzon Garateren zenbait libururen bikoiztasun hori: batetik pessimismoa, beltztasuna, esperantzarik eza, eta bestetik, gogortasun horrekin korapilo bihurritan, mezu kristaua edo, ezkutaturik. Ni ez naiz kritikari psikoanalista eta ez dut horretan sakontzeko asmorik, ez gaitasunik, baina bitxia zaidala aipatu nahi nuen.

Bestetik, hizkuntzari eta horrelakoei dagokionez, aurretik esana dago esan beharreko guztia. Atera berri omen duen hiztegia ikusteko irrikitan geratzen gara. Jakinaren gainean edukiko zaituztegu.

Izenburua: Mikromea.

Egilea: Voltaire.

Itzultzailea: Karlos Santisteban.

Argitaratzailea: Kriselu.

François-Marie Aronet, Voltaire ezizenez ezagunagoa, ilustrazio garaiko gizonek argienetakoa izan zen. XVIII.eko Frantzia arazotxo batzuk izan zituen bere ideia aurrerazaleak zirela eta baina orohar lasai asko bizi izan zen Madame de Pompadour eta abarrekoen saloietan, bere mihi zorrotzaz zirenak eta ez zirenak astinduz.

Milaka gutunez gain, hainbat generotan idatzi zuen, eta guztietan bere filosofia politikorako kezka argi eta garbi ageri dira. Halaxe zen lehendik euskaraz geneukan bere obran, Ibon Sarasolak aspaldi itzultitako «Kandido» zoragarrian, eta halaxe da Karlos Santistebanek liburu-txo honetara bildu eta itzuli dituen hiru ipuinetan.

«Mikromea» da luzeena eta liburuari izena ematen diona. Izen bereko izaki erraldoi bat ageri zaigu, Sirio izarrekoa, eta honek Saturnoko beste batekin hara eta hona egiten dituen bidaietan, gauzak bere ikuspegiak kontatuz, mundu honetako «egia» zenbaiten erlatibotasuna jartzen du agerian. «Memnon edo giza jakituria» deritzanean estoikoez eta estoizismoaz trufatzen da, eta «Eskarmentatuaren bidaien historia»-n bidaiak egiten da, eta erlijio eta gizarte ohitura desberdinak erkatzean Voltairek bere ohizko helburuak lortzen ditu: sineskerien kontra eta arrazonamenduaren alde jartzea.

Besterik ez. Liburu polita, «Kriselu»ko klasikoan bildumako hau, eta eskertzekoa halaber itzultzaileak paratutako hitzaurrea.

«Pottokiak»
bezalako
marrazkiek beren
lilura aspaldi
galdu zuten arren,
oraindik gure
artean.

Marrazki Bizidunak: «haurrek gehiago merezi dute»

Barne produkzioan lan egiten duten denek ederki asko dakite zein nolako murriztapenak jaso dituzten heuren saioak aurrera eramanez. Baina ETBren programazioaren barnean, telesailekin eta batez ere, marrazki bizidunekin jarraitzen den erizpideen politika tristea da. Hala dirudi bederen.

Azken bolada honetan eskeintzen ari diren marrazkiak bi zatitan bana ditzakegu: alde batetik, gazte-txoentzat eskeinitako marrazki ez arruntak, hau da, «Urdu Txiki» eta «Hey Bun-boo» bezalakoak eta beste-tik, arruntak, hau da, biolentoak, heriotzea, guda, armak, heroia... azaltzen diren horietakoak, «Bihurkor-rrak» eta «Izarretako Gerla-rik» kasu.

Azken marrazki hauek ikusirik, umeengan zein funtzioa bete behar duten zalantzazko bihurtzen zaigu: argi dago hezitzaile lanik ez dutela egiten, beraz, dibertitzeko (?) edota balore horiek gorapaitzeko eskei-niak dira. Baina lepoa jarri-ko nuke, eta bakarra daukat, ez direla oso garesti erosiko. Hortxe dugu «Pottokiak» marrazkien kasua; hain erabiliak dira ezen pentsazinezkoa dela pottokirik gabeko ETB bat egon daitekeenik.

Haurrak omen dira ETBk dituen ikusle zintzoenak. Zortea du ETBk beste telebistetako haur programzio-rik konpetentzia seriorik ez diola egiten.

Larunbatez
«Aukerako Okela».
Gansterren arteko
borroka eta tiroek
hildako ugari utziko
dute.

Txip tipi- inbasioa!

Software, mailbox, copyfile, backup, system, edit, list,... Ez lasai, ez dira euskarazko azken hitz berriak, ez eta Britaina Handiko herri izendegiatik ateratako zerrenda ere, «basic» munduaren termino batzuk baizik. Zergatik aipamen hau? Izan ere modernizazioaren banderadun hauek Euskal Telebistaren programaketan sartu dira, «inbasio» honen erruduna «Teletxip» saioa delarik.

Ordu erdiko telesaio honek informatikaren esparruak, nahiz eta berez adin guztietako ikuslegoari zuzenduta egon, gazteriarren artean zabaltzea helburutzat hartu du. Xede horri jarraituz, saioa atalez osaturik agertzen zaigu. Lauzpabost minutuko zati hauetan gai bati buruz monografikoak, basic ikastaldiak, bideojokuak edota, beti ordenagailuaren inguruetan, sariketak tartekatzen dira. Atal hauek lotu eta gidatuz Joanes (informatikaren kontuez oso ondo jantzita) eta Elene (haur saioetan aritua izana) ditugu, saioari nahikoa bizitasuna emanez gainera.

Ez dakit helburua lortuko dutenik baina erraz eta guttora ikusten den programa baten aurrean gaude behintzat. Behar bada, asmoa handia eta bitarteko gutxi. Hala ere, (horrelako gaiak begiko ez dituen batek), komentatu banaute ez dut uste ikusle mordoa bereganatzea zaila izango denik.

Sasitik atera eta larretan sartu

Tartzan amaitu dela eta pozik ipini gara, baina, dirudie-nez, Montecristok hartuko du bere lekua. Aurreko astean «Montecristo-ko Kontea» bagenuen, honetan «Montecristo-oren Semea» dugu.

Igandez «Izotz Berdea». Joe Wiley amerikarrak Mexikora aldegiten du bere negozio batek porrot egin ondoren. Han, Lillian Holbrook, emakume eder eta bizi bat ezagutuko du eta honekin batera diamante aferra handi batetan murgildurik kausituko da. Zuzendaria: Ernest Day. Antzesleak: Ryan O' Neal, Anne Archer eta Omar Sharif.

Asteazkenez «Zazpi Kale». Luzemetraia honetan Bilbo-ko zazpi biztanleren bizitzaren zazpi egun. Antzerki akto-resa, bozeolari ohi bat... guzti hauen egun bat deskribatu-ko zaigu. Zuzendariak: Juan Ortuoste eta Javier Rebollo. Antzesleak: Enrique San Francisco, Patricia Adriani eta Antonio Resines.

Larunbatez «Montecristo-ko semea». Montecristo-ko Konteak guda batek bilduko du Gurko Lanen diktadoa-rea menderatzeko. Lanen, berriz, errusiar enbaxadorea-ekin tratatu egin eta ezkontza baten bidez boteretsu bihur-tutzeko asmotan izanen da. Zuzendaria: Rowlandd V. Lee. Antzesleak: L. Hayward, J. Bennet eta G. Sanders.

Larunbatez ere, «Aukerako Okela». Gansterren arteko makina bat odol eta heriotze ikusteko parada iznen dugu luze honekin. Zuzendaria: Michael Ritchie. Antzesleak: Lee Marvin, Gene Hackman eta Angel Tompkins.

musika

maiatza

28 Datorren larunbatean AEKlarre ekitaldiaren esparruan, Beran, gaueko 11etan Hertzainak taldea arituko da, gau-pasa alaituko duen taldeak Minxoriak izango delarik.

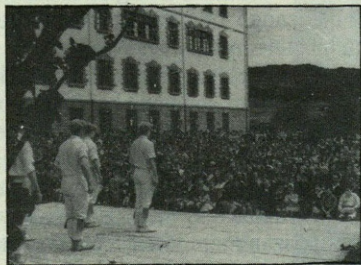
■ Datorren astelehenean, hilak **23**, Areetako musika kontserbatorioan Jazz emanaldi bat entzungai izango dugu arratsaldeko 8etan.

■ Bilboko Plaza Berrian Jotakie, Delirium Tremens eta Zarama taldeak hilaren **27**an iluntzeko 10etan entzungai izango ditugu.

■ Siniestro Total talde galegoa ikusi eta entzuteko parada datorren larunbatean, hilak **28**, Zallako polikiroldegian izango dugu, gaueko 11etan.

■ Jazzarekin jarraituz datorren ostiralean, maiatzak **27**, Sestaoko plazan ala polikiroldegian (eguraldia medio), "Infussion" jazz taldeak kontzertu bat eskainiko du gaueko 11etan.

dantza

■ Datorren larunbatean, hilak **28**, gaueko 10etan Azpeitiko Plazan, "Sahatsa" tantza taldea arituko da, korua eta musika batza batera.

■ Lezoko plazan goizeko 10,30etan eta hondarribian (la-kua egualdiaren arauara) arratsaldeko 4,30etan, datorren larunbatean, hilak **28**, Eskolarteko XVIII. jaialdiaren 5. eta 6. saioak ospatuko dira.

Euskadiko VIII.

gipuzkoar auresku

txapelketa

maiatza

22 Igande honetan, eguerdiko hamabietan, Pasai Antxoko zumardian Euskadiko VIII. gipuzkoar auresku txapelketa plazan izango dugu. Hauexek izango dira 15 urte baino gehiago dituzten dantzariok beteko beharreko aprobak, besteak beste: "Desafioa", "Agurra", "Alpargata" eta "Zortzikoa" (kanporaketaren bat egitekotan desafioaren bidez izango delarik). Antolakuntza: Euskal Dantzarien Biltzarra eta Alkartasuna dantza taldea.

Dantza garaikidea Donostian

"Maiatza Dantzan" dantza ihardunaldien eskutik, aste honetan ere bai badugu "jauzi" makina ikusterik. Alegia, igande honetan, hilak **22**, "Ballet Frankfurt" talde arrazanizkunaren bidez jaoera klasikoak eta azken berrikuntzak batera ikusi ahal izango ditugu. Datorren larunbat eta igandean berriz, maiatzak **27** eta **28**, EEBBtik etorritako "Trisha Brown dance company" dantza taldeak bere ikuskizuna taularatuko du. Emanaldi guztiak Victoria Eugenia antzokian arratsaldeko 8etan izango dira.

bertsoak

■ Egun berean, maiatzaren **28**an, Lizartzan eratuko den bertso saioan honako bertsolari hauek jardungo dira gai librean: Amuritza, Sebastian Lizaso, Peñagarikano eta Millan Telleria.

■ Datorren igandean, maiatzak 28, Carmelo Balda pilotalekuan, goizeko 11etan, Eskolarteko bertsolari gatzetxoek VIII. txapelketaren finala ospatuko da.

antzerkia

Debako II. antzerki astea.— Aste honetan zehar Deba bilakatuko zaigu euskal antzerki giroaren topagunea, izan ere joan den astean (hilaren 20an) hasiera eman zitzaion Debako II. antzerki asteari. Azkar bazabiltzate, hona hemen hilaren 20a eta 21ean izango ditugun ikuzkizunak: ostiralean gaueko 10etan TTantaka eta Topo taldeek "Agur Eire agur" antzenlana Zubeltzu zineman eta biharamunean arratsaldeko 7,30etan kultur etxean "Antzerki tradizioa Deban" izenburupeko mahai ingurua hain zuzen. Aste honetako programaketari eutsiz, igandean, hilak 22, "Debako antzerkia" izeneko erakusketa zabalduko da, eguerdiko ordubatean peter Roberts mimoa Goaz antzerki gelan arituko da, arratsaldeko 7etan Zumaiako "Itzurungo Uhinak" taldeak "Ameriketako osaba izeneko lana taularatuko du Zubeltzu zineman. Maiatzaren 24ean berriz, "Goaz" taldeak kultur Elkartean bi emanaldi eskainiko du: goizeko 11etan "Ez da pale egiteko ordua" lanarekin (arratsaldeko 3etan emanaldia errepikatuz, eta arratsaldeko 8etan "Gernika" antzespenearekin. Biharamunean, hilak 25, "Sebastopoleko titiriteroak" plaza berrian izango ditugu arratsaldeko 5etan (haurrentzako). Ostiralean berriz, Mikel Martinezek "Kontrabaxua" antzeslana Maxi tabernan bistaratuko du. Eta azkenik ihardunaldi hauen amaiera gisa larunbatean, hialak 28, Xabier Mendigurenen "Kanpotarrak nagusi" lanarekin "Goaz" taldeak egokitutako bertsioa estrenatuko da iluntzeko 10,30etan Zubeltzu zineman.

■ Hauexek ditugu, aste honetan zehar, "Kukubiltxo" antzerki taldearen "Zokozorrimonia" ikusteko izango ditugun aukerak: Ostegunean, arratsaldeko 3,30etan Erandioko plazan eta larunbatean arratsaldeko 5etan Artxandako parkean.

GOIERRITA- RRAK GOIART 88'N

GOIART sigla-pean estal-estaltzen den Goierriko Artisten Elkartearen eskutik maiatzaren 22ra arte, Beasainen, Udaletxearen aretoan, bistaratuko zaigu Goierriko II. Arte Erakusketa. Nahiz eta talde artistiko honen sorteria Ordizia izan, bilduma honetan Goierri bailara osoaren 72 artisteen artelanak plazaratzen dira.

IRUÑEAN DE MIGUEL ETA BESTE

Ziudadelan kokatua dagoen Mixtos arte galerian, maiatzaren 23 bitartean Juan Diego de Miguel soriarrak bere azken bilduma zintzilikatuko du. García Castañón

erakusgelan berriz, hilaren 24 arte, Sotera Cruells-ek osatutako margo erakusketa bistaratuko da. Azkenik Mixtos erakustokiaren lehenengo solairuan Fernando Sáez santanderiarraren margoak ikusgai izango ditugu hilaren 23 arte.

BESTETZU HAN ETA HE- MEN

Alde batetik Baionako Geant Casino kafetegian jazz gaitzat hartuz argazki erakusketa bat izango dugu hilabetearen zehar. Bestaldetik Donostiako San Telmo museoa "10 eskultore gipuzkoar gazte" izeneko erakusketa ikusgai izango dugu maiatza eta ekeinen zehar. Tafallan, kultur etxean Patxi Pariz

argazkiez osatutako bilduma bistagai izango dugu maiatzaren bukaera arte. Epe berarekin batetik Bergaran Naikari tabernan Koldo Otzoaren margoak ikusgai, bestetik hondarribiko Arte-Eder galerian J.M. Andreuk bere lanak bistaratzen ditu maiatzaren 31 arte.

MEXICOTIK, BI EUSKAL AR- TISTA

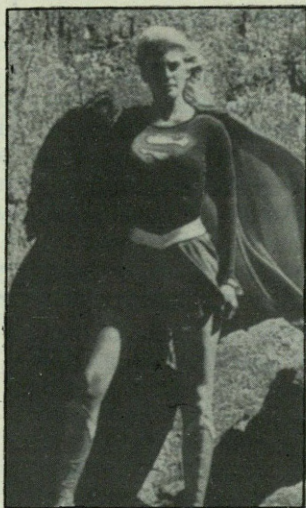
EUSKADIN sorteria eta sus-traiak dituzten bi artistaren berri datorrigu Donostiako "Colchonería San Vicente"tik. Han erakusten dituzte beren koa-droak Edorta Murua Zubietakoak eta Jaione Fierro mexicano-euskaldunak. Hil honen 21etik hasita aste-betez egongo dira eskegita bikote honen pintura-lanak.

zinema

Fellini Bilbon

maiatza

23 Aste honetan ere, astelehenean, Bilboko Fas zine klubak zine italiarraren adibide bat pantailaratuko du. Aste honetan hain zuzen Federico Fellinik osatutako "E la nave va" izeneko filmea ikusgai izango dugu. Arratsaldeko 7,30etan aurkeztuko den pelikula honen istorioak musikaren munduan aritzen den jende talde baten gora-beherak hartzen du gaitzat, Felliniren harribitxienetako bat kontsideratu delarik.

Allen eta Ungria Donostian

Hauxe dugu, aste honetan, Donostiako kultur etxeek eskaintzen diguten zinema panorama: Altzako kultur etxean, Askagintzaren eskutik hilaren 26an arratsaldeko 6,30etan Mendi Charef-ek osatutako "El té del harem de Arquimedes" pantailaratuko da (emanaldiaren ostean debatea). Haur Zinea sailean berriz, hilaren 28an "La historia interminable" goizeko 10,30etan. Intxaurrundokoan, egun berean eta haurreei zuzenduta "Dumbo" filmea goizeko 11etan ikusgai izango da. U.Z.Z.ren esparruan, hilak 24, bestalde, Woody Allenen "Ana y sus hermanas" filmea pantailaratuko da arratsaldeko 7,30etan. Okendokoan berriz, hilaren 26an "100 metro" luzea arratsaldeko 7,30etan eta biharaminean 6etan "Cuando los perros son estrellas" (haurrentzako) izeneko filmeak pantailaratuko dira.

Zerbitzu oso pertsonalak Zarautzen

maiatza

26 Datorren ostegunerako Zarauzko zine klubak Terry Jones zuzendari britaniarraren azken lana "Servicios muy personales" izeneko luzea hain zuzen ere, pantailaratuko dute. Filme honen bidez Jonesek olgeta eta umorearen bidez Britaina Handiko zuri-keria eta puritanismo faltsua alaiki azaltzen du. Sexua erdigunea delarik luze honetan, kritiko batzuek dioten bezala, balez apuntatzen du baina tiro egiterakoan balinak botatzen ditu. Pantailaratzea: Zarauzko Modelo zineman iluntzeko 10,15etan.

Paradisua

Bilboko

zinematekan

Bilboko arte ederretako museoak eratzen duen zinemateka izeneko zinema sailan aste honetan zehar, igande eta astelenean ez ezik, hilak 22 eta 23 hain zuzen, arratsaldero, 5etan, Alain Robe-Grillet nobela egile eta zinema gizon frantziarrak orain dela 17 urte "L'Eden et Après" burututako pelikula berezko bertsioan ikusteko aukera izango

dugu. 111 minutuetako kolorezko luze honetan Catherine Jourdan eta Pierre Zimmer aktore-aktorea, besteak beste, arituko dira.

ihardunaldiak

Zertan garen

maiatza

31 Atseginean izenburupean eta Bilboko Gabriel Aresti euskaltegiaren laguntzarekin hitzaldi sorta bat antolatu dute Bilbo aldean. Ihardunaldi hauen barruan ospatutako lehen hitzaldian "Atseginaldia sexuan" gaia aztertzen zen. Honako honetan Euskal sukaldaritza berriko sortzaileetarikoa den Juan Mari Arzakek eta mediku naturazalea den Alberto Iturbek "Atseginaldia janean" gaia aztertuko dute. Hitzaldi hau datorren asteko asteartez ospatuko da Bilboko aurrezki kutxa munizipalak Elkano, 20 kalean duen Kultur aretoan, arratsaldeko 7,30etan.

Sagardoaren

eguna

Usurbilen

maiatza

29 Aurten ere Usurbildarrak antolatu dute sagardoaren inguruan ospatuko den festa eguna. Honako egun hau hilaren 29an ospatuko da Usurbilko herrian. Bertan Euskal Herriko sagardoegile onenak bilduko dira, bertara gerturatzen zarenok mota guztietako sagardoak dastatzeko aukera izango dituzutelarik. Nahiz eta sagardoa izan festa egun honetako funtsa, ospakizun ugari izango dira egun honetan Usurbilen, ekingia ugari hauek festa giro alaia eskeiniko dituztelarik.

Herri Urräts.— Maiatzaren 22an ospatuko da ^{maiatza} 22 aurtengo iparraldeko euskararen aldeko eguna. Aurreko urteetan bezala Sempereko aintziraren inguruan ospatuko da egun hau. Ekintza ugari izango dira egun honetan: herri kirolen alorrean, Bengoetxea II eta Latasa trontzalariak Bengoetxea I-Elizegi bikotearen aurka arituko dira. Harrijasotzaileen alorrean Goi-ketxea eta Perurena bikoteak arituko dira eta aizkolarien artean Larretxea Etxeberria eta Aierbe arituko dira beste askoren artean. Herri kirolez gain beste hainbat kirol ere egongo dira, eta honela arraunaren munduan, Zumaia, Pasaiako eta Hondarrabiako trainerillak ibiliko dira Sempereko aintziran. Baina ez dira soilik kirol ekintzak izango egun honetan. 20 txaranga baino gehiago arituko dira ibileraren zehar eta hauekin batera zenbait antzerki talde. Egun osoan zehar, abeslariak, dantzariak eta bertsolariak ere izango dira festa giroa aproposa sortzeko.

lehiaketak

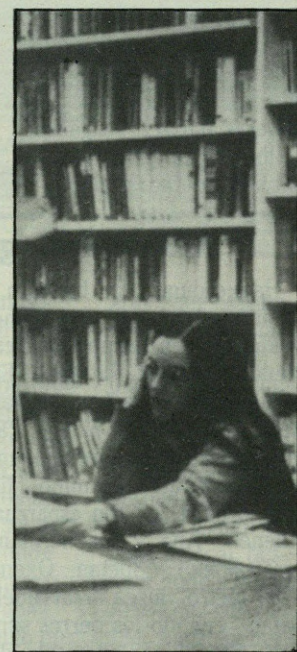
□**Ataungo II. argazki lehiaketa.**— Ataungo euskararen aldeko batzordeak, udalaren babesean eta herriko argazkilari zaletu batzuen laguntzarekin, antolatu du honako lehiaketa hau. Lehiaketa honen helburua Ataundarrek bere herriko Postale batzuk edukitzea da, honen ondorioz argazkiak derrigorrez Ataungoak behar dute izan. Nahiz eta argazkiak Ataungoak behar duten izan, Euskal Herriko edozein argazkilari zaletuk har dezake parte. Lanak 30x40 zmtako kartulina batean itsasitako 18x24 zmtko argazkiak behar dute izan. Lanak helbide honetara bidali behar dira maiatzaren 31a baino lehen: Euskararen aldeko batzordea, 20211 Ataun.

□**Iparragirre bertso paper lehiaketa.**— Hendaia-ko Eraiki elkarte kulturalak eta Gure irratiak, herriko etxeen laguntzarekin antolatu dute honako lehiaketa hau. Parte hartzeko bete behar diren baldintzak honako hauek dira: gaia librea izango da eta bertso sorta bakoitzak 8 bertso izan beharko ditu gutxienez eta 12 gehienez. Sobre baten barruan bertso-papera ezizen

□**Balendin Enbeita bertso paper lehiaketa.**— Algortako bertsolari eskolak antolatu du honako lehiaketa hau. Bi sail desberdin dituzte antolatzaileak, alde batetik umeen atala, bertan 14 urte bitartekoak gazte txoen saila osatzen dutelarik eta gazteak 18 urte artekoak. Bestalde helduen atala, bertan sail orokorrean edozeinek parte hartu dezakearik eta bestea bertsolari eskolen artekoa. Umeen atalean, partaide bakoitzak gutxienez sei bertso idatzi beharko ditu eta zortzi gehienez; Helduen atalean, partaide bakoitzak gutxienez zortzibertso idatzi beharko ditu eta gehienez hamabi. Guztientzat gaia libre izango da baina sari berezi bat emango zaio Baledin Enbeitari buruzko bertsorik onena egiten dituenari. Lanak honako helbide honetara igorri behar dira ekainaren 30a baino lehen: Algortako bertsolari eskola, Arene Azpi, 5 Algorta Bizkaia.

batez sinatua aurkeztu behar da, azalean ezizena jarriaz eta bere barruan izena, abizena helbidea eta telefonoa markatuaz. Lanak irailaren 1a baino lehen igorri behar dira honako helbide honetara: Bill-bertso paper lehiaketa. BP-80-Hendaia-64700. Sarien alorrean lehenengoak 3.000 libera jasoko ditu, bigarrenak 2.000 eta hirugarrenak 1.000 libera.

□**Literatur lehiaketak.**— Iruñako udalak, egile berrientzako euskaraz egindako olerki, narrazio labur eta komikien laugarren lehiaketa antolatu du. Egileek beraien helbidea Nafarroan eduki behar dute kokaturik. Idatz-lanak gai libre izaki, honako baldintzak bete behar dituzte: Euskaraz idatzia egotea, jatorrizkoak eta argitaratu gabeak, egile berberak sail bakoitzean lan bakar bat aurkeztu ahal du, bere izenpean literatur edukinezko obrak argitaratu dituen egileak ezin izanen du bere lanik aurkeztu. Lanak Iruñako udalaren erregistro ofizialean aurkeztu behar dira urriaren 20a baino lehen. Lehiaketa honi buruzko informazio gehiago jasotzeko, Iruñako udalera jo daiteke.

ikastaroak

● **Euskal dialektologia.**— Lazkaoko Maizpide euskaltegiak antolatzen du honako ikastaro hau. Aurrekoetan bezala, aste honetan ere ikastaro honek bi ekitaldi izango ditu: asteartez, hau da, maiatzaren 24an, Zuberera izango da aztergai eta ostegunean berriz Erronkariera. Ikastaro hauetan irakasle gisa aritzen dena Jose Luis Alvarez Enparanza "Txillardegia" da, eta hasieran esan dugun bezala ikastaro hauek Maizpide euskaltegian ospatuko dira, arratsaldeko 7etatik 9etara,

Tolosako udalaren deia iritsi zaigu, Hezkuntza Batzordeak antolatu duen "Oporretan euskaraz" ekintzarako hilabete baterako monitoreak behar dituztela. Uztailaren 4etik 29rako lana izango litzateke, eta gehiago jakin nahi duenak 670411 telefonora hots egin beza.

● **Udal politika eta gizarte zerbitzuei buruzko ikastaroak.**— Gipuzkoako foru aldundiaren osasun eta ongizate sailak antolatutako ikastaro honen barruan, maiatzaren 26an, Osasun eta gizarte ongitasun departamenduko jendeak Gipuzkoako foru diputazioaren osasuna eta gizarte ongitasuna departamenduaren filosofia aztertuko dute. Hitzaldi hau lan sozialetako unibertsitate eskolan izango da.

kirolak

Mendizabal eta Olasagastiren arteko desafioa

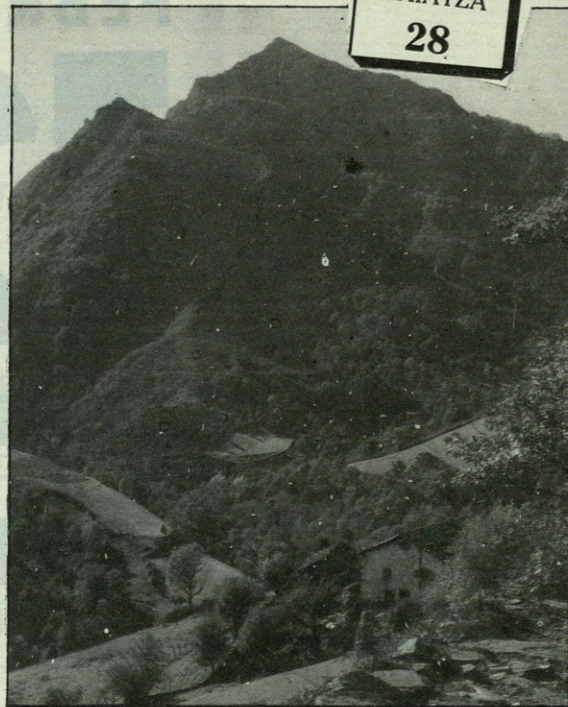
maiatza

21 Maiatzaren 15ean zen jokatzeko lehiaketa hau, baina atzerapen bat jasan du lehiaketa honek. Mendizabalek eskatu du atzerapen hau, biak ados jarri dira eta maiatzaren 21ean, larunbatean, arratsaldeko 7,30etan ikusiko dira aurrez aurre Tolosako zezen plazan. Honako hau izango da bi aizkolariek izango duten lana: lau kanako enborrak ebakitzea, bi zutikan eta beste biak berriz etzanda. Dirua Olasagastiren alde dago garbi, baina ikusi egin behar da nola erabakitzen den Tolosan.

□ **Euskadiko hirukoteen arteko gizon proba.**— Ekainaren hamaikan eta hamabian jokatu da Euskadiko hirukoteen arteko gizon proba. Erabiliko den harria 2.400 kilotakoa izango da. Izena emateko epea maiatzaren 27an bukatuko da, parte hartu nahi dutenak telefono honetara deitu behar dutelarik: 94-4418137

■ Azkeneko abisua da Goizuetako kross herrikoian parte hartu nahi dukeenarentzat. 29an, igandearekin, eta inskripzioak bertan, 200eko txanpona paatuz gero.

□ **Aitzarte-Xabier:** Argedas-Pena Flor bira egingo dute Donostiako mendigoizale hauek maiatzaren 22an.

□ **Euskalduna:** Andoingo mendigoizale hauek haurrentzako irteeraldi bat antolatu dute maiatzaren 22rako, Legazpia-Arrala-Gorostiaga-Legazpia bira.

□ **Pagoeta:** Zarautzeko mendigoizaleak Aralarra antolatu dute irteeraldi bat maiatzaren 22rako.

□ **Tabira:** Durangoko mendigoizale hauek Euskal Herriko gazteen ibilaldia ospatuko dute maiatzaren 22an.

mendi ibilaldiak

57. orrialdeko gurutzegramaren soluzioa

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	M	U	G	A	T	U	●	Z	E	L	A	N
2	A	Z	A	R	O	●	A	U	P	A	D	A
3	I	T	●	I	K	U	S	L	E	●	O	R
4	N	A	U	●	A	R	M	A	●	E	R	O
5	G	I	S	A	●	D	O	T	O	R	E	A
6	U	●	A	L	D	E	●	U	R	R	A	●
7	●	B	I	B	A	●	G	A	I	A	●	L
8	T	E	N	O	R	E	A	●	A	T	Z	O
9	A	Z	A	●	D	U	Z	U	●	Z	O	R
10	N	A	●	B	A	R	I	K	U	●	R	E
11	G	I	D	A	R	I	●	A	R	R	O	A
12	A	N	A	I	A	●	E	N	A	R	A	K

FEBRERO
12

Cuanto crecientemente el día 16 43-322 Sol. Sal. 50 Parte 3.2

MIERCOLES

...itos, Damián, Modesto, Julián, Macario, ...
...nario y Antonio, obs., Melicio, pt., y sta. Eu...
...le...
...le...
...le...

uretzat, BAQUÉ KAFIAN, nahiz eta garaia aldatu, bada aldatuko ez den zerbait: kafearen xigortze artesanala.

■ Egunero egiten dugu. ■ Puntu-puntuatzen. ■ Mota bakoitzari behar duen xigorketa emanaz. ■ Berehalakoan enpakuatuz. ■ Baita egunero lur honetan banatuaz ere, zaharkitu ez dadin. Betidanik, 1919ko Otsailaren 12an Durangon lanean hasi ginenetik, norbaitek BAQUÉ KAFIA hartzean, kafearen atseginaz bete-betea goza dezan nahi bait dugu: lurrina eta benetako kafe berriaren zaporea.

CAFFÈ BAQUÉ
Hobe, berri-berria
bait da

Gaur 1919ko Otsailaren 12a da.

HAR EZAZU
ASTERO
ZURE ETXEAN
BETE
TXARTELA
LEHENBAIT
LEHEN

NIK ERE HARPIDEDUN IZAN NAHI DUT

IZEN-DEITURAK.....
HELBIDEA.....
HERRIA..... D.P.....
HERRIALDEA..... TLF.....

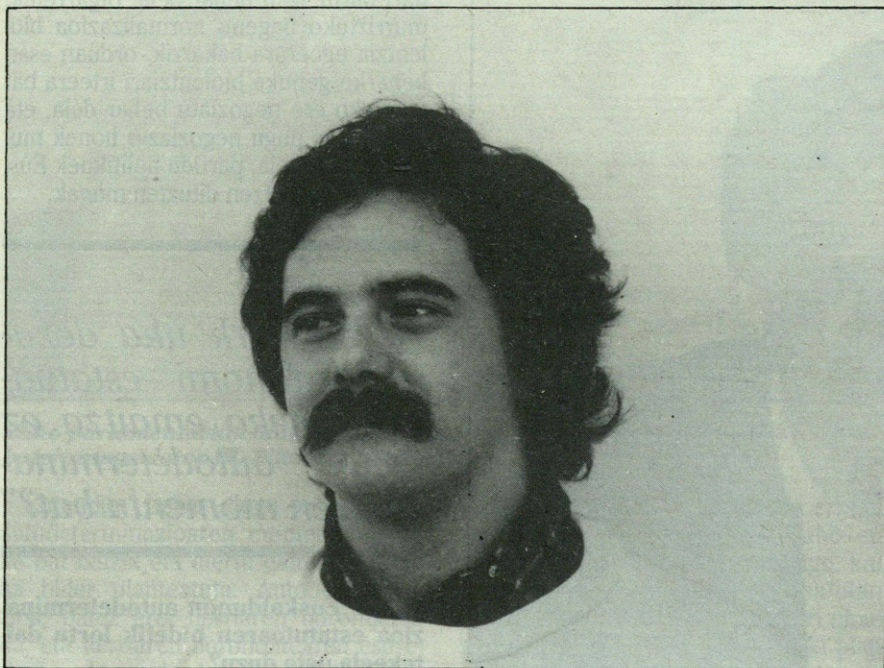
KOBRAKETARAKO DATUAK

BANKU/AURREZKI KUTXA.....
SUKURTSALA.....
KONTUAREN ZENBAKIA.....

ARGIA. Ametzagaña, 19—20012 DONOSTIA

*Euskadiko Ezkerreraren Biltzarraren bezperetan,
Xabier Gurrutxagarekin hizketan*

«Gaurkotasun handikoak dira askatasuna, berdintasuna, elkartasuna»

Xabier Gurrutxagaren ustetan ekonomiaren zuzpertzak lanpostuak sortzeari zuzenduta egon behar du.

Euskadiko Ezkerrak Maiatzaren 27, 28 eta 29an bere hirugarren Biltzar Nagusia burutuko du Donostian. Biltzarraren tratatuko diren ponentzia eta proposamenen inguruan hitzegiteko Xabier Gurrutxagarengana jo dugu. Gurrutxaga parlamentarioa da Gasteizko legebiltzarrean, EEko komite ejekutiboko partaidea eta hezkuntza arazoez arduradun bere partiduaren barne. Gaur egungo une politikoaren zenbait aspektu ere komentatu dugu Xabier Gurrutxagarekin, biltzar nagusiko xehetasunez gain. Bere ustez, biltzar honetara, garai batetako tendentzia ezberdinak bateratuago datoz;honek ez du esan nahi eztaba-darik emango ez denik.

ARGIA.— Krisi ekonomikoa-
ren aurrean, zein filosofia aldarri-
katzen du EEk, birmoldaketa indus-
trialaren pragmatismoa?, ez al dira
PSOE-ren bide berdinak proposa-
tzen?

Xabier Gurrutxaga.— Kongresutik
ideia argi batzu atera nahi ditugu, eta
ideia horiek nolabait argitu behar dute
EEK defendatzen duen proiektu soziala.
Hori horrela izanik, definitu nahi ditugu
proiektu sozial honen oinarritzko zuta-
beak. Zutabe horiek dira guretzat gizar-
te integratu bat behar dugula, gizarte
berdinago bat hiritarren artean. Eta ho-
rrek esan nahi du gaur egunean gizar-
tean ematen den segmentazio eta de-
sintegrazioaren aurka gaudela, eta ho-
rien atzean dauden ezberdintasun so-
zialen aurka jartzen garela.

Helburua hori izanik, dudarik ez da-
go krisi ekonomikoari buelta eman be-
har diogula, eta horretarako EEk plan-
teatzen du, lehenik, ez dela hori posible
ekonomiaren inkrementurik gabe. Bi-
garrenik, ekonomiaren zuzpertzak ho-
rrek egon behar duela zuzendua lan-
postuak sortzeko. Hirugarrenik, beha-
rrezkoa zaigu krisi ekonomiko honen
bueltan errekurto publikoak gizarte-
aren helburuen pean jartzea, hau da,
Euskal Herrian pobrezia-aren kontra eta
lanpostuak sortzeko. Kontestu honetan,
hau da, ekonomiaren inkrementu edo
zuzpertzearen alde azalduaz, eta helbu-
ruei lanpostu gehiago sortzea izanik, nik
uste dut esplikatzeko dudala gure ekono-
mi birmoldaketaren proposamena zein
den eta zertan desberdintzen den
PSOEtik. PSOEren pragmatismoa ekono-
miaren zuzpertzeari geratzen bada,
gure proposamena lanpostuen sortzean
datza.

A.— Alderdi marxista bezala kontsidera al daiteke EE gaur egunean?

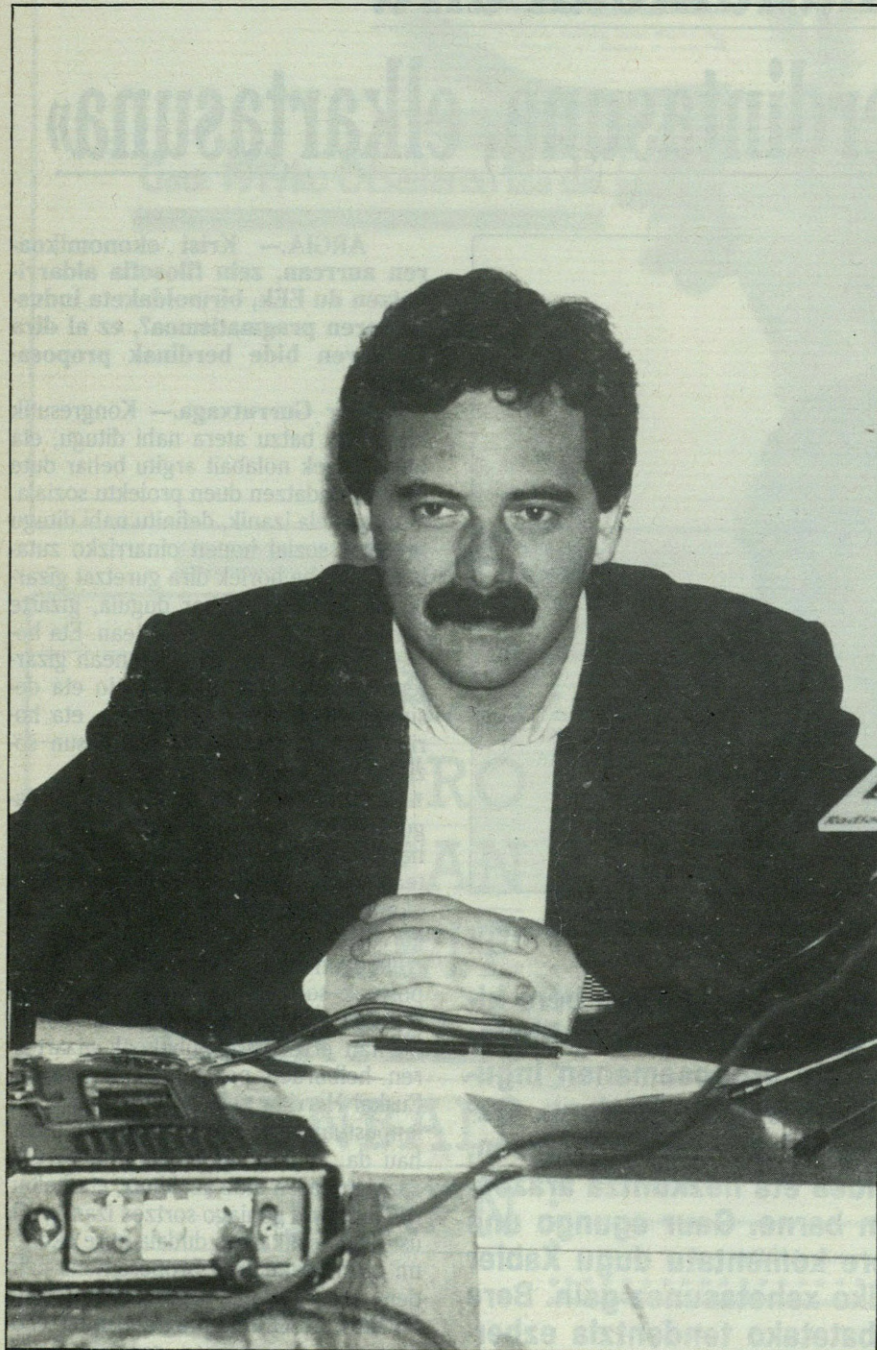
X.G.— EEn gure azterketak, gure estrategia, estatutoetan dioenez, ahalegintzen gara elaboratzen, lantzen, kontutan izanik beste zenbait aspekturen artean marxismoaren irakaspen eta esperientziak. Honekin batera askapen nazionalako mugimenduek erakusten digutena eta gaur egunean gizarte moderno batetan teoria progresistek erakusten digutena. Beraz, ez da hain zuzen partidua marxista definitzea eta punto, gehiago ez, baizik eta beste aspektuekin batera, hau da, gure estrategia egiteko lagungarri hartzen ditugun aspektuekin batera, marxismoa ere gurea eginez.

A.— Ideologiaren arloan bide zaharrak agortuta daude? Garai berriei planteamendu berriak egiten dizkio EEK?

X.G.— Nik uste dut ideologia mailan zenbait aspektu zaharturik gelditu direla, eta ikuspegi horretatik garai berriek eskatzen dutela zaharkituriko aspektuak ahaztea eta berrikuntza bat planteatzea ideologia mailan. Bestalde, garbi daukagu beste zenbait gauza; ezkerreko ideologian badaude zenbait aspektu betidanik aldarrikatu ditugunak eta nekez jarri ditugunak praktikan, eta horiek ez daude zahartuta, alderantziz: izugarritzko gaurkotasuna daukate gaur egunean askatasun, berdintasun eta elkartasunak.

A.— Oraingo une politikoari begira, biltzarrerako egin dituzuen ponentzietan normalizazio politikora eramane behar duen negoziazioa beharrezkotzat jotzen duzue EEn, baina, jakina, negoziazioa ez du EEK HBk edo ETAK planteatzen duten eran ikusten?

X.G.— Hain zuzen negoziazioa behar zela aldarrikatu zuen lehen partidua EE izan zen; eta EEko sektore batek, hain zuzen, bere jatorria ETA pm-n zuen. Gertatu da zoritxarrez, Euskal Herrian negoziazioa gauzak konpontzeko estrategia bezala ulertzetik pasa garela negoziazioa bere baitan helburu bat kontsideratzea. Gaur egun negoziazio hitza bere desbaldaturik gelditu da. Hori dela eta, edozein kasutan, EEk pentsatzen du Euskal Herrian bere normalizazio sozialerako beharrezkoa dela sektore politiko eta sozialen arteko akordio bat; eta akordiorik ezin daiteke egin negoziatzerik ez badago. Beraz, guk ulertzen dugu negoziazioa Euskal Herriko partidu politikoen artean eta etorkizunari buruz izan behar dela. Bigarrenik, murriztuko bagenu normalizazioa biolentzia egoerara bakarrik, orduan esan beharko genuke biolentziari iteera bat emateko ere negoziatu behar dela, eta pentsatzen dugu negoziazio honek muga batzu dituela, partidu politikoei Euskal Herrian jartzen dituzten mugak.

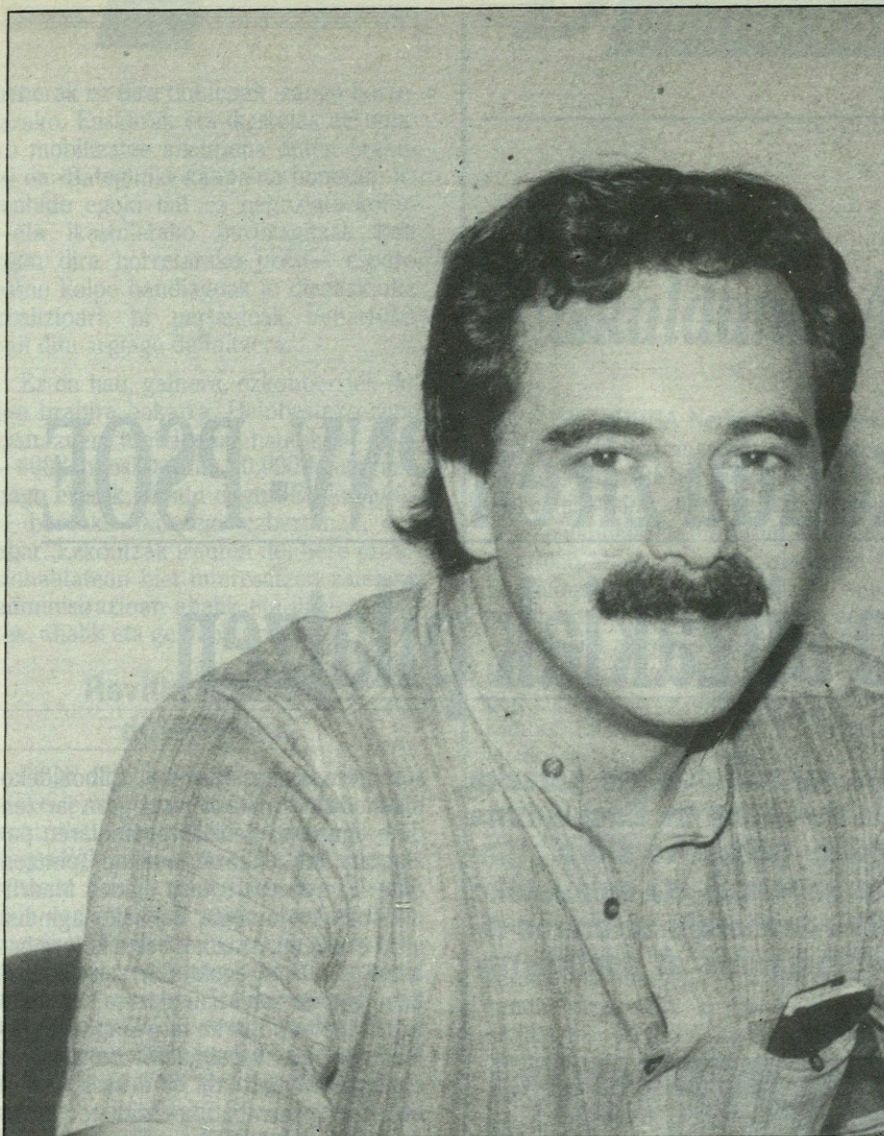

«Ni autodeterminazio zalea naiz Euskadi nazio bihurtu nahi dugulako ekonomikoki, instituzionaliki eta politikoki».

“Nork uka dezake autonomi estatutaren aldeko emaitza ez dela autodeterminazioaren momentu bat?”

A.— Euskaldunon autodeterminazioa estatutoaren bidetik lortu daitekeela uste duzu?

X.G.— Uste dut autodeterminazioaren kontzeptu berataz erreflexionatu behar dugula; hau da, autodeterminazioa ulertzen bada gizarte batek egunero erabakitzeke duen ahalmena bezala, ba hori bada EEn horren alde gaude. Guk ulertzen dugu autodeterminazioa batez ere prozesu historiko bat dela, ez dela momentu konkretu batetan baietz edo ezetz esatea formulazio politiko bati, independentziari edo federalismoari, baizik eta uste dugu autodeterminazioa ipini behar dugula Euskal Herria osatzeko zerbitzuan. Hori bada autodeterminazioaren zentzu historiko eta inportanteena, ni autodeterminazio zalea naiz Euskadi nazio bihurtu nahi dugulako ekonomikoki, instituzionaliki eta politikoki.

EEko parlamentariak dionez, garai batetako tendentzia ezberdinuak bateratuago datoz III. Biltzarre honetara.

Entenditu behar dugu ez dagoela autodeterminazioaren momentu politiko bat baizik eta ulertu daiteke hamai-ka bider planteatuta. Autodeterminazioa, batez ere, herriaren borondatea da, eta herriaren borondatearen espresio bezala, nork uka dezake autonomi estatutuaren aldeko emaitza ez dela autodeterminazioaren momentu bat? Ikuspegi horretatik autodeterminazioaren momentu bat da autonomi estatutua, hori esan ondoren norbaitek esan al dezake autodeterminazio prozesua bukatu denik? Gure eritziz ez, zeren eta autonomi estatutuak zerbait egiten badiu, Euskal Herriak momentu honetan duen autodeterminaziorako borondatearen ispilu izatea da. Beste momentu historiko batetan espresa daiteke autodeterminatzeko beste nahi bat.

A.— Estatutuaren bide honetatik, non gelditzen da Nafarroaren kasua? Eta Iparraldea?

X.G.— Kontrajarria badirudi ere, nik uste dut Euskal Herrian bere zentzu na-

tural eta kulturean badagoela errealitate bat Euskal Herri bezala, nahiz eta hori politikoki ez isladatu. Badago, kulturalki eta beste zenbait aspektutan, Euskal Herri natural bat. Eta hori ukaezina denez nik uste dut politikoki planteatzen zaigun desafiorik inportaneena horri eustea dela, hori garatzea eta errealitate hori indartzea. Edozein kasutan ezin dira begiak itxi, eta errealitate kultural natural horretan hiru dinamika politiko diferente daude, eta momentu honetan dinamika politiko horiekin ados ez egonagatik ere beharrezkoa da errespetatzea. Zeren eta ez errespetatzeak suposatzen du Iparraldeko eta Nafarroako hiritargoaren borondatea ez errespetatzea.

Horregatik EEk egiten duena da Euskal Herri honetan hizkuntzazko interesak, interes kulturalak eta ekonomikoak badaudela planteatu, eta egon daitetzekela, baita ere, interes politikoak elkarrekin lan egiteko. Baina elkarrekin lan egite horrek suposatu beharko luke bakoitzak bestearen markoa erres-

petatzea; eta nik uste dut Nafarroaren etorkizuna Euskal Herriko proiektu politiko batetan bide horretatik bakarrik hurbil dezakegula nafar hiritargoa. Hau da, guk (Komunitate Autonomoko euskaldunak) eta haiek (Nafarroako euskaldunak), bakoitzak bere esparru eta eremu politikoan ahalik eta aspektu amankomunaren inguruan lan egin behar dugula. Nafar hiritargoaren borondatea ez bada proiektu politiko amankomun baten aldekoa behintzat, ahalegindu beharko ginateke diferentzia eta marko politiko horien gainetik posible zaigun batasun horretan elkarrekin lan egitea.

“Negoziazioa gauzak konpontzeko estrategia bezala ulertzetik pasa gara negoziatzioa bere baitan helburu bat kontsideratzera pasa gara”

A.— Euskal Herriko egoera pluri-partidistan pakto eta koalizioen politika bultzatzen du EEk. Ikusten al duzu zuk EE koalizio gobernu batean? Norekin eta nola?

X.G.— Bai noski, hori beste asmo batzuen artean, politikan konprometituak gaudenok gizartea aldatzearekin, garbi daukagu EEen gizartea aldatzen dela batez ere boterearen tresnak eskuetan edukita. Ikuspegi horretatik, dudarik ez dago, EEk bere asmoen artean baduela gobernatzeko asmo bat ere. Hori esan ondoren, badirudi Euskal Herrian garbi dagoela urteetan zorionez partidu bakarrak ezingo duela gobernatu; eta hori errealitatea isladatzen duen azterketa baldin bada edozein partiduk planteatu behar du gobernurako estrategian, paktua eta kontsentsua beharrezkoak direla.

Euskal Herrian ez dago gobernatzerik partidu politikoek ez badute asमितzen akordioa estrategia bezala. Hori esanda, planteatzen den bigarren galdera da: gobernura, zer lortzeko? Eta horri erantzuteko kongresuan planteatzen dugu EEren programa, eta programa horretan dauden neurri eta erabakiak aurrera ateratzeko azaltzen dugu gure nahia gobernura joateko. Gero, zeinekin? Oso zaila da esatea. Euskal Herrian, zoritxarrez, oraindik politika ez da egiten ideien inguruan, baizik eta konformazio elektoralaren inguruan, eta gaur hurbil dagoena etzi urrun gerta daiteke.

LUIS FERNANDEZ

Interesez ezkondu ziren PNV- PSOE dibortziorako aitzakiak pilatzen

Estatu osoa bezala Komunitate Autonomoa ere gatazka sozial haize batek kulunkarazten du asteotan. Euskalduna untziolako istiluetatik Ikastolekiko gorabeheretara, funtzionari hautaketan sortu diren arazoetatik eta eskoletako grebetatik paseaz, PSOEek eta PNVk desberdin aztertzen dituzte, eta edozein gobernu programatik at administrazioan egon eon nahi soilak batzen ditu.

Egungo arazoak areagotzen diren neurrian, Madril eta Gasteizen arteko ezkontza ahultzen doa.

Hilabetetako istiluetan barna nekatzeko ordeaz areagotu egin da Euskalduna untziolako langileen animoa. Europako Elkarrekin sektore honen birmoldaketaz pentsatzen zuena bere erara interpretatuz, Madrilgo agintari sozialistek ez zuketean esperoko Euskaldunakoek hain gogor jokatu zutenik: tak-

tika bera eraman den beste lantegietan —promesak egin, langileak zatitu, gutxiengo bat berriz hartu eta komeni zen berregituraketa egin— ongi funtzionatu zuten.

Euskaldunako langileek ordea, hola segitzekotan, Madrilgo bezala Gasteizko gobernuari sekulako buruhausteak

sor diezazkieke. Hasteko, Bilboaldeko bizimodu normala hankaz gora jartzen dute egunero. Polizia espainolaren pazientzia eta efikazia auzitan ipintzen dute. Entrepresari kasu eginez Madrildik itxitako lantegia Lakuako aginduz ireki eraztean, arazoak beste kolore bat hartu du. Nori egokituko zaio kixkaltzen dagoen ontzi hau ukitzea? Zein poliziak jipoitu beharko ditu langileak, Ertzantzak ala espainolak? Soluziobide egokirik eskaini nahi ez delarik, noren behatzak harrapatuko dituzte langileak? Eta guzti hori, eguneroko borroketan ezbeharren bat ez gertatzekotan, zeren eta bestela...

Ikastola bada dibortzio gai

Alternatibarik ez zaie aurrean ageri ez Madrilgo eta ez Gasteizko gobernuari. Gonzalezen ejututibari egin zaizkion eraso bakarrik —influentzi trafikoa dela eta beste— hutsaren hurrengoak suertatu dira. Gasteizen Ardanza-Jauregi tandemak Legebiltzarrean bederen oposizio ganorazkorik ez du aurkitzen, aurrean dituen alderdiek ere beren aginte-puskak eskuratu dituztelarik, direla diputazioak, direla udalak... Alternatiba zehatzik ezean, une honetako istiluek irtenbide handirik gabekoak dirudite, Estatu mailan bederen, eta beren ondorio bakarra seguruenik PSOEren desgastea dirudi; Izquierda Unidak ez ez badu funts gehiago erakusten, eta Le Peni konparatzeko ultraeskuinik ez delarik, gauza horretan geratuko litzateke.

Gasteizko Gobernuaren matrimonio bixi bat dago instalatuta, ordea, eta bikoite horretan bai eragin ditzaketela matxurak istilu hauek. Ikastolekiko gora-

beherak ez dira txikiak izango horretarako. Euskarak eta ikastolak ze nola izan mobilizatze ahalmena duten erakutsi da «Bateginik» kanpaina honetan. Irtenbide egoki bat ez negoziatzekotan —eta ikastoletako buruzagitzak beti egon dira horretarako prest— espero baino kolpe handiagoak jo diezazkioke koalizioari, bi partaideak behartuko bait ditu argiago definitzera.

Ez da hau, gainera, ezkonberriek duten tirabira bakarra. Hainbesteko sona izan zuen funtzionari hautaketa hura —400 lanpostutarako 30.000 hautagai— dago erditik, aipatu dugun Euskaldunari buruzko ikuspegi ezberdinak, eta abar. Ezkontzak irauten du, bere probionalitatean biei interesatzen zaielako administrazioan ahalik eta luzeen irautea, ahalik eta gehiena atxikiz.

Revilla askatzen dutenerako

PSOE aldetik ere aldatetak iritsi daitezke ezkontzara. Orain artean ongi kontrolatu ditu aparatoaren hariak Benegas-Egiagarai kamarilak, eta sinesgarritasun handia eskaintzen duen hautagaia ere aurkitua zuten, Jauregi. Santurtziko PSOEk orain arteko hautaketa prozesuari egindako erreklamazioak erakusten duenez, Danborenearen gizonak gogor jokatzekotan daude.

Danborenearen jendea konformatzekotan noraino eta zer negoziatu beharko dute ofizialistek? Eta horren ondoren jeltikeekiko adiskidantza giroa ez al da hoztuko?

Normalki, dena dela, horretan eragin handiagoa izango du ETAk Emiliano Revilla askatzen duen biharamonean azkartzea posible den prozesuak. ETA-rekiko negoziaketa edo kontaktoak —etenak egon nahiz ez— puntu aurreratu batean daude kokatuak, eta horien zehazteak edo eteteak markatuko du berriro Euskadiko politikagintza. Zeren HB alde batera utzi eta elkartuta ageri ziren gainerako alderdi guztien kontsentsua berriro negoziatu beharko dute: Madrilen sinatu den «Bakearen aldeko Hitzarmena» delakoak jasan duen tratua epelak erakusten du iturri horretatik ur gehiago nekez aterako dela.

ETA-Madrid negoziaketa bide horretan aldatu daitekeen beste faktore bati ere adi dago egon beharra: Pariseko gobernu berria, alegia. Mauroy-ren gobernuak jokabidea, Fabius-ena ala Chirac-en politika dute jarraituko? Eta bide hori gogokoa ez badute besoak tolestuta geldituko al dira neurri handi batean Le Peni botoa eman dioten jendarme, polizia eta gainerako zerbitzuak?

I.Z.

Euskalduna, Agur!!

EUSKALDUNA Nerbioi Ibai ertzeko industrializazioarekin lotura aurkitzen da, Bilbo eta bere inguruari hainbat eta hainbat diru, harrokeria, buruhauste, zapalkuntza eta nortasun eman diotena. Bilbo ahaltsu zenaren islada bat da Euskalduna. baita ere abertzale mugimenduarekin zerikusia izan duen enpresa, ez baita alferrik izan, bere historian zehar, abertzaletasuna finkatuta egon den enpresa, bere ingurukoekin konparatuta. Euskalduna, euskla kapitalismoak sortutako enpresa bat izan da hain zuzen, kapital autonomoarena eta ondorioz botere zentralak ez du gogoko izan. Hor arrazoi bat ixteko.

Euskaldunako langileak, bestalde, etengabe, burruka sakon eta sendo batean murgilduta daude. Burruka exemplar bat daramate. Bertan, langile-sindikatuak, salbuespen aipagarriren bat kenduz gero, garbi ikusten da noren alde jokatzeko ari diren: kapital-estatuaren alde. Horretan zalantzarik ez. Eta ondorioz, langileen erantzuna zuzena izan da asanbladari protagonismoa eman diotenean, honela izan behar bait du aurrera egon nahi bada.

HALABER, tamalgarria da langile-riaren elkartasuna eza honelako arazo larri baten aurrean. Badirudi krisialdi honen ondorioz langileen elkartasun-izpiritu gehiena desegin dela: lana

duenari bost axola zaio langabeen egoera. Haatik, eginkizun ederra dute erakunde iraultzaileek, gizarte berria eraiki nahi badute: elkartasuna hedatze aeta elkartasunen hezitzea.

Euskalduna Polonian izan bazen —han ez zen nolanahi itxiko— salbatuta zegoen jadanik. Entzun, ikus eta irakurri beharko genuen eta bertako langileak heroiak bilakatuak izango ziren. Baina langile hauen zoritxarra estatu kapitalista batean egotea da eta gainera, okerrago, enpresa hori Euskal Herrian baldin badago eta zeresanik ez abertzale kutsua badu. Kondenatzeko arrazoin bat gehiago. Hau da, tamalez, langile burrukalari hauek bizi duten egoera larria. Halere, herriak, herri apalak, jadanik heroiztat dauzka eta hau ozenki esan behar da.

EUSKALDUNA itxi nahi digu gobernu zentralak. Ez errentablea delako. Ez bertatik unti garestiak irteten direlako. Baizik, Euskalduna delako, euskal kapitalismoaren sinbolo bat delako eta hau ere suntsitu nahi dutelako. besterik ez. Eta azkenik, tamalgarria da ikustea 'geure' Jaurlearitzaren jokaera arazo honen aurrean: burua makurtu. Nahiz jokaera hau honela izango zela jakinarekin gainean egon, damutuko dira!!

BALEREN BAKAIKOA

Amazonas ibai arroan orden piskat ezarri nahian

Brasil:

«O minerio e nosso»

Ehun urte dira Brasilen esklabitudea abolitu zenetik, eta hiburuetako teatroetan ospakizun handiak egin dira hori dela medio. Beltz gutxi ikusi omen da jaian, beltz jendeak ez dauka eta libertimendu horiekin aritzeko astirik. Sao Paoloko unibertsitatean burututako ikerketa batek errebelatu duenez, duela mende bat esklabu baten elikadurak izaten zituenak baino kaloria gutxiago izaten ditu gaur egungo soldata minimoa jasotzen duen langile batenak.

Ezaguna da Brasilgo populazio kapa zabalen egoera larria, milioika pertsonen migraketa behartuak, inoiz iristen ez den nekazal erreforma, Amazonako lurraldeen esplotazio basatiak, hainbat bazterretako miseria eta gosea.

Gehien aipatzen den, eta hala ere ezer gutxi dakigun borroketarik bat urre meategietan gertatzen dena da. 500-600 mila langile aritzen da horretan. Gai horrekin heldu gara gaur, Brasilgo gobernuak hartu berri duen erabaki bat dela bide.

Transnazional-zaleak Bakar-samarrik suertatu

Izan ere deputatuen Kongresuak, apirilaren 28ko saioan, estatu guztiko meategien nazionalizazioa erabaki zuen. «Ur energiaren eta meategien esplotazioa, kapital nazionala duten brasildar enpresek bakarrik burutu ahalko dituzte», dio argitara emaniko dekretuak. Kanpoko nagusi edo partaideentzat, mailetak egitea edo gutxieneko parte hartze batekin segitzea, ez dago beste biderik.

Apirilaren 30eko O Estado de Sao Paulo egunkarian, «liberalismo»aren bozera male bera, «xenofobo erradikal»entzako kritika gogor hau irakurtzen ahal zen: «Kongresuak nazioaren aurkako krimen bat burutu du oraintxe, eta herria pobreziaza kondenatu du». Halabaina, kongresukideek aho batez eman zuten nazionalizazioaren aldeko botoa. Horrekin urte as-

tinazionalei, meagintzan nolanahi sartu zitezten.

Hogeitabat urtez egon ziren boterean militarrek, eta «bakezko transizioa» burutu zedin utzi zuten —ez baldintzarik jarri gabe: ez zekien ordurarteko krimenengatik pertsegitu, armadaren egiturak eta informazio zerbitzuak ez zitezen ukitu. Brasilgo Mugimendu Demokratikoaren Partidua, PMDB, ez zuten txarto ikusten militarrek eta, gobernatze asuntuari berak hel ziezaion utzi zuten. Tancredo Neves izan zen aurrena, baina laster hil zen, eta segidan orain presidente den Jose Sarney iritsi zen gobernuaren burura.

Euskadi hamasei aldiz multinazionalen esku

Kongresuak, esan bezala Brasilgo partidu maioritario guztien onespenez, hartu duen erabakiak dexente harritu du mundua. Mexico-tipoko neurri bat ez zuen jende askok espero eta. Jakina, Brasilgo mapari erreparatuz gero, eta atzerriko kapitalak eskuratu zituen lurraldeak ikusirik, ez dateke horren harrigarria garbiketa txiki bat egin nahi izatea.

500 milatik gora garimpeirok legaltasunean lan egin beharko dute hemendik aitzitik

Indioenak ziren lurretan zernahi ebasketa egin dute multinazionalek.

Horixe egin omen zuten parlamentuan, 8 metro karratuko karta bat zabaldu eta lurralde «herbesteratutako» horiek gorritz marratu. Batuz gero esplotatzeko kontzesioak (435, orotara 3.726 km²), prospekzioarako baimendutako lurak (6.698, 216.624 km²) eta prospekzioarako eskututakoak (5.353, 181.407 km²), azken bi multzo horiek ere brasildar legeen arabera «galdutako»tzat jo zitezkeenak, 401.757 km² ditugu, atzeritarren esku

(1986ko urriko xifrak dira horiek).

Hasieran aipatu urreaz at, Brasilgo mea potentziala izugarritzkoa da, SESB edo Hegoafrikakoarekin aise pareka daitekeena. Burdinez, munduko bigarren produktorea da, bauxitaz eta manganesoaz hirugarrena, berilium, nobium eta tantalari dagokien ez erabateko liderra... Kafeak eta sojak eta gero, irabazirik handienak ematen dizkio Brasili mineralen esportaketak.

Epe luzerako helburua: Amazonias integratu

Orain harturiko erabakiak ez ditu noski multinazionalak larru-bixirik utziko, urterik urte, itxuraz kapital nazionalak kontrolatzen dituen filial sare ikaragarri bat osatu bait dute. Amazonasen, aldiz, biziki nabarmenduko da politika berriak.

Armadak «Calha Norte» izeneko plana debelopatuko du, Amazonas-iparraldeko 6.500 kilometrotako mugan zehar postu militarrek ipiniz; horrela, lur eremu horiek nazioaren baitan integratu nahi dituzte, bere aberastasunak errepresio efikazago baten bitartez babestuz.

Urreari dagokiolarik, bere esplotazioarako eginiko inbertsioen %75a egin dute multinazionalek. Ofizialki, urteko 30 tonelada urre ateratzen dira, egiazki ordea doublea-edo izango dela jotzen da. Gora-behera horretan kontrabandoa antzematen dugu, Amazonasko oihanetan barrena 600en bat *garimpo* (minerala artisau-gisa ateratzen diren urretoki) egongo delarik.

Nazionalizatze proiektu honetan hainbat sektore bildu bada ere —masa deusgabatuak alde batera utzita noski—, Amazonasko Eldorado-ren benetako nazionalizatzea ez da bihar goizerako antza.

Dagoeneko ez da quetzalik Guatemalan

Quetzala, Guatemalako oihanean bizi den txoria dugu. Hegazti koloretsu eta bitxi hau askatasunaren ikurtzat hartua izan da mayen kulturatik hona, preso bizitzeko gauza izan ez eta kaiolan hil egiten delako. Quetzala Peten eta Quiche izeneko ohian eskualdeetan bizi ei da, biologoen esanetan gero eta zailago gertatzen den arren bere kantua entzutea. Beste quetzal bat ere badago ordea, Guatemalako moneta, gaur egun aktualitate handiagoa daukana txori mitikoak baino.

Ekonomia menperatu eta erdikolonizatuan Guatemalako armadaren eragina itzelezkoa da, eta holako guda genozida bat irabazi ondoren, berriz, askoz handiagoa. Gerrilaren garaileak ezarri du bere legea maila guztietan, eta horrela aurkitzen ditugu Banco del Ejército, eta beste hainbeste empresa 'del ejército' direnak. Populazio zibilaren kontrako erasorik egiteko premia gorriarik ez, indioak akabatzen ihardun beharrik ez, eta oraingoa ekonomia sektore desberdinak kontrolatzen dituzten indar armatuek elkarren kontra jo dute, berriz ere agerian utziz Vinicio Cerezok aitortzen zuenean boterearen laurdena besterik ez zeukala gezurretan zebilena. Errealitatean ikusten da demokrazia kristauko lehendakariak ez duela eskutan laurden hori ere, eta demokrazia itxura hori besterik ez dela, pantaila zuria maya—quicheen sarraskia izkutatze, eta heriotzaren batailoak estaltzeko. Giza eskubideak kolokan daude, behin eta berriz GAM —Grupo de apoyo mutuo— taldeaz gain ihaz bisitan izan zen estatuko juristen batzordeak garbiki egiaztatu zuenez. CIAk eta Internacional Sozialistak segituan gaitzetsi dute Jutiapa eta Retalhuleuko unitate militarren eraso, demokraziaren izenean; pena ematen du beste kasu askoz nabarmen eta basatiagoetan —Gaza eta Cisjordanian, edo Guatemalako baserritarren sarraskietan esaterako— gordetzen duten ixiltasun kulpablearekin parekatzea, bai Simon Peres Madrilera doanean ere.

Iñaki Goitioltza

PABLO SASTRE

*Maiatzarekin batera
gora egin dute artzainek*

Ohizko bideari eutsiz artaldeak mendi-larretan

Ohizko artaldebideetan barrena badoaz artzainak, ile haundiko zakurra lagun, zintzarritz jantzitako artaldea mendi-larretara eramatera. Bixente Nazabal txori baten pozaz igo da aurten ere Aralarrera, bere 74 urteren zama astuna erabat arinduta nonbait. Betiko usantzari eutsiz, negua iritsi bitartean gazta mordoska gozatuko du esku artean, Oiartzuna jaitsiko delarik gero, estraineko elur-ekaitzak hasi bezain pronto.

Zaldibiko depositotik hasita bi ordu-tara geratzen da Bixenteren borda. Gaztelumenditik gora Oidui txabola ezagunetik paseaz lgaratza bidean dagoen Kutixu izeneko parajea, 1000

metrotako alturan. Euri zaparrak ederkiz blaituta iritsi ginen. Sukalde baten itxurako harrizko estalpean gazta egiteko tramankuluen artean ari zen Bixente, bere artzain esku txikiak gazuretan

sartuta mamia eragiten. «Aurtengo udaberria txarra anuntziatu zuten. Nik berriaz, hemen daramakidan denboran ez dut holakorik ezagututu, ona oso, belarra soberan dago... Ofizioa ikastera al zatozte?». Guk, baietz.

Sutondoan jarri, makutotik ogitartekoa atera eta lau kozkatan barrura eramanez, Bixentek atzeko gelatik, gaztategitik, ekarritako ardo botailaz. Bapo! «Ni hona etorri nintzela badira 40 urte», hasi zitzaigun kontari, ur berotan esnez gainezka zeukan aluminiozko pertzatik eskuak atera gabe. «Garai hartan lana bai baina dirurik ez zen. Fabrikan ibili nintzen. Gudak elbarritua nintzenez behartu egin ninduten sartzeraz». Azkazala moduko bala printzak dauzka oraindik barruan Bixentek. «Fabrikan nueve cincuenta jornala. Ez

Nik berriz, hemen daramakidan denboran ez dut holako udaberri onik ezagutu

zen ezer, dos cincuentarekin basoerdi bat, eta ogi mutur bat. Harekin lan egin ezak!».

Egunero hamabi kilo gazta

Ez du geroztik Bixentek fabrikaren inbiriarik izan. Oiartzungo bizkondearen ardiekin hasi zen. 130 bat ba omen zituen bere kuidoan. «Gazta pila ederra egin nuen sasoi hartan! Handik meztizatuak dira orain ditudan ardiak. Larre tartean bere gisa ibilitako sasir-
diak ere badituz baina horiek ez dira artaldera ohitzen». «Edan ezazue gazura mutilak!»... Katiluka gazura eskutan hartuta hantxe Bixenteri begira gu. Txurka labanarekin pertzaren azpikal-
deko gazta freskoa laupabost zatitan ebaki, trapu zuritan ondo bilduta plastikozko moldean sartu eta igurtzi eta igurtzi ari zen Bixenteri begira. «Egu-
nean 8 gazta egiten ditut, 12ren bat ki-

Bixente Nazabal Endarlatza bideko Kutixuko artzaina. 40 urte daramatza bertara igotzen.

lo, San Pedroak bitartean, bi hilabete, atera kontuak...». 800 bat guztira. Hala ere, pentsatu baino problematsuago suertatzen da gaztagintza. Bixentek zioen legez, «Txabolak freskoa behar du izan. Hau honela, lehendabizi altura batean jartzen da eta gero lurrera jaitsi behar da, leku freskoan eduki. Hone-
zaz gain kontu haundia hartu behar da

gatzaiarekin. Naturala beti». Kontrapi-
sutzat harri puska bat duen batek daki
noizko prentsa zaharrean jarri zuen az-
kenez nahiko beratutako gazta seka-
tzen. «Gero eta gutxiago geratzen gara.
Gu bakarrik hemen, Pagaben beste bi,
Lizarretan bi ere...». Hemengo artzai-
nak denak kalera joan direla zion, «Zal-
dibiko fabrika artzain mordoak dabil

Zain dezagun artzain gazta

Euskal Herrian bi ardi mota eza-
gutzen da nagusiki: «*latxa*» edo
«*manexa*» eta «*rasa navarra*» dei-
turikoak. «*Latxa*» arraza (ardi mu-
tur txuria, nola mutur beltza hala
adarduna dela) autoktonoa dugu,
neolitikotik garaietatik hemengo larre-
tan bazkatua. Iazko datu batzuen
arabera, 672.581 buru izango dira
egun Euskal Herriko zazpi herrial-
deetan barrena barreiatuak. Hori-
etatik gehiengoa Iparraldean. Artzain
kopuruari dagokionez, eta guztiz ze-
hatza ez bada ere zifra, 1400 ar-
tzain dabil han-hemenka barreiatu-
rik.

Ardi haragiak aprezio gutxi

Ardi haragiaren komertzialketari
atxekiz, esan salmenta batipat arku-
mera murrizten dela, otsailaren
amaiera aldean gehienbat, otsaileko
estraineko egunetan erditzen bait
du manexak, haragia ere merkeen
orduan izaten delarik. Ardi zaharra-
ri dagokionez berriz, 15 egunez gi-
zendu ostean udazkenean komer-
tzializatzen da, gutxi eta eskaski. Ar-
di-narrua berriz hutsean saltzen da
egun, garai batean apreziorik ba-
zuen ere egun produktu sintetikoek
leku gutxia jan diote.

Ardi esnearen komertzialketak
hobekuntza genetikoak direla me-
dio aurrera egin du. Eusko Jaurleri-
tzaren datu batzuren arabera, iaz-
koan 4.366.964 litro saldu zen mer-
katuan. Gaztarena dugu ezbaierik ga-
be ardiaren inguruko merkaturik in-
dartsuena. Askok saltzen da taberna
nahiz jatetxe eta sagardotegietan.
Hau honela, artesaugintza alde bate-
ra utzita industriak hatzaparrak sar-
tuak dituel aspaldian (adibide gisa

Izarrako el Pastor Vasco empresa,
Arayako Queseria Vasca eta Olaza-
gutiako Vasco—Navarra de Quesos).

Artzain gazta garbia

Artzain gazta garbia (inongo na-
hasketarik gabea alegia) defenda-
tzekotan sortu zen Artzain-Gazta el-
karteak 1984ean, non Araba, Nafa-
rroa, Gipuzkoa eta Bizkaia 72
artzain biltzen diren. Lehendik esis-
titzen zen Ossean—Iratzi Iparralde
eta Erronkariko gazten jatorrizko
izenez tapena. Honez gain,
1986ko azaroaren 26an Eusko
Jaurlaritzak «Idiazabalgo gazta» ja-
torrizko izenez tapena onartzea

**Jesus
Mendizabal
Aralarko
artzaina,
gazta berria
trapu
zuritan
bilduta
prentsarako
prestatzen.**

erabaki zuen. Urrats garrantzi-
tsuak dudarik gabe, Europako
multinazionalen erasoaren
aurrean etxekoari eutsi nahi ba-
zaio. Merezi du eta gehitxo ordain-
tzea kalitatezko gazta baten defen-
tsan. Etxeko gaztaren defentsan.
Milaka urtetako gazta bera.

mokadu kaskar bat aho zulotik sartu
eta gazta egiten hasteko segidan. Lana
badu bai soberan artzainak: gaiso dau-
den ardiak zaintzea dela, sutarako egu-
rra prestatu beharra, txabolan konpon-
ketak, oiloei eta jatekoa eman... ardiak
bildu atsaldetako partean, ardiak jaitsi be-
rriro... «Guk ez dugu siestarik egiten.
Bazkaltzeko tortila piskak egiten badut
kaixo motel!». Lan guzti hau gutxi ba-

Lehen ez bezala sarnak gogor jotzen ditu artaldeak orain. Kanpotik ekarritako gaitza omen

da, zizetara joateko denbora ere aurki-
tzen du Bixentek. 10 kilo hartu zituen
joan den astean, laino artean galtzeko
arriskurik gabe ezkutuko txokotan ara-
katuta.

«Gaisotasunarekin asko galtzen da»
zioen Bixentek, pertza xaboiak garbi-
tzen zuela. Hala ere, ez zuen ondo uler-
tzen zergatik. «Umea botatzeko zera
hori esaten dute, odolean ere zerbait bi-
latzen diete... Neri hiru kendu dizkiate
oraingoan. Albaitariak eta medikoek
hamarretatik bederatzik berek hiltzen di-
tuzte! ja, ja, ja».

Lehen ez bezala sarnak gogor jotzen
ditu artaldeak orain. Gaitz berria omen.
Kanpotik ekarritakoa. «Burgostik ekarri
zuten —bota zigun Bixentek—. Orain
dela 10 urte hasi ginen ardiak botika-
tan bainatzen. Lehengo urtean bitan
ere garbitu nituen. Botika bageneukan
bainan ez zuen indarrik soberan eta...

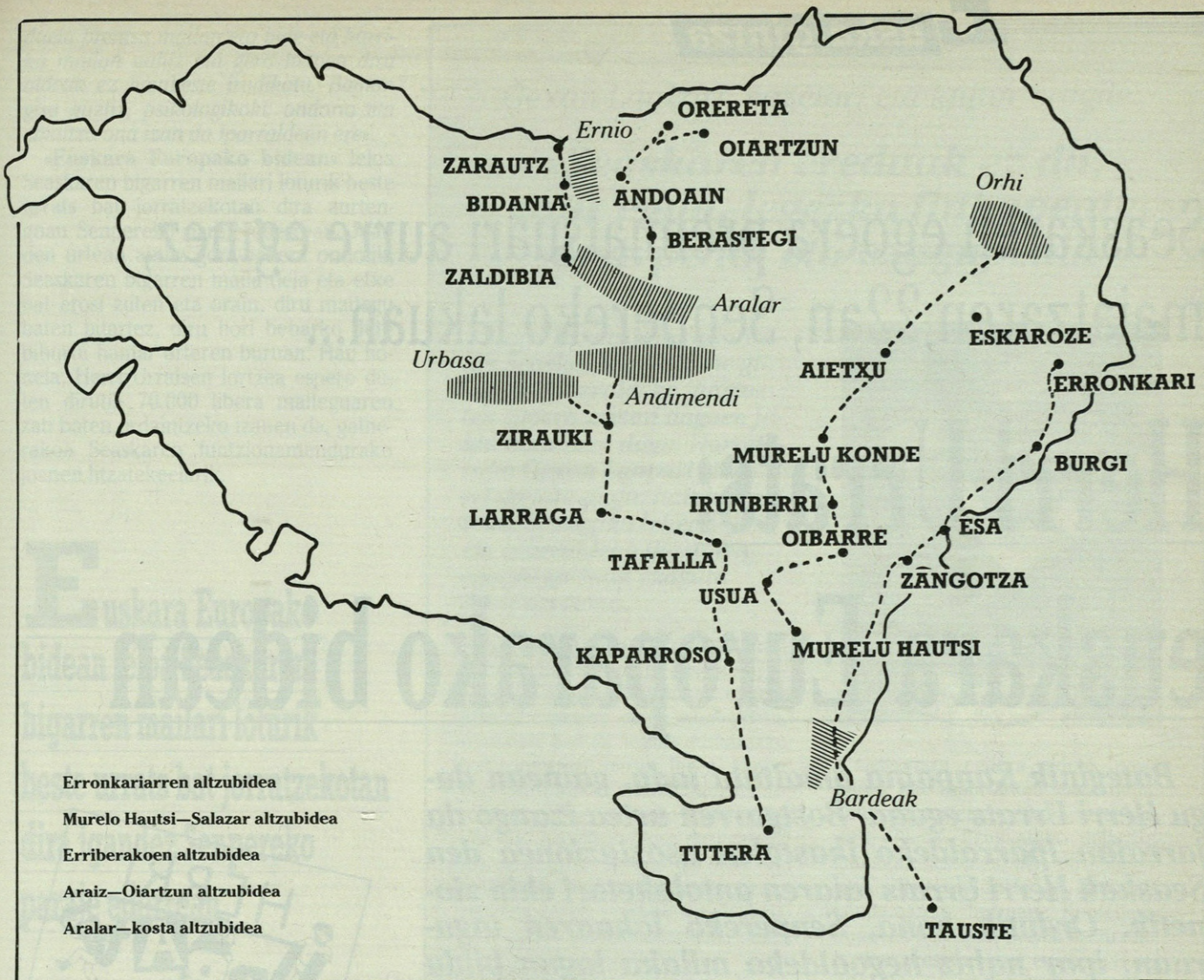
Geroztik espezial!». Hau honela, asko
goratu da azken parte honetan ardi
zainketa. Aspaldian asmatu zituzten
errena sendatzeko askak kasu.

Baserritarrekin beti haserre

«Azeririk ez dut ikusi aurten. Iaz bat
harrapatu nuen. Hantxe eduki egon
zen kateari lotuta, akabatu arte. Lehe-
nago ere zazpi harrapatuak nituen ze-

lanean... Artzainak eta baserritarrak ez
zituzten fabrikari hartu behar!».

320 ardi izango ditu Bixentek orain.
Arkume eta denetara 360 igual. «Gaur
egun ardi gehiago dago. Lehen 140ko
artaldeak mutxo! Gaur egun 300 eta
400ekoak ere dextente dira». Bixentek,
aguro arituz gero, 100 ardi jaisten omen
du ordubetea. Goiz partean jaitsi eta
larrera eramaten ditu gero bazka bila,

Udaberrian artzainek artaldeekin mendira gora jotzeko oraindik erabili ohi diren altubide edota artaldebide nagusienak bost ditugu.

poaz. Oiloak eta hiltzen ditugunak harriz zulo batera botatzen ditugu eta zepoa jarri pasoa... haren usaira sartzen dira. Orain dela 5 urte 3 harrapatu nituen hamabost egun barru». Azeria baino gehiago behia eta txekorra ikusten du Bixenten mendi-larretan. «Ez dabil-tza oso txukun baserritarrek. Alper-tzen ari dira. Ez dituzte ba behiak hona bidaltzen!». Baserritarrekin beti haserre artzaina. Antza denez, behiak kaka egiten duen lekuan ardirik ez da, hilabete-tako akabo delarik kakaztutako leku hori ardiarentzat.

Pistaren kontuarekin ere nahiko erre-ta mintzatu zen Bixente. «Hona ez dute pistarik egin nahi. Eskatu nuen baina ez dute egiten... txabolaino. Atarian kotxea gauza ederra da. Gainera artzainak bakarrik daukagu pistaren giltza, itxita dago beste guztientzat». Guzti hau dela eta istiluak izan omen zituzten Aralarko artzaien artean. «Beste lagunak denak kontra ziren, ez zuten nahi pistarik. Gu ginen azkenekoak. Orain hartuko lukete pozik! Denak uni-

tu balira hau batetik bestera egin zegoen, goraino. Hemen artzainik ez dago kotxerik ez duenik...».

Gero eta artzain gutxiago gora

Sasoi batean Aralarko «Perileku»n inguruko artzainek egiten zituzten erro-meriak ederki gogoratzen ditu Bixen-tek oraindik. Garai bateko bizitza hura asko galdu da hala ere egun. Artzain

gutxi hurbiltzen da mendi larretara egun. Bordak hutsik antzematen dira bidean, eroriak kasik, betirako galduak. Bixente, txori baten pozaz gora egin zuen bezala jaitsiko da behera, Zaldibi-tik Oiartzuna kamioiez eroango dituela-rik baserrira ardiak. Mamia egiten segituko du han, ardi esnea kaletarrei saltsen, sobratzen den esnearekin gazta egiten. Ardi zenbait ere salduko du urteberri, eguerri eta San Jose egunetan. Kutixu inguruko parajeetako zizak zai izango ditu datorren urtean ere.

Bihoakio Bixenteri Lazkao Txikiren segidako bertso hau:

Negu guztia igaro dute udaberri- ra begira dunbak erantsi ardieri ta badijoazte mendira hemen hainbeste alanbre eta muga ez dagon tokira artzaiarentzat zorion edo egun onenak han dira.

Behiak kaka egiten duen lekuan ardirik ez da, hilabetetako akabo lur sail hori ardiarentzat

LOREN ARISTI
N. ARRASTOA

Seaskaren egoera premiatsuari aurre eginez,
maiatzaren 22an, Senpereko lakuan...

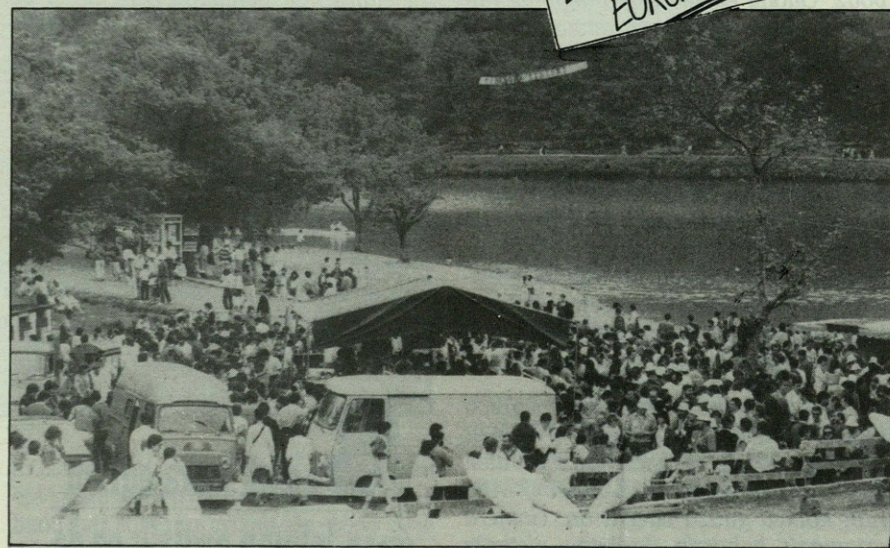
Herri Urrats: **euskara Europarako bidean**

Bateginik Kanpaina amaituta jada, gainean dugu Herri Urrats eguna. Bostgarren urtea izango da jarraian Iparraldeko ikastolen asoziazioa den Seaskak Herri Urrats jaiaren antolaketari ekin zionetik. Ordutik hona, Senpereko lakuaren inguruan, ipar nahiz hegoaldeko milaka lagun bildu izan da, mugaz gaindi, euskara eta ikastolei laguntzeko.

Jai haundi honen prestaketa azaroa eta maiatza bitartean egin ohi da, guzti honetarako hamabi lan taldetan banatzen dituztelarik egin beharrak: erakusketa, zozketa, muntaketa-desmuntaketa, zirkuitu-aparkaleku-zerbitzuak, haur jokoak, harremanak, eskuz-esku, ikusgarriak, janari-edariak, salmentak, ekonomia, publizitatea-informazioa. Hamabi talde hauek hamabostero biltzen dira. Talde bakoitzean arduradun bat aukeratzen da koordinazio lanak bideratzeko. Horrela urtetik urtera arazo ekonomiko eta bestelako guztiak gainditzen ahal dituzte, tamaina honetako antolakizunak eskatzen duen bezala.

Euskara Europako bidean

Aurtengoan Herri Urratsek Bateginik kanpainaren lelo berdina hartu du, hots, «euskara Europako bidean». Hau honela, aipatu bidenabar, amaitu berri den kanpaina arrakastatsu aritu dela oso Iparraldean. «euskararen ingu-

Tabernak direla, bazkari-moko beroak, denetariko jolasak, kirolak... giro aparta bilduko da aurtengoan ere Senpereko lakuaren inguruan.

ruan mugitzen den jende militante oro sartu da Bateginik kanpainan», mintzo da Seaskako arduradunetako bat, «uste

dugu sekulako lana eman dela eta bederen herri iritzia begira euskarak inoiz izan ez duen presentzia bat ukan

duela prentsa mailan eta bide eta karrika mailan nahiz eta gero hemen diru aldetik ez hainbeste irudikatu. Bainan gisa guztiz, psikologikoki, ondorio eta emaitza ona izan da Iparraldean ere».

«Euskara Europako bidean» leloa Seaskaren bigarren mailari loturik beste urrats bat jorratzekotan dira aurtengo Senpereko paraje ederrean. Joan den urtean ainitz gora-behera ondotik, Seaskaren bigarren maila dela eta etxe bat erosi zuten eta orain, diru mailegu baten bitartez, diru hori beharko dute bihurtu hamar urteren buruan. Hau honela, Herri Urratsen lortzea espero duten dirutik 70.000 libera maileguaren zati baten ordaintzeko izanen da, gainerakoa Seaskaren funtzionamendurako joanen litzatekeelarik.

Euskara Europako bidean leloa Seaskaren bigarren mailari loturik beste urrats bat jorratzekotan dira igandez Senpereko paraje ederrean

Seaskaren egoera premiatsua

Joan den urtetik hona ez da aldaketa kuantitatiborik eman Iparraldeko ikasletan ikasle kopuruari dagokionez, 900eko kopuru edo xifra horren azpitik aurkitzen direlarik. Seaskako ardura-dun honentzat egoera hau ulerterraza da. «Asko arrazoin bada, bainan iturri arrazoin nabarientak hauek lirake: ama ikastola bukatu eta batzuek beren haurrak ateratzen dituzte eta frantses eskoletara pasatzen; beste batzuek, lehen maila bukatu eta esan nahi bait da hamaikagarren urtean; eta beste batzuek, bigarren mailan bi edo hiru urte egin eta eramaten dituzte. Orduan beti gelditasun bat da hor eta, dudarik ez, diru egoerak oraindik zailagotzen dituela beste arrazoin horiek, zeren eta familiei asko eskatzen bait zaie partizipazio bezala, diru partizipazio bezala, eta aurtun urte berezia izan da partikulari familiei galdegin bait zaie diru egoera ikusita beren diru laguntza edo emaitza doblatzea; eta, batzuek beste la-rehun-bostehun libera hilabetero ematen dute familiek. Badira milaraino ematen dutenak ere eta hori asko da».

Gexan Lantziri, kazetari eta kultur eragile:

«Seaskaren ereduak ez du, gaur egun, legezko finkapenik, onarpenik eta ezagupenik»

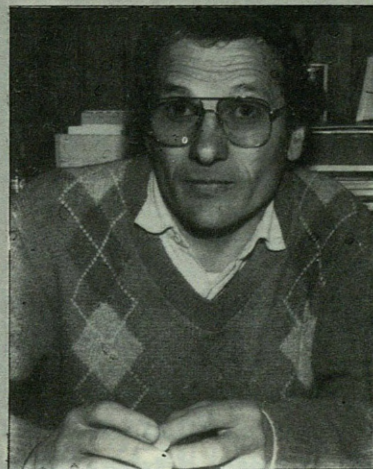
Herri Urrats jaiaz profita-tuz Seaska, asoziazione gi-sa, eta Iparraldeko ikasto-len egoera zertan dagoen ja-kin nahi izan dugu. Horretarako Gexan Lantziri elka-rrizketatu dugu, hainbat ur-tetan Seaskako lehendakari eta Iparraldeko ikastolen egoera gertutik ezagutu duen pertsona.

Argia: Seaska eta Iparraldeko ikastolen egoera nola dago juridikoki?

Gexan Lantziri: Seaskaren egoera joan den urtetik ez da ezer aldatu, esan nahi bait da Seaska euskarazko irakaskuntzari buruz legez kanpo dagoela. Daukan sostengu legala us-ten dugu dela 1.901eko Batasun le-gea edo Asoziazio legea deritzaiona eta, gisa guztiz horren barruan ere euskarazko irakaskuntza, eta bede-ren Seaskaren ereduak ez daukala gaur egun legezko finkapenik, onar-penik eta ezagupenik.

Argia: Zertan dira momentu hone-tan administrazioarekin zenituzten zor-rak?

G.L.: Seaskak azken urte hauetan egin dituen zorrei buruz aldatu da pixkabat nahi bada, esan nahi bait da joan den urtean ministeritzarekin bederatzi bilera edo izan genituela eta orduan uste genuen zorra pixkat ministeritzaren gain pasaraziko ge-nuela eta hori ez dugu lortu. Orduan ikusiz ateak itxirik zeudela beste bi-de bat hautatu behar izan du Seas-kak, esan nahi bait da zor hori bere gain hartzea eta zuzenki sozial era-kundeekin negoziatzea zor hori nola itzuli. Orduan, hor antolaketa bat egin da hamar urte barne zor hori Seaskak ordaintzea. Zor horren ko-purua heltzen da frantses dirutan 3.600.000 libera, beraz asko da.

Gero diru egoera aldetik beste puntu bat inportantea esan behar dena da aurtengo eskola urte hau, diru aldetik, itzulikatuko dela He-goaldetik jasotzen den diru lagun-tzari esker eta aurtengo Bateginik kanpainaren barruan Konfedera-kundeak bere gain bezala hartu due-la diru prestamo bat ematea. Horri esker bigarren hilabete honetan be-reziki ordaintzen ahal izan direla gu-re irakasleak eta hirugarren-lauga-rren hilabetea bukatzeko, eta dato-rren urtea hasteko, Bateginik kan-paina horren emaitzan kondatzen dela osoki.

Argia: Aurrera begira...

G.L.: Aurtun frantses estadian bote-re aldetik aldaketa bat izan da. Ez dakigu zeinetariko funtsezkoa izan den, behar bada itxurezkoa ge-hiago bainan gisa guztiz badaiteke Seaskari begira berriz joango ote gi-ren 85eko akordioaren bidetik zer-baiten proposamena egitera. Hortik joan baledi Hezkun Ministeritza be-rriko arduraduna gauza positiboa li-tzateke baina gisa guztiz ez dugu ametsik egin behar, mirakulurik ez da izanen.

Umeak eta kirola protagonista nagusi

Aurreko urteetan antolatutakoarekin alderatuz umeentzat berrikuntza batzu eskeiniko ditu aurtengo Herri Urratsek. Horrela, alkoholik gabeko edariak ba-natuko duen taberna, bazkari-moko be-

roak, denetariko jolasak, aurpegia ma-kilatzeko margoak...

Kirolak ere une aparta izango du eguerdiko hamabitatik aurrera: aizkola-riak, harrijasotzaileak, trontzalariak, es-tropadak, ziklo-krosa, eskalada eta ka-noe-kayak... Jakinaren gainean zarete.

TXUMAI ITURRIA

Azken hiru aste hauetan izugarrizko eraginez

Bateginik kanpainak

bere helburuak bete ditu

Bateginik kanpaina amaitu ostean, balantze probisional egiteari ekin diote antolatzaileek. Oraindik dato zehatzik ez badute ere lehen inpresioa jakin nahi izan dugu. Honetarako kanpainan zehar koordinatzaile lanak Joxe Xabier Iñigorekin batera bete dituen Batis Maizekin elkarrizketatu gara.

Euskadiko selekzioak «Bateginik»en barruan jokaturako partidua, zeina kanpaina honetako ekintza sonatuenetakoa izan den.

ARGIA: Bateginik hasi zenean bi helburu nagusi jarri ziren: «euskara hizkuntza nazionala» lemapean 600.000 sinadura lortzea instituzio desberdinetan aurkezteko eta, bestetik, Nafarroa eta Iparraldeko ikas-tolentzat 200 milioi lortzea. Zein dato dituzue momentu hauetan hone-taz?

BATIS MAIZ: Egia esan behar badugu dato zehatz-zehatzik ez dugu oraindik, denboraldi bat beharko da dato zehatzak jakiteko. Baina, nahiz eta dato zehatzik eduki ez, nahiko itxaropentsu agertzen gara bai sinaketei dagokionez

eta bai ikasbono salmentari dagokio-nez. Helburuak jarri genituenean nola-baiteko desafio modura jarri ziren eta askotan desafioak ez dira goi mailarai-no betetzen. Hor koxkorreko bat igual eraman dezakegu. Bildurra, ez dut esango daukagunik baina kezka, edo normala den zalantza hori, badaukagu. Baina hala eta guztiz ere ikusirik azken hiru astetan herrietan eraman duten di-namika, ikusiz baita ere espero ez ziren hainbat enpresatik ere diru sarrerak egiten ari direla... pentsatzen dugu itxa-ropentsu egoteko nahiko arrazoin eta motibo baditugula. Gero dato errealak

adieraziko dute ondo geunden edo ez.

Horrekin batera aipatu nahi nuke, helburuen inguruan baita ere zegoela, euskararen aldeko giroa sortu eta bere hortan herritako jendea eta kaleak gi-rotu. Pentsatzen dugu, nahiz eta kontsentsu bideak, elkarrizketak eta bai ba-tzorde eragile mailan eta herri mailan ere luzeak eta zabalak izan, martxa pixka bat berandutu egin arren ere az-ken hiru aste hauetan izugarrizko era-gina izan duela herriarengan eta hori nabaria da herriko kroniketan eta baita ere edozein herritatik pasatzean frogatu ahal izan da.

ARGIA: Herrialdeka edo Komunita-te Autonomoka non izan du eragin gehiago?

B.M.: Diferentzi handiak somatu dira eta egia da Komunitate Autonomo barruan bereiztu behar ditugula hainbat herrialde eta herri. Komunitate Autono-motik kanpo daudenetan ere bereiztu behar litzateke. Komunitate Autono-moan lan asko egin da, herri asko be-har bezala girotu dira, herri askok izu-garrizko erantzun bikaina eman dute. Honetan pentsatzen dugu, egin den sondeoaren arabera, telefonoz egin den sondeo estatistiko baten arabera, ba-bestuen dagoenak badirudi ematen duela porzentai altuago, Gipuzkoak aitzindaritza hartzen duelarik sondeo-a egin zen garaian (apirilak 26, 27, 28). Hau herrialdeka hitzeginez zeren bazi-ren eskualde batzuk ekintzak lehendik prestatuak zeuzkatenak (Lea-Artibai...).

Nafarroa eta Iparraldeari begira, be-rengandik jasotako inpresioak oso posi-tiboak dira. Ez da harritzekoa, izan ere horrelako herrialdetan euskararen alde inoiz ez da egin kanpaina honek era-man duen burruna, indarra eta zabal-kundea. Nafarroa eta Iparraldea aipa-tzerakoan gauza bat da guk hori eskei-ni nahi geniola eta beraiek ondo apro-betxatzen jakin dutela egin duten lanari esker.

ARGIA: Hurrengo Bateginik izango ote?

B.M.: Horrelako kanpaina antolatu dai-teke baina, pentsatzen dut askoz den-bora gehiago behar dela, infraegitura handiagoa behar dela... Nik hemen es-perientzia bat eraman dut eta esan de-zaket: honekin kitto!. Honek ez du esan nahi horrelako kanpainak egin behar ez direnik eta pentsatzen dut jendea animatuko dela honelako kontutuan sar-tzera.

TXUMAI ITURRIA

ARGIA

"TTARTTALO" ren laguntzaz

K O M I K I A

104. zenbakia

BOKAZA

MAN ta MORAU

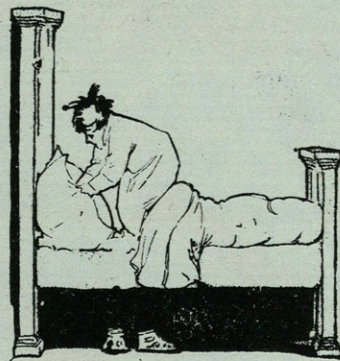

EZ UTZI IRAKURRI GABE

LITTLE NEMO
WINSOR MCCAY

LITTLE NEMO
WINSOR MCCAY

NEMO TXIKI Aren ametsak ezagutzen al dituzu?
Larogei urte dituen komik honek, beste larogei urtetan irrifar
eta goza araziko dizu

TTARTTALO Argitaletxea

kirolzaleen zerbitzutan

miner

donostia

271050 eta 270447

TRISTAN BANTAM GAZTEAREN YOLA, "DREAMING BOY", BAHIAKO SAN SALVADOR-ERANTZ DDA. MUTIL INGELESAK AITAK UTZITAKO AGIRI MISTERIOTSUAK DITU ETA BRASILGO BERE ARREBORDE BEREZIAK DITUENEKIN BILDUZ ZENBAIT MISTERIO ARGITZEKO BALIOKO DUTE.

TRISTAN, AZKEN BOLADA HONETAN OSO ISI-LIK ZABILTZA. ZERBAITEK KEZKATZEN AL ZAITU?

EZ DAKIT... EZAGUTZEN EZ DUDAN ARREBA HORRENGAN PENTSATZEN DUT ETA BELDURRA EMATEN DIT, HORRELAKO MEZU MISTERIOTSUAK BIDALTZEN DIZKIT GUZTIZ MODU XELEBREAN.

SEGURUEN AITAK HITZ EGINGO ZIZUN BERATAZ.

GUXTI; BETI KALE EGITEN ZUEN HORREN BERRI ESKATZEN NIOLEAN. ASKO MAITE BEHAR ZUEN HIL AURREKO AZKENEKO HITZAK BEREAREN ZATZAT IZAN ZIREN ETA... ARREBAK NOLA HARTUKO NAUEN JAKIN NAHIKO NAKE.

UNE HONETAN GALDERA BERBERA IZANGO DU BERAK BURUAN.

AGIAN BAI, CORTO MALTESE JACINA. BAINA GAUZA BAT EZ DUT ULERTZEN ETA OSO ARRARO DERITZOT, ZERGATIK BIZI DA ARREBA BETI AZTI AFRO-AMERIKARREKIN INGURUAN.

EZ DAKIT ZER ESAN TRISTAN... BERA MUNDUKO ALDE HONETAN HEZIA DELA AHAZTZEN DUZU. TEAZ ETA AURPEGI ZUHURREZ EGINDAKO ZURE INGLATERRA KONTSERBADORE, ORDENATU ETA ZAPOREBAKO HORRETAIK OSO URRUN.

HITZ ZUHURRAK! CORTOK ARRAZOLA DU TRISTAN, BAINA INGLATERRAREN ALDE BAT BAINO EZ DIZU ERAKUSTEN: ETA BADAGO BESTE BAT TXARRAGOA DENA ETA AGIAN ORAINDIK EZAGUTZEN EZ DUZUNA...

... ETÁ GERO INGLATERRA ZOR-
GARRIA ERE BADAGO... BAINA EZ
NIZUN HORRETAZ HITZIK EGIN
NAHI... ZURE AITAREN PAPERAK
AZTERTUZ ZENBAIT GAUZA IZU-
GARRI AURKITU DITUT:
BATZUENTZAT
HIPOTESI HUTSAK
DIRA BAINA NI-
RETZAT, EGIA
BOROBILAK.'

AITA ZENAREN HITZ
BERBERAK DIRA, STEINER
IRAKASLEA. ZIENTZIAK EGUN
METODOLOGIA BERRIA SOR-
TZEN DUELA ESATEN ZIEN,
GIZAKIAREN HISTORIA
MISTERIOTSUA GOA DA.

MUNDUKO LURRAZALAREN BI-
LAKAERARI BURUZKO TEORIAK,
KONTINENTEEN ALDAKETE-
TAKOAK, IKARAGARRIZKO
HONDORAKETAK...

ALTANTIDA EDO MU-KOAK ESATERA-
KO, FÁBULAK, MITOAK EGITEN DIRA
HORIEKIN... ETÁ HÁLERE ORAINDIK
DUTE ALDE SINESGARRIA...
HITZ BATETAN, SEGURU
EZ DAKIGU EZER BAINA
DENA DA POSIBLE...

HARA
ZELAKO BERRITSA
PAREA.'

STEINER, ZERGATIK EZ ZARA PRAKTIKOGOA?
HASI BIDAI NOTAK IDAZTEN, BETI AURKITUKO
DUZU BATEN BAT EROSTEKO PREST.'

BIDAI NOTAK?

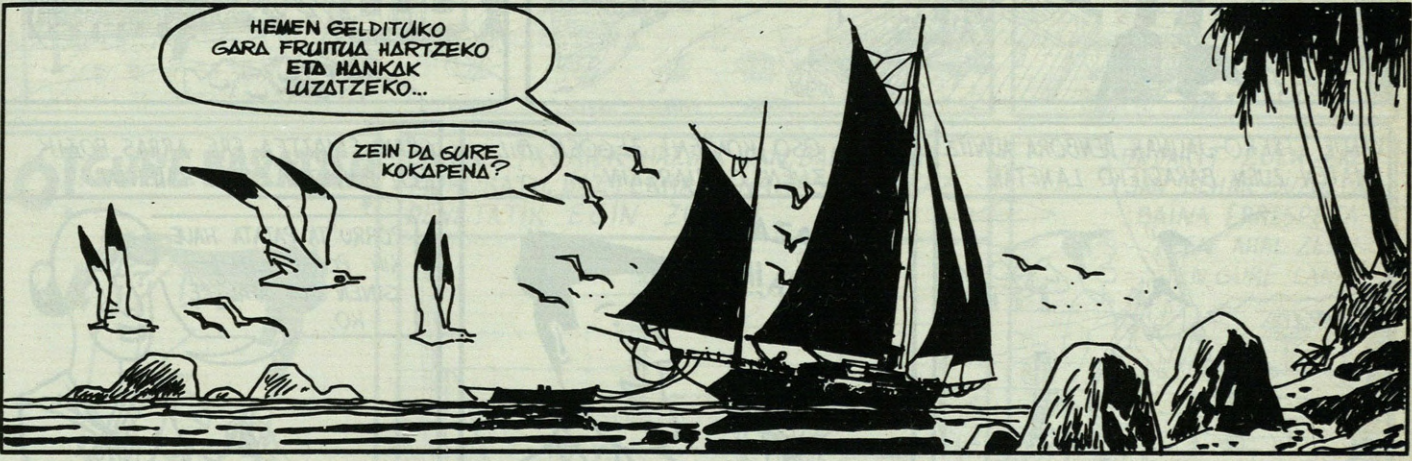
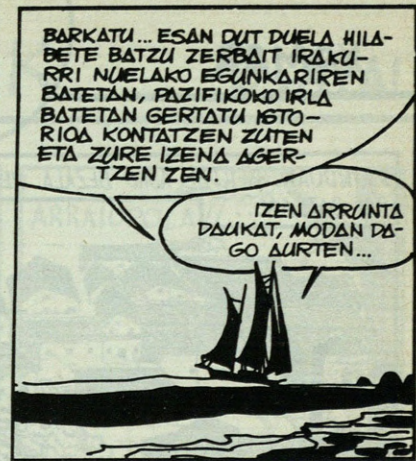
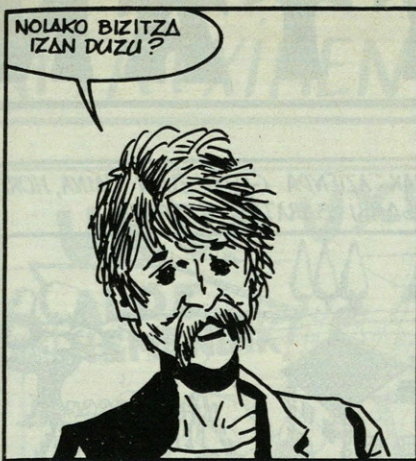
BAI / NOTAK, BIDAI EGUNKARIA...
DIRUA IRABAZTEKO BALIO DUEN ZER-
BAIT PRAKTIKOA.'

ZERGATIK EZ DUZU
ZEUK ZERBAIT IDAZTEN,
CORTO MALTESE JAUNA?
BENETAN BIZITZA LILURA-
GARRIA IZAN DUZU ETA.

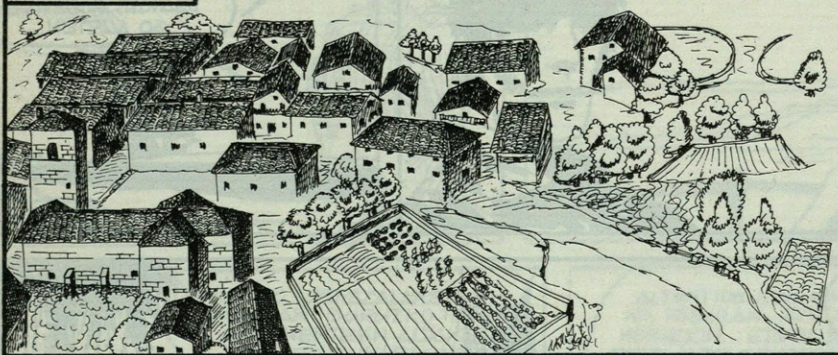
ENTZUN TRISTAN, IDATZIKO BANU,
DEMAGUN IDAZTEN BADAKIDALA, AZ-
KENERAKO GERTAERAK ETA IZAKERAK
FALTSUTUKO NITUZKE. HOBE DA NIRETZAT
HONELA, HISTORIARIK EGIN GABE
BIZI...

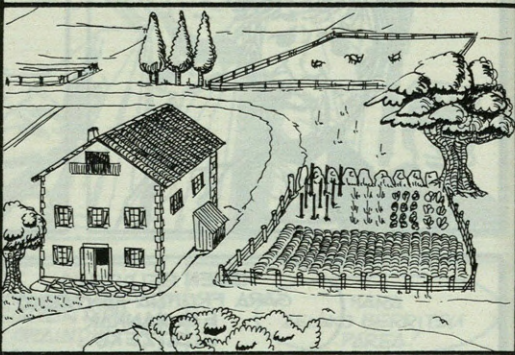

MUNDUAN BERTZE ASKO BEZALA HERRI HARTAN FAMILIA BAT BIZI ZEN BASE-
RRI BATEAN...

BASERRIAK AZIENDA GUTXI ZUEN BAINA, HORI
BAI, IZIGARRI BARATZE EDERRA.

XAKUE, ETXETIKO JAUNAK DENBORA AUNITZ
EMATÉN ZUEN BARATZEKO LANETAN...

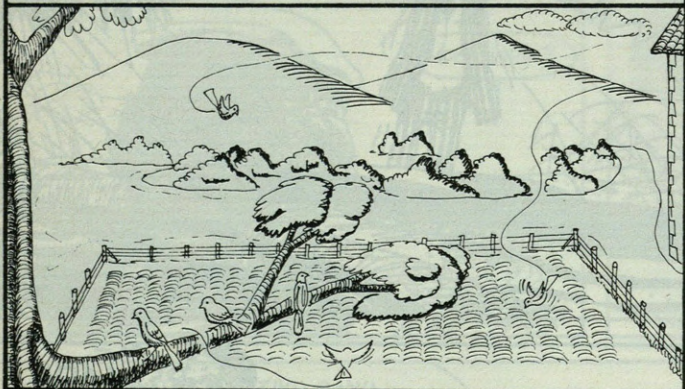
...ETA OSO KONTENT ZEGOEN BIL-
TZEN ZUEN GUZIAREKIN

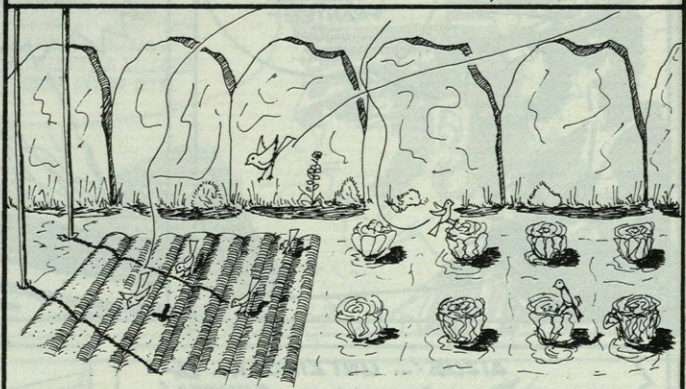
GRAXI, EMAZTEA, ERE ARRAS POZIK
ZEN BARAZKI EDER HAIEKIN...

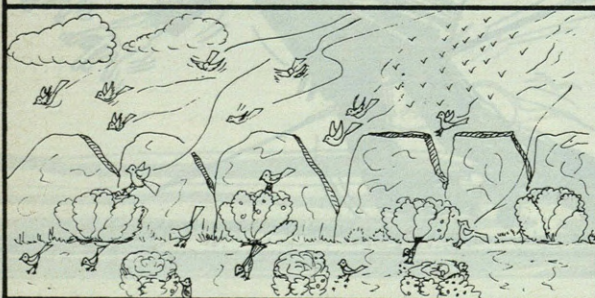
BAINA BARATZEA TXORIEI ERE GUSTATZEN ZITZAÏEN...

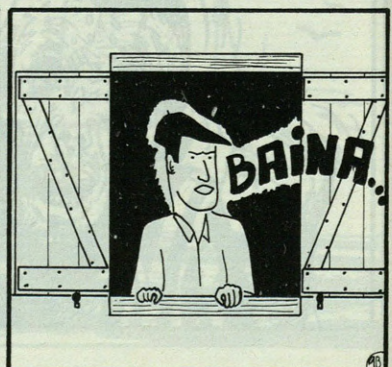
HAIEK ERE JAN BEHAR BAÏT DUTE!!!

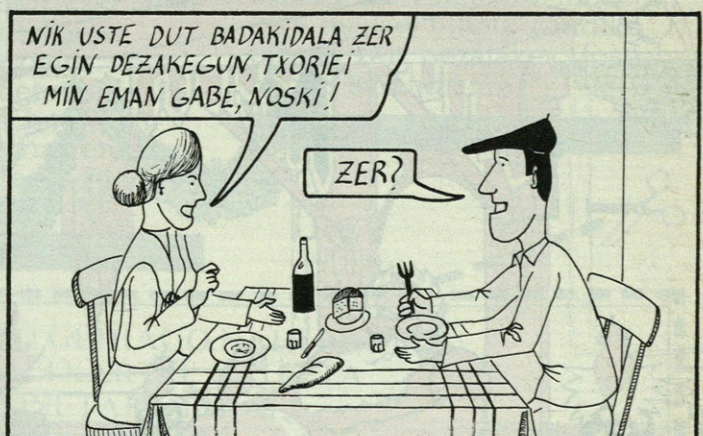
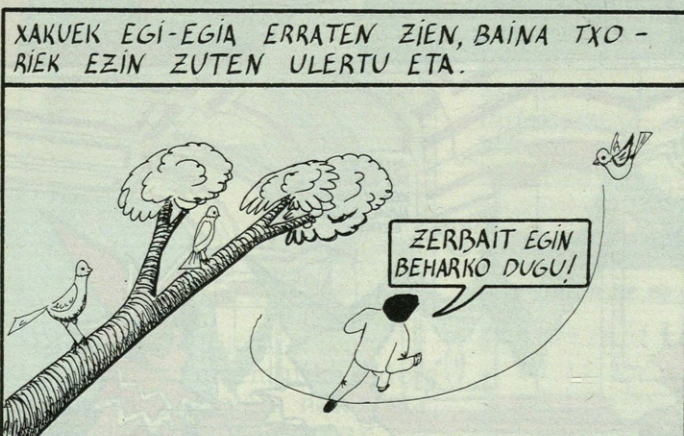
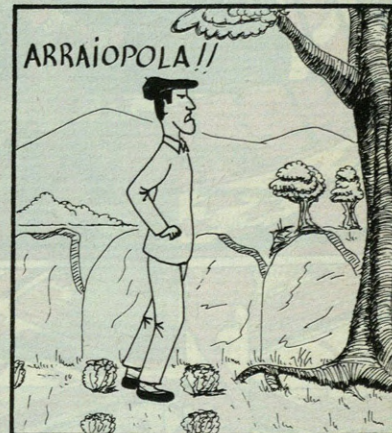
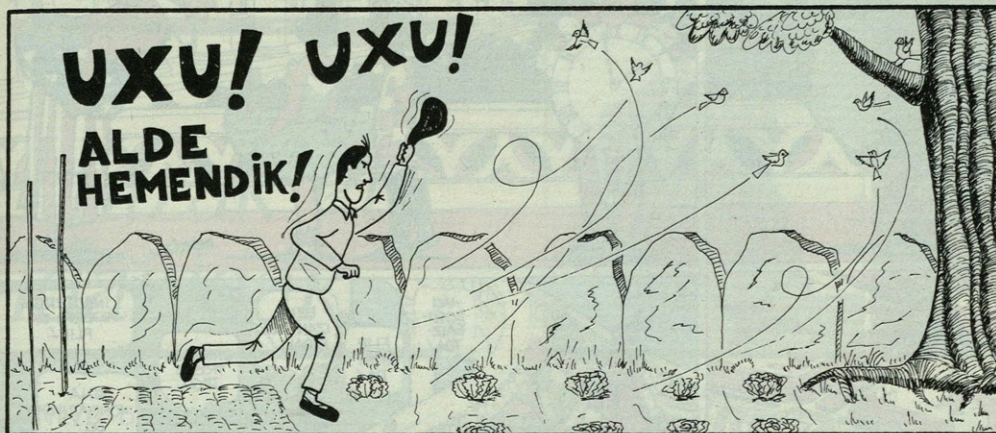

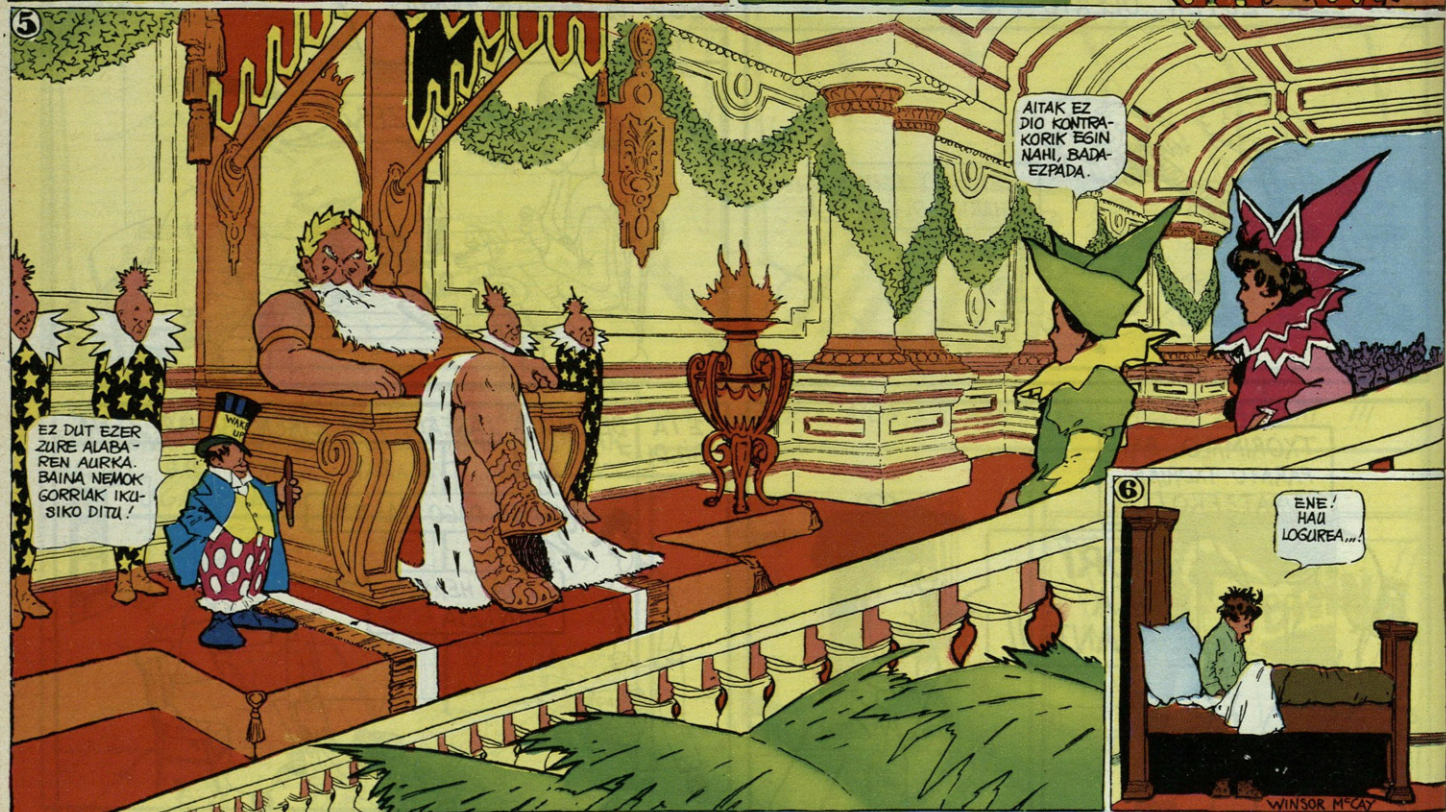
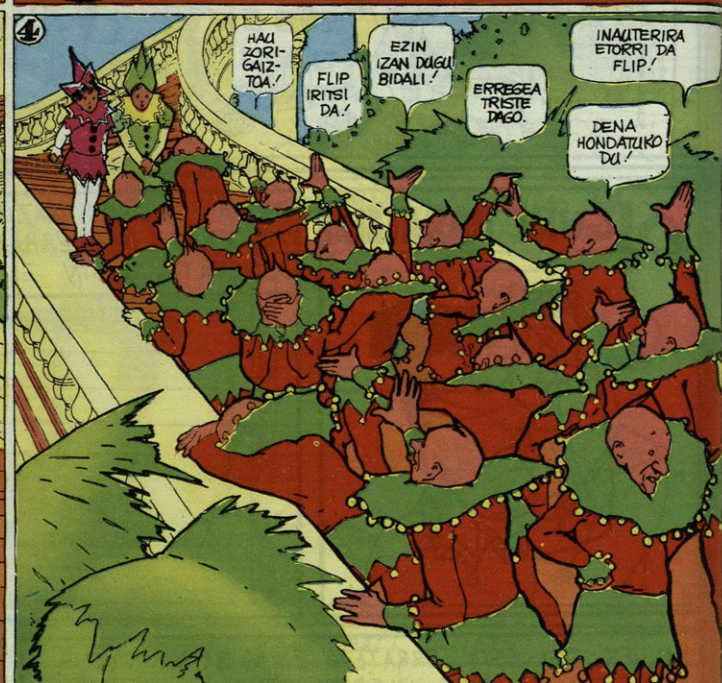
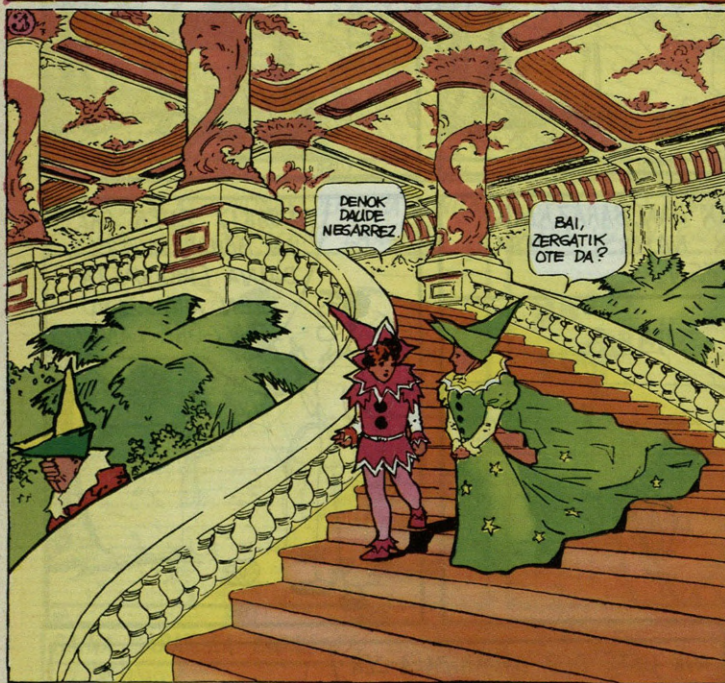
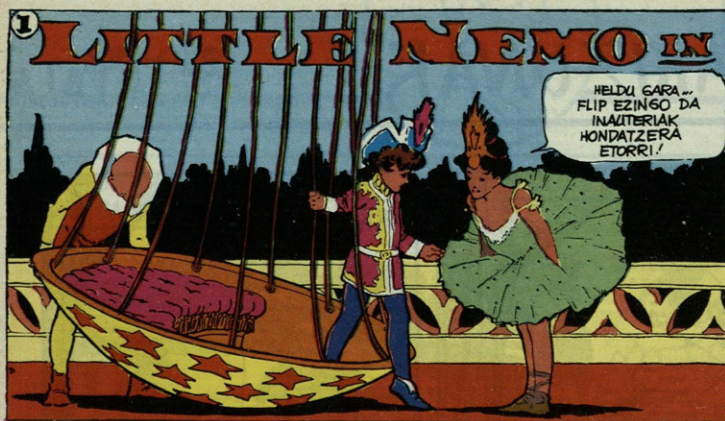
HAÏN BARATZE EDERRA ZEN (BAZTER HAÏETAKO
EDERRENA!) NON ALDE GUZÏETAKO TXORIAK
HELDU BAÏT ZIREN HARAINO JANARI ON
ETA UGARÏ BILA.

HAU EZ ZITZAÏON, EZ, ARRAS GUSTATZEN XAKUERÏ...!!!

TELESFORO MONZON

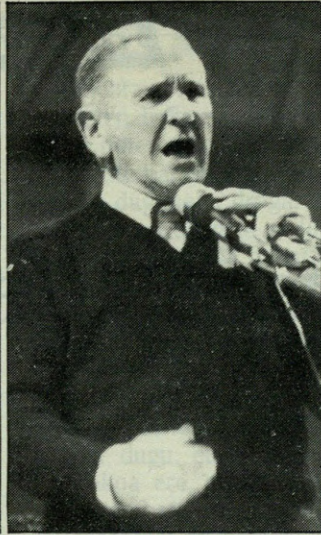
Hitzak eta Idazkiak

«Nere bizian, asko gizon balio haundiko ezagutu ditut. Gutik naute, Monzonek bezanbat lagundu, nere biziko jokabideen garbiki ikusten eta sakontzen» (Piarres Larzabal).

«Ez nuen behin ere ikusi edo entzun murmurika edota esamesa gaiztotan, nahiz eta gizagaixoak gorri-gorriak aditu eta irentsi. Horra hor egiazko gizatasuna» (Julen Madariaga).

Monzon egiazko askatasunaren izpiritua da; lau haizetara zabaltzekoa, erosotasun eta atsedenarekiko loturak apurtzekoa, gaur egungo borroka gazteei dagokielako pentsakera galgarrian lokartzea urteen poderioz...» (Alfonso Sastre).

«Nik, benetako politika egitasunean oinarritzen dela sinisten dut»

«Biharko Euskal Herria euskalduntzen ez badugu, Euskal Herriaren hizkuntza, mintzaira, hizkera, bene benetan, beheko mailetik hasi eta goiko mailetaraino egiten ez baldin badugu, esan dezakegu hori ez dela Euskal Herria».

«Neretzat, bere lanaren merezimendu garrantzitsuena ez datza poetika teknikan, Monzonek ematen duen bere izpiritu egoeraren aitormenean baizik, gure herriak nozituriko astindu gogorretan, XX. mendearen lehen erdikadaren azkenetan suertatutako gertakarien kausaz. Orduan dator bere ahotsa beste poetenekin tartekatzeraz, eta beraiekin batera, gure herriarren ahots bihurtzen da» (Jesus Maria Leizaola).

«Kultur arloan, non dihardudan lanean, kolaboratzaile kementsua izandu da Telesforo Monzon, giza mailan bihotz handiko gizona zen bezalaxe» (Jose Migel Barandiaran).

INFORMAZIO GEHIAGO NAHI BADUZU
BETE EZAZU TXARTEL HAU ETA
HELBIDE HONETARA BIDALI:

JAIZKIBEL KULTUR ZERBITZUAK
Posta-kutxatila 3.175
DONOSTIA

Izena
Abizenak
Kalea Znb.
Herria Herrialdea
Telefonoa

21ean manifestapenak lau hiriburuetan drogaren aurka

Askagintza: «bizirik bizi menpekotasunik gabe»

Iragan 7an osatu zen Etxarri Aranazen Askagintza, drogomenpekotasunaren kontrako erakunde herritarra. Gipuzkoa, Bizkaian eta beste herrialdeetan aritzen ziren taldeak bilduz aurrera doa erakunde berria, Euskal Herri osora hedatzeko asmoz. Prebentzioa, trafikoaren aurkako borroka, eta gizarteak ezarritako baldintza sozial zapaltzaieen kontrako iharduna dira Askagintzaren hari nagusiak. Gaurkoan erakunde berriko hiru partaiderekin izan gara hizketan, Maribi Lazkano, Txus Kongil eta Kepa San Pedrorekin.

GALDERA: Joan den larunbatean izan zen Askagintzaren lehen bile-ra...

ASKAGINTZA: 1980an hasi ginen bilerratan Donostian eta Bilbon, eta poliki poliki sortu ziren erakunde herrikoiak. 1983an Gipuzkoako DEEn etena gertatu zen, eta hortik sortu zen Askagintza. Sasoi berean gutti gora behera hasi zen lanean Dzarraska Bizkaian. 1985ean bilerak izan genituen elkarren artean sortzeko erakunde herrikoia Euskal Herri mailan. Aurtengo otsailan ezarri genituen akordio batzu, eta ordurako sartuta zeuden batasun prozesuan Nafarroa eta Arabako talde batzu ere.

GALDERA: Zein dira tresnak Euskal Herri osoan funtzionatu nahi duen erakunde horrek efektibotasuna lor dezan?

ASKAGINTZA: Erakunde bezala joko dugu drogomenpekotasunaren aurka, ez drogaren aurka. Euskal Herriak, eta beste edozein herri beti erabili izan ditu drogak era orekatsu batez. Droga berriek —eta droga zaharrek erabilera berriei— ekarri digute ondorio oso txarrak. Guretzat oso garrantzitsua da jakitea zertarako eskaintzen diguten droga, eta zergatik behar dugun droga jaietan ondo pasatzeko, edo zergatik buruko mina dugunean berehala hartzen ditugun aspirinak. Hor daude interes politikoa eta ekonomiko nabarmenak. Gure borroka joango da zioak errotik moztera, ondorioak apurka apurka desagertu daitezela.

Arazoa herriarena da, eta herriak berak hartu behar du protagonismoa drogomenpekotasunaren aurkako bidea

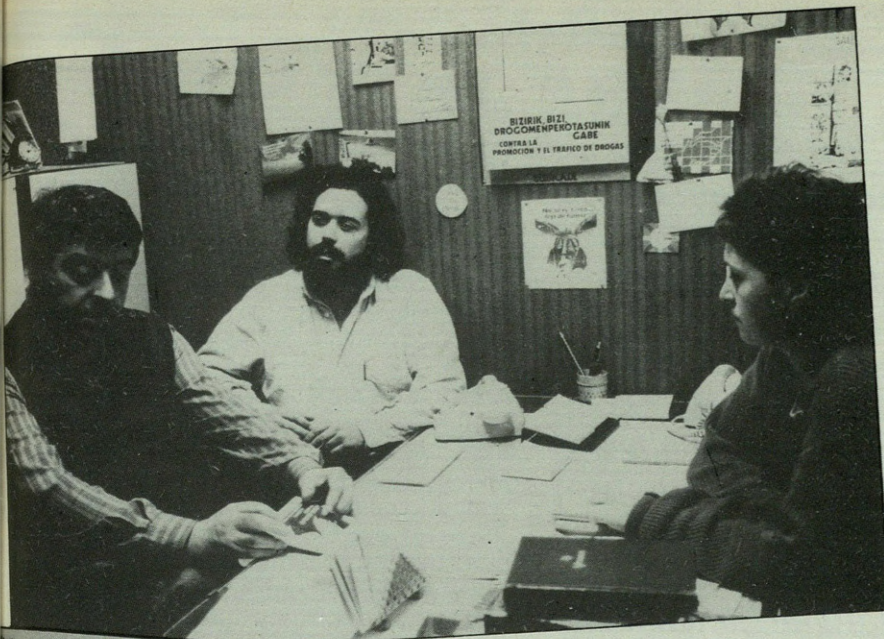
irekitzeko. Arazoa ezin daiteke utzi erakunde publiko eta medikuen eskutik soilik, eta are guttiago epaile, abokatu eta lege penalisten eskutik. Herriak berak hartu behar du kontzientzia.

GALDERA: Erabilpen kolektibotik ihesbide indibidualerako urratsa eman da...

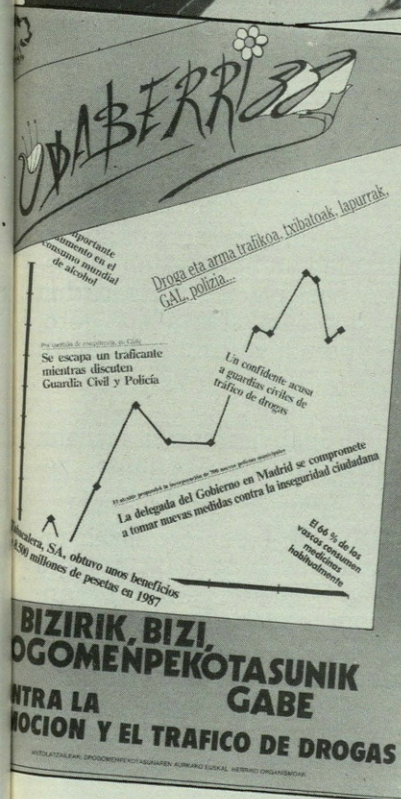
ASKAGINTZA: Drogak gizarte kapitalista orduko izan zuen erabiltzeko balioa, eta orain ordea truke—balioa du; ateratzen zaio errentagarritasun ekonomiko eta politikoa. Droga orain erabiltzen da indibidualki eta neurgabeki jai eta asteburuetan. Gizarte honetan ohiturak ere aldatzen ari dira, alkohola droga zaharra da, eta segun ze zibilizaziotan cannabisa ere zaharra da, eta coca ere, baina gu kezkatzen gaituztenak dira forma berriak, alkohola eta abarren erabilpena.

Droga modernoak bortizkeriaren tresna bilakatu dira. Euskal Herrian badira gizarte mailako kontraesanak, eta drogak protesta hori estaltzeko erabiltzen dira, protesta horren kontrako erantzuna dira. Hor sartzen da trafikoa-ren sustapena, sistemak erabiltzen bait du borroka hori suntsitzeko. Drogak ez dira harremanetarako ritoa edo liturgia bakarrik, sistemak askapen mugimendua apurtzeko erabiltzen dituen tresna gogor batzu baizik.

GALDERA: Zentzu horretan kontsidera daiteke drogak baduela atal errepresiboa?

Askagintzako Txus Kongil, Maribi Lazkano eta Kepa San Pedro. Drogomenpekotasunaren aurka jo behar dela diote, ez drogaren aurka.

Drogak ez dira harremanetarako ritoa edo liturgia bakarrik. Sistemak askapen mogimendua apurtzeko erabiltzen du

nak; batzu erabiltzen dute kokaina, eta hori zelifan politzez estalita, hori da 'alternatiboa', 'progresista'... Yuppientzat oso inportantea da ondo egotea, ondo zaintzea, koka hartzea ondo sentitzeko eta abar. Beste sektoreentzako, ordea, 'pasa', 'resiste y sobrevive' eta antzekoak zabaltzen dira.

Droga erabiltzen da ihes egiteko, baina menpekotasunean erortzen denaren gain legearen indarra erortzen da. Nahiz eta trafikoa gaitzetsia egon ikusten dena da zigortuak, azkenean, kontsumitzaileak direla.

GALDERA: Ospetsua egin da El Nairen kasua. Horretan oso nahasian agertzen dira droga, tortura, heriotza eta polizia...

ASKAGINTZA: Polizia autonomo batek oso argi esan zigun, leku batzutan bakarrik daude putak, lapurrak eta poliziak. Sektore marjinalak, bere kon-

tzientzia faltagatik, erabiltzen dituzte haien helburuetarako. Irunen harrapatu duten alijo horretan ere aduanetako agente bat ere sartuta zegoen. Guk esaten dugunean drogaren munduan sistima osoa dagoela sartuta esan nahi duguna da sistima finkatzen duten pertsonak daudela, era guztietakoak, polizietatik hasita mediku eta politikoetaraino.

GALDERA: Beraz, trafikoa eta kontsumoa berezitu beharko genuke, ezta?
ASKAGINTZA: Prebentzio lana egin behar dugu, eta baita eskaintzaren kontrakoa ere, eta biak oso lotuta, baina azken baten gure helburua da demanda ezabatzea prebentzio lana eginez. Nahi duguna da Euskal Herrian drogak egon arren menpekotasunik ez egotea. Prebentzio lana egin behar dugu eskolatan, familietan eta komunitatean, sektore guztiak inplikatur zioen aurka Euskal Herri librean lortzeko.

Sarritan ikusten dugu etxean umeei esaten dieguna gauza bat dela eta gero egiten duguna bestelakoa, eta honek ekartzen du sinesgarritasun eza. Bestalde, instituzioetatik datozen neurri gehienak ondorioen kontra zuzentzen dira, arazoak badaude jentea lasaitu nahi dute eta horretarako gehiago kontrolatu, bestalde eritasunen kontra dago medizina, baina inor ez da sartzen zioen kontra.

Drogomenpekotasunaren atzean desigualdadea dago, arazo sozialak, langabezia, txirotasuna... gizarte honetan ez gaude gustora. Gustora ez gaudenean hiru aukera geratzen zaigu: pasatu eta superbizi, pasatzea eta pasibo egon ordez automarjinatu, eta hiru garrena da borrokatzea egoera aldatzeko. Iraultza txikiak egin ditzakegu egunero, etxean, eskolan eta kalean ere. Elkarrizketa gehiago etxean, ikasleari protagonismoa emanaz eskolan eta ez irakasleari eta ministeritzari, kalean berdintasun handiago eta konpetibotasun txikiago, kultura kritikoa eta sortzailea... horrela goaz sustraietara...

GALDERA: Sartuta gaude Udaberria 88 deituriko kanpainan.

ASKAGINTZA: Gure lema da bizirik bizi menpekotasunik gabe, eta droga menpetasunaren sustapen edo trafikoa- ren aurka. Mezu positiboa aldarrikatu nahi dugu, herriak parte eragilea har dezan trafikoaren aurka presio sozial indartsua eginez.

21an manifestapenak egin nahi ditugu hegoaldeko lau hiriburuetan, baina honetaz gain herri eta auzoetan ekitaldi franko eratu da. Hitzaldiak, bideoak, jo-koak... erabili izan ditugu. Mugimenduaren funtsak ere argitaratu berri ditugu manifesto batetan.

INAKI GOITOLTZA

ASKAGINTZA: Begira, drogaren kontra jotzen dutenean, aldi berean zabaltzen dituzte gizartean balio kontserbadoreenak, moral atzerakoiena; batzu polizia efikaza eskatzen dute 'pakea' lortzeko. Honela polizia bilakatzen da zeharkako hartzekoduna, ikusi baino ez dago nola funtzionatu izan den informazioa, 'Operación loro' horretan.

Bestalde, lortzen dutena da sektore marjinal batzu penalizatzea, erabiltzen dituzte drogak disidentzia soziala zapaltzeko. Sistima honekin ados ez dauden guztiak ez dute bi bide baino: edo borrokan sartzea edo drogatzatzea. Droga- tzerakoan ere badira forma desberdi-

*Alfonso Barasoainen izena
askotxori ezezagun egingo
bazaio ere, Eibar futbol taldea
bigarren B mailatik Ara igotzea,
hogeitamalau urtetako mungiar
honen lorpena izan da. Bilbon
Telefonikan lan egin arren,
berak aitortu digun legez,
pentsamendua beti futbolean
duen entrenatzailea dugu.
Egiten duena ongi egiten
saiatzen den langile honen asmo
handiena, eliteko euskal
futbolariak emango lituzkeen
eskola baten ardura bere gain
egotea litzateke.*

Alfonso Barasoain:

«Liverpool-en jokua egiten saiatu naiz Eibar taldean»

GALDERA: Guk dakigunez behintzat, Alfonso Barasoain entrenatzaile baino lehen futbolaria izan genuen, eta ez nolanhiko mailakoa ere.

ERANTZUNA: Ni 'Aurrera de Ondarroa'ko jubeniletan hasi nintzen; bi urtez aritu ondoren, Athletic-eko jubeniletan beste bi urtez egon nintzen. Gernikan lau urtez jokatu eta berriro ere Ondarroa, hirugarren mailara. Azkenean Gernikara bueltatu eta lesio bi izan nituen: batean matrail hezurra hautsi nuen eta bestean Akiles-eko tendoia eten zitzaidan. Aurrelari eta futbolari lanak hogeitasei urtez utzi behar izan nituen.

Baina hogeitazazpi urtez jubeniletan entrenatzaile karneta atera nuen, hogei-tazortzirekin errejonalekoa eta hogeita-bederatzirekin nazionala.

GALDERA: Beraz, bai futbolari eta bai entrenatzaile gisa beti apurka-apurka, baina beti goraka.

ERANTZUNA: Bai. Niri futbola gustatzen zait eta mundu honetan jarraitzekotan entrenatzaile izan behar nuen. Hone-la, Zornotzan hasi eta lau urtez jardun nintzen, handik Barakaldora eta gero, aurreko denboraldian, Eibarra etorri nintzen.

GALDERA: Orduan hirugarren mailatik bigarrenenerako saltoa nabarituko zenuen.

ERANTZUNA: Bai, batez ere iazko urtean. Estatu osoan talde bakarra egin zen eta tartean Granada, Lérida, Tenerife... ekipo onak zeuden. Bestela, hirugarren mailan zaudelarik, orain ekipo bat ikusi, hurrengoan bestea eta horrela denak dituzu ezagun. Bigarrenean, ordea, nahiz lagunak eta begiraleak leku askotan izan, jokatu arte aurkakoa nolakoa den ez dakizu.

GALDERA: Eibarrek fitxatzen zaitu eta zer nolako baldintzak edota eskabideak egiten dizkizu?

ERANTZUNA: Hor helburu bi izan ziren: bata, kopako hirugarren kanporaketara iristea, eta gu bostgarrenera iritsi ginen, eta bestea, kategoriari eustea, eta guk seigarren postua lortu genuen.

GALDERA: Aurten berriz, kategoriaz igotzea eskatzen zitzaizun. Nolatan hori?

ERANTZUNA: Planteamendua ximplea da. Iaz maila honetan, estatu osoan talde bakarra zegoela gu seigarren geratu gi-

«Euskal Herrian falta zaigun gauzetariko bat futbol eskola bat da. Nire asmo handiena futbol eskola batetako ardura nire gain hartzea litzateke»

nen, talde horretatik lauk igo egin zuten eta aurtengo denboraldian sistema aldatu eta lehengo taldetik lauren bat bakarrik geratu ginen, beste guztiak tertzerakoak ziren. Beraz, derrigorrez igo behar genuen mailaz.

GALDERA: Baina errefuertzak eman-go zizkizuten.

ERANTZUNA: Aldaketa batzu izan ziren. Lau mutil joan zitzaizkigun, denak maila hobeago batetara eta hori ona da. Jokalariak beti gora egin beharra dauka. Fitxaje berriak egin genituen, gazteagoak eta esperientzia gutxiakoak, baina oso ondo portatu dira.

GALDERA: Beti entzun ohi izan da Eibar inguruko Bartzelona edo Real Madrid bat izan dela...

ERANTZUNA: Lehen hirugarren mailan bai, begiratu eta Gipuzkoako onenak hartzen genituen, baina orduan beherrantz promozionatzen zuten. Orain kate-

goria honetan jende gehiago dabil begiratzailer lanetan eta Eibarren jokatzuz gero, gorantz promoziona dezake.

laz hogeitabi futbol talde ginen eta guk, diru kontuari begiratzeko badiogu, genituen berrogei milioiez, hamazazpigarren postuan geunden. Gehienak berrogeitamar eta ehun milioietako aurrekontuekin mugitzen ziren. Baina dirua ez da guztia.

GALDERA: Eibar taldeari lotuz, talde orekatua, ahulezia gutxiokoa dugu.

ERANTZUNA: Aurtengo oso orekatua egon da. Golegile handienak izan gara, gol gutxien jaso dugunak, kanpoan puntu gehien lortu dugunak: Gehiago izan liteke eskatu.

GALDERA: Hala ere, ez zenuten denboraldia oso ongi hasi, negatiboekin ere jokatzeko hasi zineten.

ERANTZUNA: Ongi jokatzeko genuen. Kanpoan hiru partidu segidan bat eta ze-

**«Guk futbol
agresibo eta
eraskor bat egin
dugu, beti
aurrera, hiru
defentsarekin
bakarrik
jokatuz»**

ro galdu genituen eta taldea apur bat behera joan zen. Gero etxean partiduren bat galtzen baduzu...

GALDERA: Nolako lana egin behar du orduan entrenatzaileak?

ERANTZUNA: Entrenatzailearen lana oso garrantzitsua da. Nik, emaitzek hasieran lagunduko zutelakoan, epe luze-
ra begira prestu nuen denboraldia baina gaizki hasi ginenez, hilabete aurreratu nuen prestakuntza fisikoa. Hamabost egunetan taldea bizkortu eta 'esnatu' zen. Bestetik, jokalariei konfidantza erakutsi behar nien. Bagenekien talde ona genuela eta horixe azaldu behar zitzaizkien; berba eta berba eginez, zergatik ginen onak esplikaturik, jokalaria motibatuz behar nuen. Emaitzak ezin hobeak egin ziren.

GALDERA: Baina emaitzak txarrak izanez gero, entrenatzailea kalera.

ERANTZUNA: Hori normala da. Taldearen ardura entrenatzaileak dauka eta, niretzat, talde batetan inportanteena entrenatzailea da. Baina, bai, entrenatzailea botatzea errazena da. Hemen kirol kultura eza handia dago. Ingalaterran adibidez, kasu askotan, entrenatzaileak sei urtetako kontratua dauka, edota hamarrekoa. Emaitzak onak ala txarrak izan, zu onaz bazara onaz zara. Baina entrenatzaile onak izan arren ilusioa galtzen baduzu, akabo; jokalariek ez dute batere jokatu.

GALDERA: Non ikasi dituzu zuk entrenatzaile kontuak?

ERANTZUNA: Ni asko estudiatu dut. Irakurle ona naiz, beti hemendik eta handik ibili naiz apunteak hartuz, gaur Zubietan, bihar Lezaman. Beti ikusten eta ikasten. Egiten dudana ondo egitea gustatzen zait eta, gustora egiten dut. Apurka-apurka zoaz gauzak ikasten eta guztia gero eta errazago egiten duzu.

Gero ere, Frantzian egon naiz ikasten eta Liverpool-en ere hamar egunez egon nintzen, bideoak grabatzen eta apunteak hartzen. Honetan Toshack-ek asko lagundu zidan, kontaktoak egiten eta.

GALDERA: Zer ikusi duzu han, hemen ikusi ez duzuna. Edo zer ikasi duzu han, hemen ikasi ez duzuna?

ERANTZUNA: Han futbola zelan bizi-tzen den ikustera joan nintzen. Taktikak eta metodoak berdintsuak dira leku gehienetan baina futbola bizitzeko era, mentalitatea, oso desberdina da. Ni saiatu naiz hango filosofia Eibarren sartzen. Han lehiaketa izpiritua izugarria da; astean zehar, entrenamenduetan jendea lasai dabil, ez da presio handiegirik sartzen baina partidu eguna datorrenean jokalaria aldatu egiten da, psikologikoki batez ere. Duen guztia futbol zelaiaren zutena du.

Ingeles joku hau bai Athletic-ek, Errealak eta Osasunak egiten saiatzen dira, gure mentalitateagatik. Diferen-

teak gara, beste erresponstabilitate bat dugu. Disziplina handikoak gara.

GALDERA: Hemen entrenatzaile onak ditugu, entrenatzaile harrobi ederra...

ERANTZUNA: Clemente, Azkargorta, Aranguren, Maguregi... euskalduna beti serioa izan da. Hor badaude entrenatzaile oso onak, guk baino gehiago jakingo dutenak, ziur aski, baina batere fundamenterik gabekoak. Entrenatzaile euskaldun bat dagoen talde batetan seriotasuna eta disziplina izango dira nagusi.

GALDERA: Nola ikusten duzu zeure burua futbol munduaren barnean?

ERANTZUNA: Niri futbola ikaragarri gustatzen zait. Niretzat pertsona batek gustora egin behar du lan, ni gura dut izan bonbero, bada pozik nago eta dirua irabazten badut hobeto. Nire kasuan, futboleko lan egin nahi dut, bederetzi, hamar ordu, behar direnak, baina futboleko. Nire bokazioa futbola da.

GALDERA: Orduan nola moldatzen zara Telefonika eta futbolarekin?

ERANTZUNA: Ni Telefonikan zazpi ordu t'erdia sartzen ditut baina nire pentsamendua futboleko izaten da. Askotan pentsatzen dut, 'ni hemen zazpi orduz, kanpo futbol batetan egon beharko nuen...', baina orain arte bulegoan egon behar.

GALDERA: Nola ikusten duzu egungo futbolaren egitura?

ERANTZUNA: Futboleko oraindik gauza asko dago egiteko. Euskal Herrian falta zaigun gauzetariko bat futbol eskola bat da. Egin liteke baina ez dago horretarako kezkarik. Nik badut horretarako nire proiektua eta nire asmo handiena futbol eskola batetako ardura nire gain egotea litzateke.

Lezaman, Zubietan, Iruñean zerbait ere egiten da baina Euskal Herrian jokari on izan zitezkeen asko galtzen da.

GALDERA: Lehen aipatu duzu dirua ez dela dena futboleko. Hortxe dugu Hernani taldea eta bere emaitzak.

ERANTZUNA: Hernani bezalako talde batek, duen kanpo futbol eskas horrekin, dirurik gabe eta emaitza on horiek lortzeko zerbait egin du. Hor badute zerbait buruan, gauza berriak egiten ari dira, lan asko. Mailaz igotzeko gauza berriak egin behar dira. Ez da nahiko ondokoek egiten dutena kopiatzea. Hernanin inbestigazio lana egongo da: hau ikusi, bestea praktikatu...

GALDERA: Oraintxe bertan esan duzu gauza berriak egin behar direla. Zer berrikuntzak egin dituzu hemengo futboleko?

ERANTZUNA: Zaila da gauza zehatzak aipatzea. Prestakuntza fisikoan adibidez, organiko edo aerobiko erresistentzia lortzeko bi sistema bazeuden, nik beste batzuek praktikatu ditut. Zertarako? Jokalariak ez aspertzeko, monotonian ez erortzeko. Gauza berriak errebistetara topatu eta Eibar taldeari molda erazi, taldeari hobekien komeni zaizkion aldaketekin noski. Gero ere, erresistentzia inbiduala egiten dugu, ez dugu talde osoa arrapaladaka ipintzen. Hori ez da ona, banan-banan egin behar da. Bestalde, mugimendu bat lortzeko gimnasia ariketa desberdin ugari egiten dugu. Guztia jokalaria motibatzeko.

Teknika eta psikologian gauza bera, aldaketa eta aniztasuna. Psikologiari dagokionez, gehien irakurtzen dudana liburua Santiago Cocaren liburua bat da, hor azaltzen direnak, nire erara Eibarren aplikatzen saiatu naiz.

Entrenamendu inbisiblea, hau da, zer jan, zenbat lo egin... guzti hori kontrolatua izatea nahi izan dut eta gutxitan egiten da inguru hauetan.

GALDERA: Azkenik Eibar Futbol taldearen zein berezitasun azpimarratu zenuke?

ERANTZUNA: Ekipo oso orekatua izan da, ez genituen ia lerro ahulik. Guk futbol agresibo eta erasokor bat egin dugu, beti aurrera, hiru defentsarekin bakarrik jokaturik. Indarra, belozitatea eta teknika izan dira gure armak.

GALDERA: Futbol ingelesa.

ERANTZUNA: Futbol ingelesa baina diferentzia batekin: gure kanpoan, atzekaldean, bai, futbol ingelesa. Baina behin aurkakoaren kanpoan sartuz gero, guk ez dugu, ingeles talde gehienek egiten duten arren, baloirik bonbeatzen, ez dugu aldatzen. Liverpool-ek bezalaxe, behetik eta bizkor jokatzen dugu. Joku hori egiten saiatu naiz Eibar taldean.

GALDERA: Eta datorren denboraldiko zein itxaropen daukazu?

ERANTZUNA: Beno, kopako hirugarren kanporaketara iristea eta mailari eustea. Hasieran emaitza onak lortuz gero, mantenduko garelakoan nago.

N. ARRASTOA

L. ARISTI

«Entrenatzaile ona izan arren ilusioa galtzen baduzu, akabo; jokalariek ez dute batere jokatuko»

Itxuraz, kolorez eta dentsitatez oso antzekoak izaki...

Gurina eta margarina, berdintsu eta diferente

Janari denden apaletan horrenbeste margarina-elikagai ikusteak, harrigarri gertatuko litzaieke mende hasierako erosleei. Luzaro margarina esne-industriaren etsaitzat hartua izateaz at, dieta osasuntsu eta naturala arriskuan jartzen zuela us-te izan zen. Mark Twain idazle iparramerikar handiak bizitza modernoaren artifizialkeriaren ikur gisa definitu zuen margarina.

Kontsumitzaile modernoari marginari buruzko iskanbila hau ez zaio inoiz planteatu eta margarina eta gurinaren artean aukeratzea posible izatea, merkatuak eskaintzen dituen beste posibilitate bat besterik ez da. Bata ala bestea aukeratzearen arrazoia norberaren gustua da. Hala ere, kontsumitzaileari margarina zergatik nahiago duen galdetzen bazaio modu askotako erantzunak egon daitezke. Diru-kontutaz arduratuta dagoen kontsumitzaileak margarina dextentez merkeago dela esango dizu. Osasun-arazoaz kezkatutik dagoenak margarinak kolesterolik ez duela esango dizu. Beste batzuk hozkailutik aterata margarina gurina baino errazago igurtzen dela esango dizu. Baina produktua zaporeari begiratzen badiogu, gurina nahigo izango dute gehienek.

Gurina eta margarina itxuraz, kolorez eta dentsitatez oso antzekoak dira eta barra moduan jarririk zein den zein antzematea zaila gertatuko litzateke dastatu edo prezioari begiratu gabe. Biak, fisikokimikoki antzekoak dira; oliotan eginiko uraren emultsioa. Diferentzia kimikorik handiena erabiltzen den olioan dago. Gurinaren kasuan esnearen koipeak erabiltzen dira eta margarinaren kasuan landare-olioak nagusi.

Historia arakatzen

Gurinaren historia gizakia bezain zaharra da kasik. Berau lortzeko prozesua ez da denbora luze horretan ia aldatu. Aldaketa bakarra gurinaren fabrikazioa baserrian egitetik esne-zentraletan egitera pasa dela izan da.

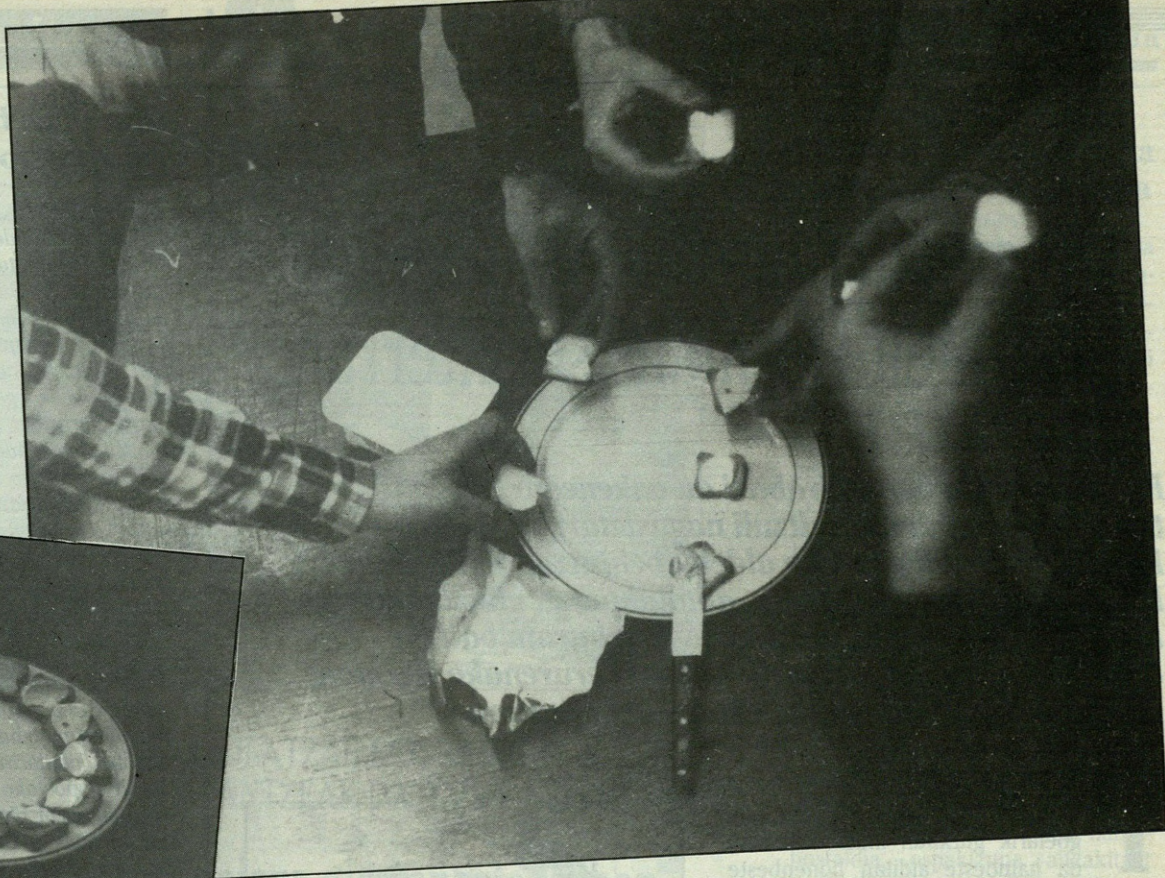
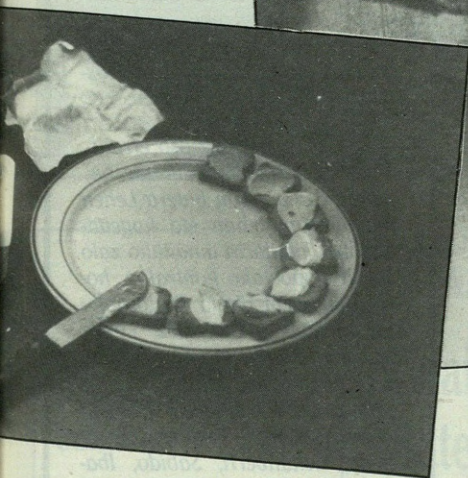
Margarinaren historia ordea oso motza da. 120 urte eskas ditu. Hippolyte Mège-Mouries kimikari frantsesak asmatu zuen 1860.ean. Napoleon III bere soldaduak elikatzeko gurinaren ordezko merke baten bila zebilen eta asmo hori burutzeko sari bat eskaini zuen horrelako elikagaia egingo zuen lehengoarentzat. Saria Mège-Mouries-ek irabazi zuen eta produktua saltzeko eskubidea E. Pellerin izeneko bati saldu zion. Oleomargarina izena eman zitzaion Mège-Mouries-ek eginiko produktuari (Grekoz *Oleo*= olio, *margarite*= perla; produktuak bikor-egitura zuen). Mège-Mouries-ek behigantza, pepsina entzimaren bidez liseritzen zuen 45°Ctan gantza beste ehunetatik bantzen zen arte. Gantz hau ondoren

Gurina baino errezago

igurtzi daiteke; zaporeari

begiratzuz gero gurina

nahigo dute gehienek

esnearen kaseina proteinarekin eta gaztarekin nahasten zen eta azkenik hoztu egiten zen gurinaren dentsitatea har zezan.

Ordutik hona aldaketa nabariak gertatu dira margarinaren fabrikazio-prozesuan beheraxeago ikusiko dugun legez.

Gurinaren fabrikazioa

Gurinaren fabrikazioaren prozesua esnearen gaingabetzearekin hasten da. Esnea bitan banantzen, esne gaingabetua eta gaina. Bananketa zentrifugazioz edo grabitatez egiten da.

Hurrengo urratsa estandarizazioa da. Prozesu honetan gainari substantzia basikoak (karea edo karbonatoak) erantsiz azidotasan-puntu egokia hartzea lortzen da. Ontzea da hurrengo urratsa. Honetan bakterio egokiren bidez gurinaren zaporea, testura eta aroma taxurtzen da. Azkenik gainaren irabiaketa dator. Agitazioaren bidez gainaren "koipe uretan" emultsioa, gurinaren "ur koipetan" emultsio bilakatzen de.

Azkenik, gurinaren kolore horia sendotzeko landare-koloratzailea eta fresko irauteko kontserbatzaileak eranstean zaizkio.

Margarinaren fabrikaziorako erabiltzen diren olioak landare-olioak dira

Kolesterolik ez du margarinak, landare-olioz egina badago behinik behin. Gurinak ordea nahikoa kolesterol dauka

nagusiki: soiaolioa, kotoi-haziaren olio, artaolioa eta kakahuete-olioa. Gainera zati batean animali eta esne-koipeak ere erabiltzen dira. Olio hauek hidrogenatuak eta usaingabetuak izaten dira erabiliak izan baino lehenago.

Margarinaren fase akuosoa esne gaingabetua izaten da nahiz eta batzuetan esne-hautsa eta ura erabiliak izan. Margarinaren esne-osagaiak pasteurizatzen dira eta segidan ondu. Ontzearen prozesuan bakterioak erabiltzen dira, gero, margarinak gurinaren zaporea izan dezan. Urrats beran gatza eta kon-

tserbatzaileak eranstean zaizkio. Azkenik esne-osagaiak eta olioak elkarrekin agitatzen dira lezitina bezalako emulsionatzaile egoki baten bidez emultsioa lortu arte. Nahi den testura lortu denean hoztu egiten da eta kontsumorako prest dago orduan.

Ikuspegi dietetikoa

Dietetikaren ikuspegitik badira margarina eta gurinaren artean diferentziak. Margarinak kolesterolik ez du, landare-olioz egin bada. Gurinak ordea nahikoa kolesterol dauka 35 miligramo kafe-goilaratxoko. Beraz margarina erabiltzea oso lagungarria da kolesterol gutxiko dieta egin behar bada. Ezaguna da bestalde kolesterolak bihotz-eritasunekin duen erlazio zuzena.

Beste ikuspegi nutrizionaletatik (kalori edo bitamina edukina) margarina eta gurina oso antzekoak dira.

Bukatzeko, margarina eta gurinaren artean aukeratu behar badugu, margarina aukeratu liteke dietetikaren ikuspegitik zertxobait egokiagoa dirudiela. Baina, nik neuk gurina nahiago dut. Zuk irakurle?

MJ BARANDIARAN
IÑAKI IRAZABALBEITIA

Omenaldi merezia Astigarragan Mathieu Hermans sprinterrari

Kellyk, kostata baina, irabazi du azkenean txirrindularitzako hiru itzuli nagusietarik bat edo bat. Haatik, badirudi prestijio aldetik behintzat pott egitera kondenatua dagoela Vuelta, antolakuntza aldetikako ezin konponduzko ohizko arazoez josirik burutu bait da aurtengoan ere. Sorpresarik onena: Perurenako Hermans holanadarrak erakutsitako sprinter gaitasuna.

TROPELA helmugara iristear da-goelarik gutxitan ikusi ahal izan da hainbeste alditan honenbeste indulari zilipurdika erortzen. Baina tira, ohiturak ez galtzeko, urteroko zabarkeria-
ren bat erakutsi gabe ezin Vuelta amaitu. Eta hori gutxi baldin bada, bakarkako istripuak ere ez dira faltatu, Alvaro Pino galizarrena kasu —dixosozko haize bolada—, edota Marino Lejarretaren pare! Gogoratzien hasita, Mathieu Hermansena ezin ahaztu: helmugarako apenas metrorik gertatzen ez zitzaizlarik, jiragunean estropozu egin eta hezurrak bidebazterrean urratu zituenekoa, segidan altxatzeko... eta springean garaipen bat gehiago bereganatzen zuela.

Sei orotara. Sei alditan utzi zituen azken txanpatako hasiera bateko faboritoak zirenak: Kelly bera, eta Van Brabant, Gutierrez, Elliot eta beste kuadrila guztia.

Euskal txirrindularien partetik aldiz, azpimarratzekorik ezer gutxi —talde lan enbiriagarria salbu—, ezen Gastonek irabazitako Andorra eta Tenerifeko etapak kenduta, ez bait ziren telebista eta fotografoen kamara aurretik pasatzen saiatu ere egin. Giro eta Tour-erako indarrak gordetzen ari direla esan beharko berriez!

Hermans gustora Perurenan

Perurenak ekarri zuen eta Perurenan geratu. Ziklo-krossean besterik ez zekiela-koan zeuden ziklismo zaletuek txapela kendu behar izan zuten Madriletik bueltan Astigarraga ailegatu zenean astelehenez. Bere eskolako gaztetxoek harrerarekin hasi zen festa, eta batek daki nola bukatu! Caja Ruraleko kolegen etengabeko laguntza txalotu gabe ez zuen amaitu nahi izan gauerdia, hala ere bere adiskidemia den

Nijboer-en springen prestatzeko abilezia eskertuz bereziki.

Makina bat mauka izan du holandarrak Euskaditik alde egiteko, baina bere parabisua bertan topatu, eta bertakooi eskeiniko dizkigu bere zorioneko lorpenak. Bejondagula!

G.A.

Udaldian hego haizeak joko du

FOOTBALL liga nagusiko euskal taldeetan makina bat gauza aldatuko oporraldietan barneratu ahala, aurtengo bakantzeek behintzat eguzkia hartzeko sasoi aproposak ez ezizik 'ligatzeko' ere denboraldi ezin hobeak gertatuko diren itxura hartu bait dute honez gero. Milanen jokatu den Eurokopara abiatuko dira zenbait jokalarik 87-88ko azken txakur-txiak patrikaratzeko aukeraz, baina ostein baliteke bat baino gehiago berriro ere bueltan ikusteko paradarik ez egokitzea.

GURE kalkuloak oso erraturik ez baldin badaude bederen, ekainarekin batera Lehen Maila osoko ehun eta hogeita-bost bat jokalariri amaituko zaio beren ekipoetako kontratua, horietatik zazpi direla Donostiako Errealekoak —Gonzalez, Lopez Rekarte, Zuñiga, Zamora, Mujika, Iturrino eta Martin Begiristain—, beste hainbeste Iruñeko Osasunakoak —Bikuña, Castaneda, Lekunberri, Sabido, Ibañez, Martin eta Perez Venegas— eta sei Bilboko Athleticokoak —Lizeranzu, De Andres, Sarabia, Sarriugarte eta Roberto Martinez—. Nobedadeak ordea, ez dira akaso goian aipaturiko hauen kontratu finikituetaik ailegatu-ko, areago, urrezko txanponak dantzan ipinita eta trukaketa businessak martxan, klubak eta intermediario direlakoak hasi dira-eta bazterrak nazkatzen.

EZAGUNA da, adibidez, Lopez Rekarte Bartzelonak eramango duela. Ostera, nork daki zer gertatuko den Catalunyan Zubizarreta batekin (esate baterako)? Bilbora itzuliko ei da, eta bere ordez Unzué joango. Halaber, Julio Salinas maletak prestatzen ari omen da Bizkairako, Biurrunek Madril (Atletico) aldera jo bitartean kontrako ibilbidez. Gauza bera egingo omen du Uraldek Errealera bueltatzeko, Bakero eta Begiristain gabe norbait beharko bait dute giputzek. Beharbada halako menagerik gehiago ere nahaspilatuko da oraindik. Gaitzerdi! behintzat, Toshack misterraren kapritxoekin alderatuz gero.

GORKA ARRESE

ANTOLATZAILEEK BAIKORTZAT JOTA,
BALANTZEA DATOZEN ASTEETARAKO

Amaiera giro aparta Bilbon «Bateginik» kanpainak

Nahiz eta oraindik zaila izan Nafarroa eta Iparraldeko ikastolentzat laguntzaren eta zinadura bilketen kopuruaren balantzea jakitea, pasatu den asteburuan milaka euskaltzalek Bilbon burutu festak eman zuen kanpainako erantzunkizun tamaina.

Dozenaka mila lagunek eman zioten amaiera arrakastatsua EHIKk eta EKBk antolatutako «Bateginik» kanpaina sonatuari joan deneko igande osoz. Goizean goiz bilbotar Plaza Berri eta Arenala jendez gainezka zegoen, eta jarraian ehun bat euskal pintoreek beren lanari ekin zioten Plaza berriaren arkupetan, lan hauek Iparralde eta Nafarroako ikastolei eskaintzeko asmoz, xakelariek ere izan zuten abildaderik erakusteko parada, 112 kilotako gazta ikusgai zegoen.

Goiz osoz hainbat ekitaldien kokagune izan zen Arenala, besteak beste, euskal artesaungintza erakusketa; herri kirol mostra zabala;

puntako harrijasotzaile, aizkolariak, zenbait modalidadeetan; Hiriko Musika Bandaren kontzertua eta «Kukubiltxo» antzerki taldearen 'mamuen' aktuazioa.

Euskal Herri osotik bertaratutako bertsozale eta bertsolari andana izan zen eguerdi partean, batelak ibaian norgehiagoka ari ziren aldi berean. Bezperako gau-pasaz gero —zeinean milaka gaztek galanki pasatu zuten—, irekirik zegoen Zezen Plazan euskal kantagintzako zenbait partaideek kontzertu bat eman zuten arratsaldean. Badirudi dagoneko eraginik izan duela «Bateginik» kanpainak, luzarora izanzen ote duen, ordea, kokxa.

Eusebi Erkiaga idazle eta euskaltzainari omenaldia

Eusebio Ekiaga lekeitiarra 1912.an jaio zen, gaztetandik kolaboratzen hasiko zela «Ekin» «Eguna» eta beste zenbait publikazioetan. 36.etik gaur arte hainbat sari irabaziak dituzte bere literatur lanek, zernahi delarik ere generoa: antzerkia, poesia, narratiba, itzulpena.

1952. urtean euskaltzain urgazlea izendatua izaki, 1963.ean euskaltzaina izatera pasatu zen. Simeon euskarara itzuli, laborteraz poesia idatzi, nobela kostunbrista zein bestelako, grekerazko lanak itzuli, «Egan», «Euzko Gogoa», «Olerti», «Anaitasuna» eta abarretan kolaboratu du beti ere. Omenaldiaren ospakizuna, maiatzaren 28rako iragarri da. Bienbitartean aurrera darrai aste pare batez Lekeitioko Udalak antolatu duen kultur hamabostaldia, ospakizuna aitzakitatz harturik.

Aste honetan

Euskal Aktoreen
Batasuna
(46. orrialdea)

Inazio Mujikarekin
solasean
(48. orrialdea)

10 Gipuzkoar Eskultore
Gazte erakusketa
(50. orrialdea)

Ibai-Ertz kronista
mintzo da
(51. orrialdea)

Kulturaren Aste
Borrastea
(52. orrialdea)

Munduaren zabaletik
kultura
(54. orrialdea)

Musikaste88 Erreterian 16. edizioan

Joan den astelehenean eman zitzaien hasiera aurtengo Musikaste88 ihardunaldiak, larunbatera bitartean iraungo dutenak, beren hamaseigarren edizio burutzeko. Musika erlijiozua izan da edizio honetako aztergai nagusia, Gasteizko Colegiatta eleizako maisuen konposizioen aportazioa ekarri bait du bertako egungo maisua den Rafael Mendialduaren eskuetik eta Landatxo eta Araba abesbatzen kantatuta.

Ohiturari jarraikiz, omenaldietarako lekuri ere gorde da, Baionako D. Alard biolinistaren heriotzaren mendeurrenean, eta Domingo de Santa Teresa, Feliciano Beobide eta J.A. Erauskin konpositoreen jaioztarenean. Banguardiako euskal musikarien artean Sorozabal, Basurko, Bernaola eta Eskuderoren obrak entzun ahal izan dira.

EUSKAL HERRIKO 60 BAT ANTZESLE BAZKIDEN SINDIKATUAK
DONOSTIAKO FRUITU AZOKAN UKAN LEZAKE BERE EGOITZA

Euskal Aktoreen Batasuna elkarteak profesioa duintzea du helburutzat

Maiatzaren lehenarekin batera Euskal Aktoreen Batasuna izeneko elkartearen sorrerako batzarra burutu zen Donostian. Beren lanbide eskubideen defentsa dela xede, profesioari dagokion egungo euskal zinema, telebista eta antzerkigintza esparruko panoramaren azterketa eta eztabaidan dihardute etorkizunari beha.

Euskal antzerkigintzaren azken urteotako bilakaeran aldaketa nabarmenak suertatu dira, ez amateurismotik profesionalizazioruntzako bidean bakarrik, baizik eta funtzionamendu egituren aldetik ere. Iparraldeko antzerki taldeek afizionatu mailan jokatzen baldin badute, Hegoaldean berriz, badira urteak aktoreek ez ezik zenbait taldeek ere profesional gisan lan egiteko entseiatan dihardutela, batik bat telebista eta zinemagintza hasi berriko esparruek eskeini dituzten aukerak direla kausa.

Aipatu bi medio horietako produkzioetan gero eta aktoreen kontratazio gehiago burutzen ari dira egunetik egunera, oraindik ordea, ekoizle eta aktoreen arteko konbenio moduak normalizatu gabe daudela, betiere kreazio lan baldintzekiko nahiz sari ekonomiko aldetikako duintasuna lortu ezinik.

Bitarte horretan, euskal

antzerkigintzak ere funtzionamendu egituraketa berriak ezagutu ditu, Gipuzkoan batez ere. Garai batean talde mailan sortutako proiektuak bideratzen ziren taulara, baina egun estreinatzen diren obretarik gehienak aktore-enpresarien eskutikako ekoizpenak (edota taldeen arteko koprodukzioak) gertatu dira, antzesleak obra konkretuetarako kontratatutak izaki.

Elkarteak zazpi sailetan banatuta antolatzen

Iragan den otsailean hainbat aktorek artean profesioko jendearen arteko elkarte bat osatzeko asmoa mamitzeari ekin zion, zeinak beren lanbidearen duintasunerako baldintzak ziurtatzea posible egingo lukeen, hala gaurko panoramaren hobetzeko nola aktoreen kontratazio konbenioen oinarriak erabakitzeak.

Hilabeteotan Euskal Herriko aktoreen arteko zenbait

Antzerkigintzako arazoak baino telebista eta zinemagintzakoak korapilatsuagoak gertatzen ari dira.

bilkurak burutu ostean, maiatzaren lehenean Euskal Aktoreen Batasunaren sorrera batzarra egin zen, estatutuen aurkezpenarekin batera elkartearen lehendakaritza eta antolamendu sail desberdinak erabaki zituztela hirurogeitik gora bazkidek.

«Gaur egun Administrazioaren aurrean, ente publi-

koetan —Euskal Telebista kasu—, produktoratan nahiz beste zenbait lekutan aktoreei lan baldintza bereziak eskatzen zaizkie», esplikatzeko Eneko Olasagastik, Aktoreen Batasunako idazkari-ordeak. «Guzti horiek aztertzeak, eta baita gure egoera langile bezala ere arautu ahal izateko, akto-

Telebista eta zinemagintzak profesionalizazioarako aukera sortu du aktoreengan.

zioetatiko dirulaguntzak, euskarazko eta gaztelarazko antzerkia eta beste makina bat gai tartekatu direla.

«Teatroak azterketa sakon eta berezi bat eskatuko dio elkarteari, jokabideak nondik nora egin beharko lukeen ikusteko. Batasunak azken batean sindikatu soil batek bezala funtzionatuko balu, antiteatral eta guzti gerta liteke. Ea sortzen dugun beraz, ez bakarrik elkarte barruko eztabaida bat, euskal antzerkigintzako espektru osora hedatuko dena baizik, Administrazioa bera inplikaturik eta baita antzerki produktorak bestalde».

Donostian izango du egoitza

Oraingoz egoitzarik ez daukan Euskal Aktoreen Batasunak honez gero egin ditu Donostiako Udalarekin toki aproposik lortzeko jestioak, kultur sailetik eragozpenak gehiago izan baldin badira ere begirunezko jarrerak baino, Antzoki eta Jaialdien Patronatuaren aldetikako faboreko onespena jaso arren.

Hala ere baliteke epe laburrerá Atotxako fruten azokako edificazioan kokagunea izatea, orain arteko informazio bilketaren artxibatzearekin batera zerbitzu hori ziurtatuko lukeena eta eztabaida batzarretarako derrigorrezkoa suertatuko dena.

Bienbitartean, elkartearen osatzen duten hirurogei aktore bazkide pasatxok sarri samar biltzen jarraitzen du hila-betero antolakuntzaren sendotzeko eta proiektuaren mamia bere heldutasunerá iritsi dadin, Euskal Idazleen Elkarteko abogatuá den Santi Goñiren laguntzaz. «Tankera honetako elkarte bat moldatzeko dena egiteke zegoen, eta horretaz arduratuko zen norbaitekin ipini ginen harremanetan, batez ere pentsatu genuelako nahiko antzekoa izan zitekeela gure esparrua. Interesatu ziztaion, eta martxan daukagu dagoeneko prozesu guztia».

GORKA ARRESE

reen batasun bat sortzeko lanean hasi ginen. Informazio bilketa zabal bat eta Euskal Herriko aktoreen zentro moduko bat eginaz, eta asmoaren bideratzeko bilerak jarraian».

Zazpi sail bereiztu dira elkartearen barnean: idazkari orokorra (Ramon Agirre), idazkari-ordea (Eneko Olasagasti), antolakuntza (Eloy Beato eta Teresa Calo), finantziak (Garbiñe Losada eta Karmele 'Transito Bat'ekoa), telebista (Karlos Zabala eta Patxi Barco), zinema (Klara Badiola eta Isidoro Fernandez) eta antzerkigintza (Antxon Etxeberria eta Alberto Arizaga). «Idazkaritza hauen gehitu beharko litzateke gero juntaren barnean dauden Peter Roberts eta Patxi Santamariaren partaidetza».

Inkesta moduko bat zabaldu zen hasiera batetan egun lanean ari diren aktoreen lan eta kontratazio egoeren berri jakitearren, «eta ehun eta be-

rogeita hamar aktoreko zentsoa bildu dugu; inondik ere espero ez genuen kopurua portzierto. Horrekin batera, zer nolako empresa motak dauden, zein baldintzak jarri ohi dituzten... ahalik eta datu bilketarik zorrotzena egiten saiatu gara, ondoren jasotako informazio guztia eztabaidagai eta aztergai bihurtu eta aurrera begira elkartearen joku bideak zehaztera iritsi ahal izateko».

Halaber, honi gehitu behar zaio Estatu espainolean zehar martxan dauden Andaluzia, Catalunya eta Madrilgo aktoreen elkartetako estatutuen arauerako konbenio baldintzak neurtu dituztela, Euskal Herriko subentzio, kontratazio eta beste zenbait alorren arauerako prekonbenio baten moldaketa jorratuz.

«Kontuak horrela, segidako asmo nagusien artean Batasunaren barnean debate bat sortzekoa dago. Antzerki

munduan bezala, elkartearen bertan ere aukitzen den problemarik handiena zera da mementu honetan, badiorela, nolabait esateko, bai aktore-enpresariak eta bai aktore-langileak, arazo berdina izango dituztenak hainbat kasutan, baina baita era berean proiektzio ezberdinen ere. Eta oraingoz aztertze dago nola tratatuko diren gaiok».

Aztergai eta eztabaidagaiak

Zinema eta telebistaren alorrek beste tratamendu bat eskatuko dute Aktoreen Batasunean antzerkigintzarekin alderatuta. «Zineari dagokionez, industriak urteen poderioz aurrera egiten duten ahalak kanpoko egiturak koptatzeari ekingo dio pixkanaka. Eta telebistaren kasuan, instituzio orokor baten aurrean aurkitu gara. Antzerkiaren koxkak gorabeheratsuko gertatuko dira ezinbestez», produkzio egitura moeta desberdinak esistitzeaz gain eskolak eta tailerak, zirkuitoak, antzerki iraunkorrak, programazioak, aretoen eskazia, Administra-

“Euskal antzerkigintzako espektru osora hedatuko litzatekeen eztabaida sortu beharko genuke, Administrazioa eta enpresariak inplikaturik”

«AZUKREA BELAZEETAN» NARRAZIOEN ONDOTIK
NOBELA LABUR BAT IDAZTEN DIHARDU

Inazio Mujika: «Buruan zeukat lerratu nahi ez duen baten istorioa»

Bat batean eta indarrez sartu da euskal literaturaren panoraman donostiar gazte hau. Desilusionatu samarturik, bukatzeaz du euskal filologia. Poesigintza, ipuingintza, antzerki itzulpena... luma dotoredun eta humanidade handiko idazle interdisziplinatua dugu Inazio Mujika.

«Ez duk hainbestearinoko. Indar hori, ez duk bada elefante bat katxarrerria batean sartzearen tankerakoa izango?». Berehala adiskidetzen gara.

Literaturazetasuna gaztetandik hasi zen bere buruaz jabetzeaz —noiz eta nola—koak zehaztea zaila ohi—. Duela urte t'erdi eskas hasi zen artikuluxka batzu publikatzen. Lehenago, «Donostia Hiria» lehiaketa denostatu horretan saritua. Gure denborarik gehien jango duena narratiba izango da, iaz «Erein»ek egileari argitaratutako «Azukrea belazeetan» ipuin liburua prezeski.

Mujikarekin hitzeginez, literatura barrendik bizi duela antzematen zaio. Proiektuen artean, nobela motx bat egiteko enkargua du, beka jaso baitzuen. Beronen egitura falta zaio, gaia badu. Bienbirtatean, lan periodistikoetatik urrun, ez dio muzin egingo paperetan idazteari.

Poesia izan zen lehenik

Poema batzu sekula ez; aldez, bestetzu noizpait argitaratuko ditu. Poesiari eman

nengo euskarazko klasea magisteritza ikasiz jasoko zuen. Gerora hasi zen euskaraz irakurtzen, denetatik indiskriminatu pare bat urtez.

Poemario bat burutzea oso urruti ikusten du, oraingoz. «Izan ere iruditzen zaidak poemario oso bat egitea zaila dela. Egia duk Lasak zioena poetika finkoaren ezaz, gogorra iruditzen zaidak hori. Oso poeta gutxi zegok poetika bat duenik. Iruditzen zaidak poesia filosofiatik gertuen dagoen alor bat dela, 'alegre' samar ibiltzen garela poesiarekin. Poemario gutxi eta poema bilduma asko, poema solteak jorratu dituk gehienbat».

Poesia guztiz alboratu gabe narratibagintzara pasatzen gara: «Azukrea belazeetan» obrak badu poesia kutsurik, «esan ditek kritiko zenbaitek, hainbat deskribapen poetikoak direla, konforme».

Ez zekiat, uste diat interdisziplinatutara jo behar dugula piska bat, beste generoak ere ukitu. Nire izaeraren ispilua duk hori agian». Ipuinetako bakoitzaren atzean nola baiteko irudi bisual piktorikoak leudeke bere ustez. Oso literarioak iruditu zaizkiolako kontatu ditu. Horri bilatu dizkio hanka eta buruak.

Haur garaiko oroitzapenak ditu honakoak, donostiarrak izanik amaren herrira (Tolo-

Hizkuntzarekin jolastea, hitzaren mundu sujerikorra erabat garrantzitsua da Inazio Mujikarentzat.

sara) joateak sortzen ziona, lilura hori ispilaratu beharrak eragin zion ipuin kateatu hauek botatzera. «Oroitzapen hauek nireak ez ezik aurreagoko jendeenak ere badituk». Inazio berak aditutakoak, bizitutako gauzak, ezen pertsonalki bizitu eta irakurritakoak gain, aditutakoak ere bizitutakoan artean sartzen bait ditu. Hortik abiatu zen, «ezer gehiago egin aurretik hori egin, hori bota behar niala iruditzen zitzaidaan».

Erruralismoaz zertxobait

Influentziaz mintzo da, «Izango nizkian nireak, Andu Lertxundi, Rulforen mugia...». Inkoszienteki bada ere, ziur horien zerbait badela honen lanen barna. Bestalde, hemen idazten duen edonork du bere eta bere aurrekoen bibentziak papereratzearen zera hori.

«Oroitzapenen asuntua gehiago duk marko guztia, giroa e.a., asesinatoak izan dituk lehenago ere, nire bibentziak markoan ageri direnak dituk. Horrenbeste asesinato ez duk traumaren batengatik, erronkak eta asesinatoak izan dituk garai batean, mundu erruralean. Neorruralismoa bogan dagoela? Baga je handia diagu: zer egin bestel? Ez zeudek hoinbeste nobela-eta errural, gauzak neurritik ateratzen dituk. Bi edo hiru horrelako istorio burutzen duenak, bazirudik etapak erre eta ezin duela gehiagorik egin».

«Guk jaso ditugun erreferentzia literarioak oso bukolikoak izan dituk ia oraintsu arte, baina hura ez huen egia. Agian geurea ere ez duk egia, baina uste diat normalagoa dela azken hau».

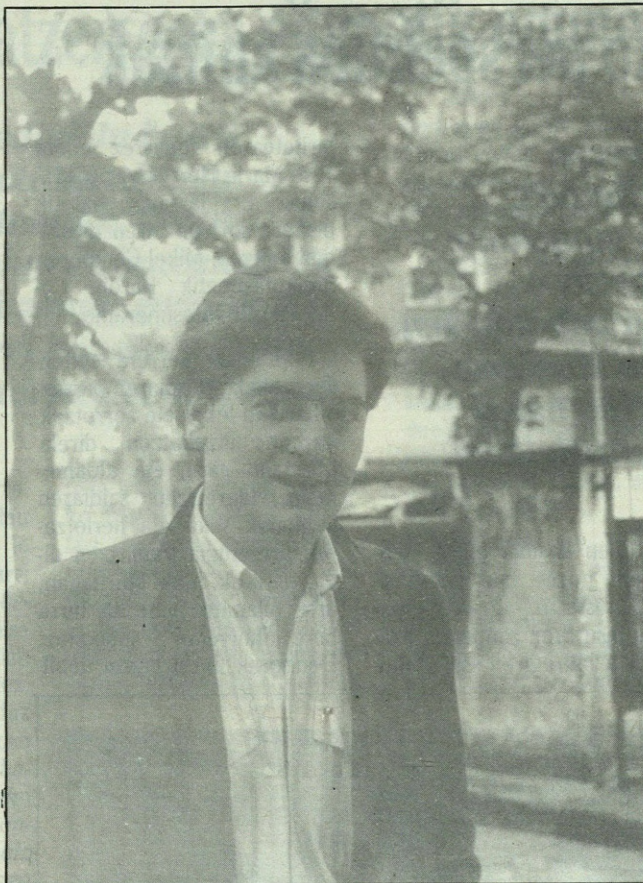
Denbora testigu

Ipuin gehienak gerra inguru garaian garatzen dira. «Ez zekiat garai hura maitatuko dudana, ni ez nauk batere nostalgia giro horrekiko, eza gutzen ez nian mundua deskubritzearen jasotako lilura duk. Ez zekiat zergatik, ditekiena nik bizi nuenetik oso desberdina huelako, litera-

ria iruditzen zitzaidaan. Konturatu nauk haurtzaroko bibentziak erabakikorrak direla gerorako sorkuntzarako».

Tradiziozkoak jasotzen saiatzen da Inazio, «Gure aurrekoek zuten kontatzeko modua birreskuratu behar diagu, ez beraiek egiten zutenarako, baina kontutuan hartu bai. Narrazio erruralentza-

gintzan bezala ipuingintzan ere. Nik uste, orohar, azkeneko boladako ipuin bildumek baitaratzen diatela batasuna mantentzea. Gai bat hartuta ipuin desberdinak egitea nahitaezkoa duk. Ipuin batek irabazi egin behar dik bestearen ondoan jarrita. Ezin duk ipuinak apailatu eta bilduma batean bota, zerbait faltatuko zaiek».

«Guk jaso ditugun erreferentzia literarioak bukolikoak izan dituk; hura ez huen egia. Agian geurea ere ez, baina bai normalago».

ko ezinbestekoa duk, baina bestelako narratibagintza motak egiteko ere erabili zitekek».

Galtzera kondenaturik dagoen mundu erreferentzial aberats baten testigua litzateke ipuin bilduma harilkatu hau. Zenbait gai eta erreferentzia lelo gisan errepikatzen dira ipuinotan bateratasuna lortzearen, nonnahi agertzen dira elemendu mitikoak...

Errealitate eta Fantasia

Badute beraz nexu batzaila istorio hauek, «niretzat oso inportantea duk, poesi-

«Ziztaturik bezala nengoa, nonbait ipuin liburua- ren hiztegiarekin jendea harrituta edo omen zebilen, ez zekiat. Beno, niretzat oso garrantzitsua duk hitzarekin jolastea ia sensualki, hori duk funtsa. Jotake aritu behar izate hori hitzaren atzean dauden oroitzapen piloan bilaketan...».

Baina hitzak ez ezik mezuak. Liburu honetan pertsonaia anbiguoak agertzen dira, parte hartzearen ez oso aldekoak, «Ideologiaren asuntua beste gauza bat duk, osabaren pertsonaia oso nireak duk, amalgama bat, partidurik hartzearen aurkakoa, oso herrikoia. Inorekin ez, mementuan zer dagonera amoldatzen duk. Buruan zeukat lerratu nahi ez duen baten istorioa. Gure herrietako pertsonai hori oso sinesgarria duk. Horretan ni isladaturik ote nagoen? Ez diat uste, ni ume hura nauk».

Sorkuntza ez ezik, Oscar Wilde-ren «Salome» antzerki zoragarria itzuli du txukundadez frantsesetik, «hizkuntza aparte, maite dudana idazlea delako aukeratu nian. Nigandik oso diferentea, guztiz erakargarria hala ere, bere bizitza eta obra ez bereiztearena... Inpresioa, oso gutxi irakurri dutela itzulpena, nahi nuke kontrastatu guzti hau. Nire aukera huen ze hizkuntza aukeratu, saiatu nauk sartzen lapurtera kutsu egokia-edo». Frantseserako erregistroak euskaraz lortu nahi izan ditu, besteek esan behar, arautegi bat ez edukitzearen desabantaila, apika.

Literaturari gagozkionez, berau, garai eta lekuoak gainditzen da literatura. Trászenditu ala lokalismoan geratu, hori da egilearen apustua.

JON ARANO

ERAKUSKETA KOLEKTIBOA DONOSTIAKO SAN TELMO MUSEOAN

Hamar gipuzkoar eskultore gazteren areto bakarreko perspektiba anitzak

Iazko bederatzi pintoreren erakusketari segida emanaz, iragan den ostiralean gipuzkoar hamar eskultore gazteren erakusketa kolektiboa zabaldu zen Donostiako San Telmo Museoan, ekainaren lehendabiziko astea bitartean bertan paraturik ikusi ahalko dena.

Eskultura arte formarik herriarrena ez baldin bada ere —honek euskal kulturako bi izenik sonatuenetariakoak eman dituen arren—, ikusle bixitariak San Telmo aldera agertzen direlarik, sarrerako hormirudiko gris koloreko beso poliedrikoaz erakarrita barneratzen dira Museoko ate zabaletik barrena.

Klaustroa zeharkatu ondorengo ikuslearen lehen zentzazioa, «10 Gipuzkoar Eskultore Gazte» erakusketako obrek beren mugimendu grabitatorioa gelditu duteneko da, hantxe bertan paratu direneko munduaren pisu guztiaz. Badirudi obren arteko distantzien idoroketa gertatu dela bakoitzaren perspektibaren arauera, eta orain, begiradaren aurrean, jarrera eroso deskantsatzen dutela, aretora heuren kasan sartu izan balira bezala beren txoko egokia aukeratzeko argien ordenupeko espaziotan.

Bide laburraren ildo banatuetatik barrena

Hamar eskultore gazte, hamar erreferentzi mundu ezberdin dautza: batzu, Ayui

Revol-en kasuan legez, delikatuki, poesia hari baten gisan; bestetzu, aitzitik, espazioa pisu oroz zanpatuz, Kolobika Jauregiren espektaku-

laritatearen indarrez edota Jose Maria Herreraren soiltasunaz. Eta jarraian, batetik bestera sortzen diren distantzia anitzak, Mikel Camporen ludikotasunetik Baroja Collet-en mitikotasuneraino.

Bixitaldiak aurrera egiten duen ahala, Barojaren piezen oihartzun lehor eta zorrotzak lurrean iltzekatzen direla ohartzen gara, eta aldamean, Jauregiren zaldiaren irrintziak sexu eta heriotzaren presentzia iragartzen digu. Naturak, Iñaki Muruagan, arte bilakatu nahi du lurra bere horretan irudikatuz. Denborak, ihesi guran dabil-

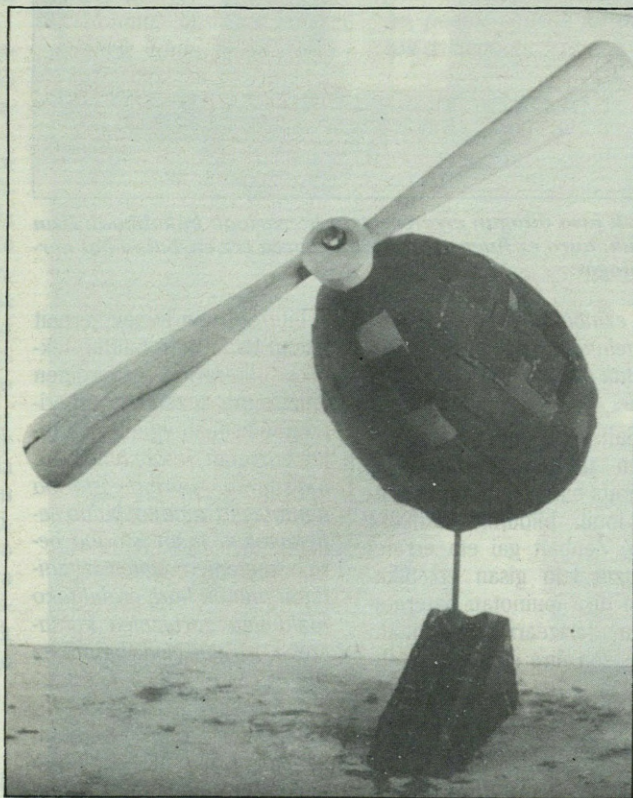
tzan une laburrei eutsiz, Nieves Lerroy-ren txatalen itzalak lerratzen ditu, Lamientzat eraikitako mahaiean eseri eta edalontziko zapore majikoak dastatzen. Eta bienbitartean, atzean, Maria Jose Lacadenaren hitz jarioa kateatu eta kateatu ari da bakarkako lengoiaia metalikoa sortzen.

Ibilbidetik aterperaino

Azkenaldera, Pello Mitxenaren paisaia hedatuan galduko gara, beharbada esistituko ere ez den destinu hobe batera bideratuko gaituen esperoan, finean, agian, orientabidea izango baldin bada ere garrantzizko helburua.

Bestela, Herreraren burdinneko bizitokiak izan litezke ibilbide honetako ildo, perspektiba eta erreferentzi banatuen aterpe: argia eta itzala, espazioak eta distantziak, zuloak.

Amaitu da bidaia, eta aretotik irteterakoan bixitariak pentsa lezake bere espazio eta perspektibak geratu zaizkiola atzean, aireko zirrartan dantzan. Edota pentsa lezake bestela, berak ere sortu eta artea egin duela erakutsi piezetan pausatu duen begirada medio. Orduan, Kepa Landaluzeren boza irristatzen entzungo du Carrerako marmol zurian, hasiera bateko iturrietara hurbilduz isuri ororen mekanismoak berriro martxan jartzeko. Goian, helezin, hegatzitar batek zainduko ditu zure mugimenduak.

Mikel Camporen «Arraultzkopteroa».

ALVARO CARREDANO

EUSKAL HERRIETAKO KRONISTEK EGUNEROKOAZ URTEAN BEHINGO EGINEZ

Ibai-Ertz: «Gero eta euskara batuagoan idazten saiatzen gara egunetik egunera»

**Idazle apal eta edadetu batzu
ahaztuxeak edukitzen ditugu
komunikabideetakook, beren
bizitza osoz euskaraz lanean aritu
eta gero, merezimendu guztiak zor
zaizkienean. Orri honetara orain
dakarguna da horietako bat, Jesus
Lete.**

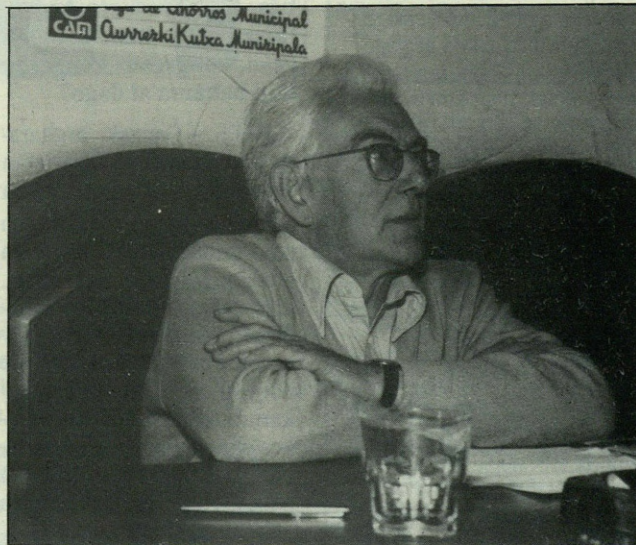
Jesus Lete itsasondorria, 1921. urtean jaioa, hamalau hilabete zituela polioak jo zizkion bi hankak: elbarri gelditu zen. «Hartu egin behar datorren bezala». Gisa honetakoa ere botako dizu noizpait ironia apur batez. Urteetako konozimenduz dioenez, «idazterakoan, zoro eta gaisoei ez zaie sekula barre egin behar. Min emateko kontuak-eta ezta, neroni kontu handiarekin ibiltzen naiz inor ez mintzearren, izen propioak agertzekotan gorai-patu beharrekoak direnean».

Lehen ikasketak egin, eta 36.ean, jaioterriko batzokian Zepai eta beste baten batzuen saioak erabat zaletu zuten bertsotarako. Guda ondoren hasi zen bertsolaritzaz gehiago jabetzen, artean presondegian zegoen Basarri behin goierriratzearan... Basarri, Uztapide, orduko kultoenatza dauzka, eta nonahi zirela han izango zen bera. Oria ibai ertzeko biztanleak jatorrizko «Bertsolariya», «Oleriti»ak, e.a. erakusten dizkigu beste hainbat bitxiren artean.

Lehenagoak eta oraingoak

Euskaltzaindiak prestaturiko bertsosapaper lehiaketa ba-

tean irabazi aurretik Ordizia-ko Euskal Festetan I. Bertsolari gazteen txapelketaren eratzaileetakoa izan zen. Euskaltzaindiko hartarako erabili zuen lehen aldiz izen-goitia, eta irabazi. «Xenpelar» sarian bigarren izan aurretik,

«Jendeak beldurra zuen garai hartan, euskaraz idazten zen guztia. Gobernadorearengana bidali behar bait zen».

iada korritua zuen punta batetik bestera herrialde osoa, bertso-aurkezle edo gai-emai-le tankeran, juradu ere. Gogoratzen duenez, «hauek, norbaitek egin beharreko lanak ziren, jendeak beldurra

bait zuen garai hartan: euskaraz egiten zen guztia Gobernadorearengana bidali behar zen gaztelaniara itzulirik».

«Zeruko ARGIA» eta «La Voz»en kolaboratzeaz gain, ipuingintzan ere inkurtsioak egin ditu. Oso nekeza omen berarentzako. Gerora, beste lehiaketaren bat irabazi eta duela pare bat urte Donostiako egunkari dekanon hasi zen zutabeak idazten aita Zabalak eskatuta.

Ibai-Ertzen kolumnak —«Lengo eta oraingoak» izenburupean— astean bi bider argitaratzen dira eta herri kutsua darie. Nahiz eta kasu gehienetan komentatzen

bait dira: garai bateko arketipo xelebreak, anekdotak, gertakizun bitxiak, kanpoko jendea ere hunkitu dutenak, askotan dimentsio zabalagoa hartuz testuok.

Historia-ttikiaren kontalaria

Esaerak, ateraldi, lokuzio, pertsonaiak —Atxukarro tar-tean—, eta hainbat traste zaharretaz hitz eginez arratsaldea bapo asko botatzen dugu. Ibai-Ertz bezalako herrietako kronistek, historia-ttikiaren kontalariak, badituzte arazoak: nahiz eta txukun —ia maniatikoki— idatzi, egunkarian euskarari ez zaio behar hainbateko arretarik eskaintzen. Estiloa ez ezik, idaztanka ere herrikoia du, ulerterraza, neurri batean nahiko landua, jende edadetu eta arruntari zuzendurikoa.

«Guri kontabilitatea irakatsi ziguten baina ez idazkuntza. Silabak jaten ditugu; noski, adin honetan ezin hasiko gara berriro ikasten». H-rik erabili ez, eta hitzak ahozkatzen diren bezala idatziko ditu, H-ren kontrakoa ez izan arren; «Euskaltzaindiak onartu zuen eta, zerbaitegatik izango da. Dena dela, gero eta euskara batuagoan idazten saiatzen gara. Hala ere nire garaikoek ulertzen naute ondoen. Ezagutu ez duenak ez daki. Geureari eta galtzen doan tradizioari eutsi behar diogu».

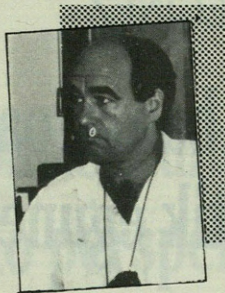
Mereziko luke horratio berrezko aberastasunik baduen bere artikulugintza bilduma baten argitalpenak.

MIKEL ARAMENDI
MAITE AMUNDARAIN

Paperetan idatzia

IKASTOLAK ETA AKORDIOA

Euskadi Buru Batzarra hasierako ituna berronar-tzea eta ikastolekin bategitea eraba-ki zuen aurreko astelehenean. Baita Konfederakuntzak ere, bere aldetik EAJri eskatu, lege-egitasmoa Lege-biltzarretik erretiratu dezala. Konfe-derakuntzari ez zaizkio batere gus-tatu, bestalde, Joseba Arregi bozera-maile jeltzaleak guzti honetaz egin-dako adierazpena (...). Baten batek autokritika egin beharko du EAJren barruan. Zezenari garaiz heldu behar zaio adarre-tatik. Ikastolenaz gainera bada beste zezenik euskal mun-duan, ETB kasu, eta ez du balio trumoiak noiz joko zain ego-tea.

Amatiño, («Eguna», 88-V-12).

BATEGINIK

Euskaltzaleen eta abertzaleen artean, bizipi-deen eta politik bideen aldetik bizi ditugun ezberdintasunen gainetik pasatzen ikasi beharko dugu, lehentasuna euskaltza-legoari eta abertzalegoari emateko, jakinez gure etsaia Pari-sek eta Madrilak zuzentzen eta lekukoek laguntzen duten bo-terea dela. Aurtun hain ederki era indartsuki, herriz herri eta hiriz hiri, hedatu den Bateginik kanpaina dukegu lekukorik biziena, gure ezberdintasun guzien gainetik, euskararen eta Euskal-Herriaren alde, urrats haundi eta eder bat elkarrekin emateko gai garela erakusteko.

Gexan Lantziri, («Ekaitza», 88-V-5).

EUSKAL MITOLOGIA

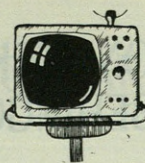
Juan Inazio Hartsuagaren liburu honek ere («Euskal Mitologia Konparatua») irakurketa bat baino gehiago duke (...). Badago euskal mundu ikuskera bat, edota argi-ago esanda, mundua ikusteko ere euskalduntasun bat, jator eta berezia: euskal mitotetan proposatzen dena, hain zuzen ere. Tamalez, eta honetan ere ados dira Mirande eta Hartsuaga, gaur egun galduxea dugu izaera hori. Guztiz edota ia guztiz gara europeartu, mendealdetartu, zibilizatu, hitzarekin adie-rarik txarrean: berdindu, batz bestekotu.

Joserra Gartzia, («Zutik!», 88-V-6).

IKASTOLAK ETA AKORDIOA

Edo Recalderi karti-la irakurri diote edo bera beldurtu egin da... zerbait gertatu da. (...) Ez dago esaterik Recalde hau firmatu zuela baina PSOEk ez zuela onar-tzen. Gezurra. Kontseilari sozialis-tek, Parlamentuko talde sozialistak, partidu sozialistak berak ez zuen se-kula santan dokumentua ukatu, eta gainera Eusko jaurlaritzak bere egin zuen. (Oraingo) honek esan nahi du Recalde bere buruarekin zintzo jo-katu beharrean, kargu horretan jarri zuen partiduarekiko oso disziplina-tua dela.

Iñaki Etxezarreta, («Hemen», 88-V-13).

Pedro Migel Etxenike

Amatiño-ren galderak ETB-ko «Laino guztien azpitik» saioan (88-V-10)

egokiena, noski, prolema bat daukat eta da informazioare-na — batez ere orain infor-mazio gehiagorekin, konpu-tagailuekin, telefes-eta era-biltzen ditut eta informazioa datorkit ordu batetik bestera munduko edozein tokitik, baina—, prolema da bestee-kin eztabaidatzeko aukera eta horregatik bidaiatzen dut, hori da nire prolemarik handiena. Askorentzat poz-garriak diren bidai horiek ni-retzat roilo bihurtzen ari zaizkit.

AMATIÑO.— Ikastole-tan, Japonian, Iparrame-riketan eta Alemanian egon zara. Ondoko hilabe-teotan joango zara Aus-tria, Ingalterra eta Argen-tinara. Bene-benetan esan, kongresuz kongresu ibili beharra al dago?

P.M.E.— Gauzak argitara-zen direnean aldizkarietan iada ondo eztabaidatuak dira eta ideia berriak entzuteko eta eztabaidatzeko aukera edukitzeko joan behar da. Zoritxarrez, gure herrian ba-dirudi kongresu batera joa-tea sari bat dela eta nik uste dut fisikari, eta batez ere fisi-kari teoriko batentzat ezin-besteko gauza bat izan be-harko litzatekeela, sari bat baino roilo bat da, baina egin behar da.

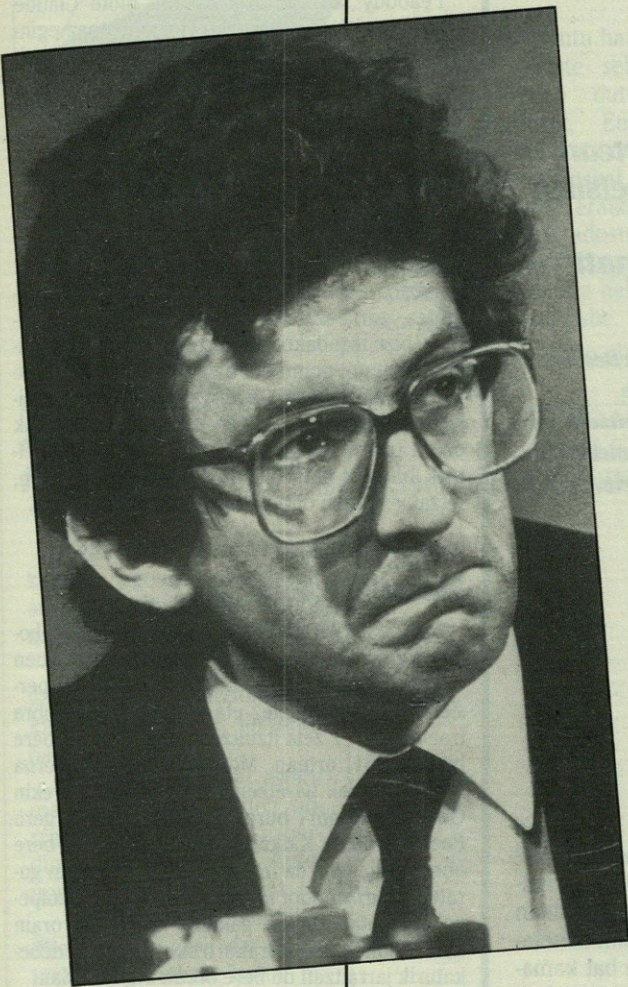
A.— Kanpotik ikusita, unibertsitatea ezagutu ez dugunontzat badirudi ka-tedratiko batek egin be-harko lukeena edota egi-ten ari dena, lehenengo eta behingoz da klaseak ematea. Niri esan didate-nez ordea, zuk klase gutxi ematen dituzu eta ikasta-

roak zuzendu, ikastal-deak, ikerketak lagundu egiten duzu... Egia al da hori, eta zein maila du gu-re unibertsitateak?

P.M.E.— Beno, lehenago erdi egia da: nik klase gutxi ematen ditut, segun gutxi zer den, baina hortan ez naiz sartuko. Beharbada kal-tegarria izan daitekelako... norbait galdezka hasi liteke (barreak) zenbat klase ematen ditudan. Gure uniberts-i-teak zer maila duen, ona edo txarra duen erabakitze-ko kontuan hartu beharko genuke lehenik norekin edo zerekin konparatu. Cambrid-geko unibertsitatearekin konparatzen badugu esan beharra dago edo egia-ri zor zaion begiruneagatik, urruti gaudela, urrutian urruti, ez bakarrik urteen gauza baizik eta beste arrazoi inportan-teagotatik ere. Baina hori guk daukagun telebista, ETB, konparatzen badugu Ingalaterran dagoenarekin urruti gaude baita ere. Or-duan, hori kontuan hartu be-har da esateko ona den hala ez, baina inguruetan dauzka-gunekin konparatuz ikusten da ona dela eta mito bat da, nik uste dut, Euskal Herri honetan esaten den hori: «gure unibetsitatea txarra da», hori ez da egia. (...) Ez gara, barkatu, batzuek esa-ten duten bezain gaizki, bai-na noski, nik nahi nukeen mailakin konparaturik urruti gaude.

A.— Zientziak ari gara eta askotan kulturaz hitze-gitean, bada hortik esaten da kultura dela: artea, pin-tura, musika, literatura... eta, zientzia ez al da kultu-ra?

P.M.E.— Horiek ere, ez bakarrik horiek, haiek esa-ten dute edo «self nomine» intelektualak dira horiek, ho-riek bakarrik dira intelektua-lak. Nik uste dut hori argi da-goela. Zientzia norbaitek egi-ten baldin badu gizakiak egi-ten dute, nik dakidanez. Or-duan, noski kultura da eta gainera gizaldi honetan be-har bada kultur arlo garran-tzitsuenetako bat eta eragin sozial handiena duena. Noski dela, eta nik ez dut uste hori inork zalantzan jarriko due-

Karmelo Landak puntua jarrita

Kepa Albisuri

(«Ibilaldia»ren koordinatzailea)

— Ze erreibindikazio kaleratuko du aurtan «Ibilaldia»k, ikastolen inguruan gertatzen diren une larriotan? Ze zentzu dauka euskal eskola publikoaren kontsignak gaur egun?

A lde batetik, *Euskaraz orain eta betiko* izango da aurtengo «Ibilaldia»ren kontsigna nagusia, eta horren inguruan antolatuko dituzte ikastolek beren ekitaldiak.

Oraingo egoerari irtenbide edo erantzun egokia aurkitzea Ikastolen Federakundearen esku dago, eta horren batzarretan argitu beharko da aurki.

Egin didazun azken galderari nire erantzun pertsonala da geure eskola nazionalaren bila joan behar dugula. Eskola publikoek ere hor egon beharko dute, eta irakaslegoaren eritziak ere kontutan hartu beharko... Oraingo hauek bide horretako bultzadak eta tirabirak dira.

Begira, aurtengo «Ibilaldia»ren prestakuntzarako, adibidez, Bilboko ikastetxe, eskola edo kolegio publiko guztiei bidali zitzaizen gutun bana, «Ibilaldia»ren antolaketan parte har zezaten gonbidatuz. Eta zirkuitoa egingo deneko bost eskolek beren instalazioak eskaini zizkiguten, eta hauek zaintzen izango dira bertan «Ibilaldia»ren egunean.

nik. Hain garbi dago hori, nahiz eta praktikan ez jarri, teoriarik gutzienez ebidentek dira.

A.— Ez dakit ebidentea den zientziaren helburua litzatekeela beharbada unibertsoaren nondik norakoa esplikatzea eta sartztea. Baina zientzia, fedearen aurretik ala fedearen ondorengo dago?

P.M.E.— Nik ez dut uste zientzia eta fedea elkar kontratarik direnik, ez ere laguntzaile direnik. Beste anbito bat da fedea. Esate baterako fedea ezin dezake erantzun, ez saiatu ere fedea esaten dituen gauzetan. Esa-

te baterako: «*Transzendenzia ba al dago? Merez al du hemen bizitzea? Zertarako gaude hemen?*». Galdera horiek oso inportanteak dira, batez ere norbaitek bere buruari galdetzen baldin badizkio, baina horiek ez dira galdera zientifikoak eta zientziak bere mailak ditu. Horrelako galdera ezin ditzake erantzun, ez saiatu ere. Eta batzuek esaten dutenean zientziak frogatu duela Jaungoikoaren esistentzia edo esistentzi eza, hori astokeria da nire ustez. Zientziak bakarrik erantzun ditzake galdera zientifikoak eta horien artean oso multzo gutxi.

Puntako argitalpenak

Donostiako «Hontza» liburudendak emandako datuak

Literatur liburuak:

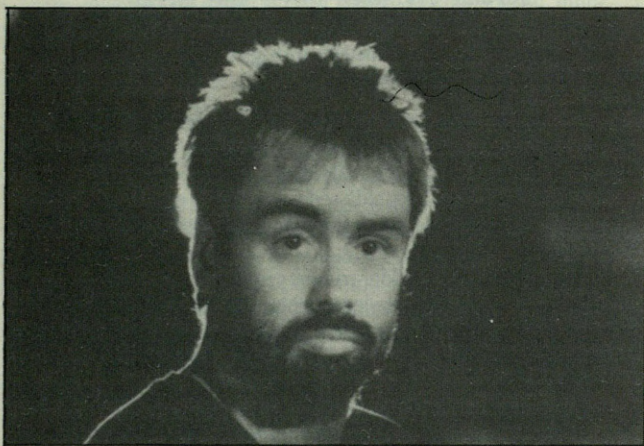
- 1.— «Susa» aldizkaria, 22. zenb. (Antzerkia).
- 2.— «Udazkenaren balkoitik», Joan Mari Irigoien. Erein.
- 3.— «Tobacco Days», Anjel Lertxundi. Erein.
- 4.— «Gertaerei begira», Juan Luis Zabala. Elkar.
- 5.— «Falo zantarra», Joane Barolo. Elkar.

Orotarikoak:

- 1.— «Erderakadak», Gotzon Garate. Gero.
- 2.— «Atalaze maila». Europako Kontseilua.
- 3.— «Euskal Gramatika. Lehen Urratsak, 2». Euskaltzaindia.
- 4.— «Euskal Mitologia konparatua», J.I. Hartsuaga. Kriseilu.
- 5.— «Euskadi gudian», zenbaiten artean. Ekin.

Cannes 88, gazteen itxaropena

Maiatzaren 11ean hasi eta martxoaren 23a bitartean ari da ospatzen Cannes-eko Zinemaldia. Izen ospetsuen faltan zinegile gazteengan jarri dituzte begiak komunikabideek. "Nouvelle Vague" berri bat asmatu bide nahi dute 41. edizio honetan.

Luc Besson,
zine
frantzesaren
promesa
berria.

Cannes-eko Zinemaldia aurrera doan heinean makina bat berri aterako da egunkarietan. Lerro hauek idazterakoan, alde aurretik antzeman daitezkeen punturik azpimarragarrienak aipatuko ditugu.

Alde batetik, gazteengan jarri dira begi guztiak. Ezin uka! Norbaitek pentsa dezake besterik ez dagoelako dela. (Beste hobeagorik alegia). Baina denak ari dira ahalegintzen "Nouvelle Vague" berri bat sortua dela esaten, edota insinuatzen.

Saura eta Szabo agertzen dira 41. edizio honetan 'veterano' moduan. Hoi ondoan gazteak dira nagusi. Eta izenik ez da falta (asko eta asko ezezaguna bada ere hemen oraindik). Van Ackeren erretratatzailer berlingarra aipa daiteke gazte 'prodigio' hauen artean. Hamaika urterekin jada errodartzeko hasi zen honek dagoeneko lortua zuen Cannes-en arrakasta «*La femme Flambé*» filmarekin. Oraingo honetan «*Le Piège de Vénus*» (Venusen xedera) da aurkeztu duen obra. Dударik gabe zer esana emango du «Errealizatzailearen hamabostaldian».

Prentsa frantzesak Luc Besson goratuko du ordea guztien gainetik. Horrengan jarri ditu esperantzak eta ez alferrik gainera. 75 milioi libera (1.500

milioi pezeta) jarri dituzte 28 urteko gazte honen produzioa egiteko. Bederatzi hilabeteko tournaia itsas inguruan. Grezian, Bahamas-etan, Korsikan eta Malvina-tan ihardun da film honetarako bereziki egindako pare bat kamara submarinorekin (eta beste zenbaitzurekin noski). 170 kilometro pelikula...

Pariseko Sebastopol kaleko gelatxo batean bizi zen Luc Besson-ek justu justu lortu zuen «*Azken borroka*» ekoiztea. Zuri beltzean eta apenas dirurik gabe. Horrek eman zion ordea «*Subway*» egiteko aukera, Europa postmodernoarene zine 'vogue'a suposatuko zuena... gazte adolezenteengan behinepein.

Orain aurkeztu duen filmak, «*Le Grand Bleu*»k, itsasoa du paisaia... eta parte handi batean «Sub... marine» dela esan behar. Esan behar halaber, ez ohizko marketing moduak erabili dituela Besson-ek bere azken film hau dela eta. Espektatiba handitu nahiz izan du spotik, aktrizaren argazkirik eta normalean erabiltzen diren moduak erabili gabe.

Bere atzetik dabilta denak Cannes-en. Bera berriz, bere motoan agertzen da kasko gorria jantzita.

J.M. HERITZ

Zipriztinak

New York-en «Shoah» dokumentala saritu

Peabody Award saria eskaini diote Claude Lanzmann-i juduei buruzko Holokaustoaz egindako «Shoah» dokumentalagatik. Ikusi dutenek ikaragarritzat jo dituzte dokumentalean agerturiko irudiak. Palestindarren Holokaustoaz ere 40 urte barru sarituko ote dokumentalak?

Johnny Clegg, Sudafrikako zulu zuria

Musika beltza gero eta esparru zabalagoak irabazten ari dela ezin uka. Johnny Clegg kantantea, zuria izateaz gain Sudafrikan, zulu artean bizi izandakoa da urteetan barrena. Zulu enerritmo, doinu eta dantzak darabiltza bere aktuzioetan. Berak dioenez Sudafrikako publikoak politikan engaiatzea eskatzen dio. Berak ez du ordea horrelakorik nahi. Zuriak eta beltzak batekin nahi ditu bere ekitaldietan. Han, hitzak ez omen dira politika, erritmoak baizik.

Sadet Hedayat Pariseko iraniarra

Mende hasieran Persian jaiotako idazle honen bizitza eta obra, bere burua idazletzat duen edonor konmobitzeko modukoa da. Kafka persierara itzulita, odolez eta hildakoez bere obra frantzesera ez zela itzultzen eta bota zuen bere burua 1951. urtean. Montparnasse-ko taberna batean orduak pasatzen zituen tabernariarekin Omar Khayyam-i buruz hitzegiten. Hilda gero Poerekin edota Kafkarekin alderatzen den bere obra itzulia izan da frantzesez. Orain bertan goratua da «*Hiru odol tanta*» bere obraren itzulpena dela eta. Iran-en gainera, ez daude orain idazle honen lanak irakurtzeko moduan: debetaturik jarraitzen du bere obrak bere herrian.

«Azken Enperatriza», film txinarra kalean

Chen Jialin zuzendari txinarra *Azken Enperatriza* filma errodatu zuen Changhun-eko estudioetan. Film honetan, Pu Yi-ren emaztea ez ezik Pu Yi enperadorea bera tratatu zuen Chen Jialin-ek bere erara. Erabiltako budjeta handia izan ez bazen ere enperadorearen benetazko emaztearen laguntza izan zuten filmaren lekuko gisara. Dena dela 1987.eko urtarrilaren lehen bitartean ez zuten izan Txinako zineetan pasatzerik: Pu Yi-ren anaia ez zegoen konforme bere anaiaz emandako irudiarekin. Ea film hau ikusterik daukagun Bertolucci-renarekin alderatzeko.

Gipuzkoako irakasleen koordinadoraren komunikatua herriari

Azken finean puntu hauek eta gizarteko beste sektoreek proposatzen dutena kontutan harturik, Eusko Jaurlaritzak planifikatu dezala behin betikoz Euskal Eskola Publiko baten eraiketa, interesatu guztien adostasunarekin, denbora gehiago alperrik galdu gabe eta nahasketak gehiago sortu gabe.

Zizurkilen, 1.988ko Apirilaren 27an.

**GIPUZKOAKO
IRAKASLEEN
KOORDINAKUNDEA**

Hezkuntza Sektore Publikoko egoera larriaren aurrean zenbait puntu argitu nahi ditugu:

—Ez da egia gure borroka gainontzeko funtzionarioekin homologazioa lortzeko bakarrik denik.

—Baieztatzen dugu estatu mailan ematen ari den borrokatik bereiztua eta ezberdina dela Komunitate Autonomoko grebaren egoera.

—Gure puntu errebindikatibo nagusia zera da: benetazko negoziaketa baten bidez Euskal Eskola Publiko bakarra lortzea. Baina kontuz! Kalitatezkoa! Horregatik errebindikatzen dugu:

a) Eusko Jaurlaritzak irakaskuntzan gaur egun dituen langileak aprobetxa ditzala: ikasleagoa hobeki hezitu, irakaslego espezializatuekin (musika, soinketa eta abar...)

b) Ikasle / gela kopurua gutxitzea lortzea, irakasleen garapen global eta indibiduala hobeki jarraitzeko.

d) Plantilen estabilitatea lortzea, ez bakarrik lanpostu mailan, baizik eta zentru bakoitzean ere, aurrera eramateko proiektu pedagogiko serioak eta epe erdira.

e) Gaur egun sare publikoan lanean ari den langilegoaren euskalduntzea epe minimoak jarriaz helburu hau lortzeko.

Herri garraio publikoa garatu ala hil!

Gure garraiobide guztiak behar ditugu, garatuak, hobetuak, herritarren zerbitzu egoki bat!

Asperturik gaude eskale eta ijitoak bezala ibiltzetik, garraiobideak sortzeko daude.

Joan den ostiralean, gaitxotuta dagoen izeba edadeta ikustera joan ginen Irurara eta handik Tolosara autobusean iristerako gure azkeneko tranbia aldegin zen. Hemengo koordinazio gabea garraio hauekin beharko egon bidaiariak luzaro itxaroten berriro...! Hamarretan beste tranbia bat iritsi zen Tolosara, baina hau ez zihuan urrutirago. Goierriko bidaiariak jai genuen. Han egon behar izan genuen ordu t'erdia geltokian, Bartzelonara zihuan trena azaldu arte, eta han Beasaina batzuke....

Europar sarturik garela baina ez dago garraio garamenik, koordinaziorik (Bilbon "norte" guztirako zentrala), informaziorik bidaiariari laguntza sakon hori agertuko digunik.

Maiz joan izan gara Belgikara eta han herri-garraioekin mugitzen gara hemen ez bezalako erraztasunarekin, iraganbide eta garraioen koordinazioan trenez, autobusez, trolebusez, herri txikienean ere gure betebeharrak guztiak betetzen laguntzen duen zerbitzuan.

Bidaltzen dizkizuegun bi orri hauetan, herritarren laguntza sakon horren adibide txiki bat doakizue. Zer ikasia badugu. Hemen igandeetan bidaiatzen trenez astean baino garestiago da, leporaino zoaz. Han joan-etorriko bileteak astemuga osorako balio du eta gainera astean baino merkeagoa da. Hemen doakizue irakurri, ezagutzera eman hala iruditzen bazazue eta ordaintzen ditugun zergak zerbitzu dezatela herritarren egunerokoa hobetzeko.

TXORI TXIKI BAT

«Bateginik» boxeoan

Kaixo ARGIAkideok!

Oraintxe telebistan ikusi berri dudana gauza bati buruzko eritzia eman nahi nuke. Eta zer ikusi dudana? Ba, boxeo txapelketa batetan «Bateginik» kanpainaren publikitate, bai boxeolariaren barregolastikoan baita frontoian ere. Lotsagarria iruditzen zait euskararen bidez elkar-adiskidetze kanpaina bat horrelako sasikirol indarkeriazaleaz zikintzea. Besteik ez.

ROBERTO CUESTA

Negoziazioa

(Doinua: «Iparragirre abila dela»)

1

Momentu hontan bertso kantari
egin nahi nuke aproba
eta askori esango diot
egi batzuek gustora
ez zoazte inora
errepresioz gora
guk estutuko gerriak
bene benetan une larriak
ditu gaur Euskal Herriak.

2

Egia esanda jarri zaizkigu
guri gauzak oso zailak
baina oraindik etsai maiteak
gu ez gaude noski hilak
izan zaitezte abilak
kendu guardia zibilak
orduan pozezko eguna
zorionean lortuko dugu
herrian askatasuna.

3

Herri honetan beti nahi dugu
denok egizko bakea
ea horrela behin betirako
itzaltzen den armen kea
hautsi daigun katea
hori zuentzat kaltea
zoazte bada etxera
PSOEtarrak joan zaitezte
betiko Madril aldera.

4

Nola liteke Euskal Herrian
etsaiarekin bat egin
eta gainera herrian aurka
tamalez gogor ahalegin
gehiago ez hitzegin
zuentzako bai gogorra
herriarentzat traidoreak
ez dute joera jatorra.

5

Mundu guztiak jakin dezala
gu euskaldunak gerala
egia hori uka nahi duenai
sartu kaskarrean bala
euskalduna da apala
baina noski ez hutsala
dihoa bide argian
alper alperrik ari zarete
nortasuna ito nahian.

6

Egurra ematen herri honetan
zorionez duzue jai
hala eta guztiz gizon garenez
zigorrek ez ditugu nahi
ipini arpegi alai
laster libre gara bai
ta hori goaz lortzera
zorionean muga guztien
gainetik goaz aurrera.

7

Frantzia eta Espainia entzun
gure askatasun nahia
eta mesedez ez zaitezte ba
hori ukatzen saia
zeren daukazue jaia
bait gara nazio gaia
naiz ta herri txikia izan
burua beharko makurtu.

8

Arrazoirikan ez duzue
bakarrik armen indarra
hala ta guztiz geureari eusteko
oraindik badugu garra
egoera da txarra
gutxi galtzeko beharra
galtzaile aterako etsaia
guk aspalditik dugu gerturik
negoziazio mahaia.

9

Berriro ere esango dut nik
gu ez gara espainolak
beste aldekoak ere ez dira
frantsesak lagun inola
agiriak diote hola
hori ilun dagola
honi uzten diogu tokia
Euskal Herrian zorionean
nagusi da utopia.

10

Utopikoak ez dugu galdu
irabazteko esperantza
barru barruan sarturik dugu
independentzi arantza
hortan goaz gorantza
ematen diogu antza
helburua dago argia
utopia hori Euskal Herrian
aurki bihurtuko egia.

ANDER EPELDE

KATARATAK

- Kaixo Mikel! Jakin al duk Antoniorena.
- Ez... Zer gertatu zaiok ba?
- Hil egin dela? Ezin liteke... Bainan nola izan duk?
- Kataratak!
- Operatu egin al zuten ba?
- Ez... Bultzatu!

MUGAN

Donostiar autobus bat Lourdesera joan da peregrinazioa egitera. Bueltan, Behobiako mugan gelditu egiten dituzte.

Autobusaren ateak zabaldu eta sardin zaharra barrura sartzen da.

- Ea, norena da horko poltsa hori?
- Nirea —erantzuten dio aitona batek—

— Ekar ezazu!

Sardin zaharra hasten da poltsa miatzen eta barrutik botila bat ateratzen du:

— Eta hau zer da?

— Lourdesko ura!

Berde hori, ordea fidakaitz samarra izaki botila irekitzen du:

— Hau Lourdesko ura? Hau koinaka da eta!

Eta aitonak:

— Miraria! Miraria Miraria!

ZUHURREN ETXEA

Familia zikoitz batetan, ama garraika sartzen omen da sukaldean:

— Joxe! Joxe! Zatoz hona berehala!

— Zer gertatzen da ordea?

— Mikeltxok hogeiroko txanpona irentsi du! Dei iezaiozu berehala sendagileari!

— Erotu al zara edo? Hogeiroko birreskuratzeko hamar mila pezeta gastatu behar al ditugu ba?

BANKUETXEAN

Andoingo adiskide batek kontatu zidan bertako banku batetara sartu zela emakume bat eta:

— Mesedez, aldatuko al zenidakete bost mila pezetako bilete hau?

Hartzen du enpleguak biletea:

— Bainan, aizu! Bilete hau faltsua da!

— Kontxo! Horregatik aldatu nahi dut ba!!

Toreroaren semea.— Estiloan dago koxka. Espainolen erregea, diktadore txikiak espainol guztioi heredentzian utzi zigun Borbon hau, toreroz jantzita argitaratzeagatik Langraizko espetxea izan zuen ostatu Xabier Erauskin adiskideak. «Punto y Hora»ren estetika ez izaki Gorteko nagusien gustokoa. Toreroaren semea abiadore moderno eta supertsonikoz beztiturik ekarri digu progre dekadenteek bezala 68ko nostalgikoei eta gaztetxeetako gorri-beltzek irrikaz irakurtzen duten «El Jueves»ek. Hemen irribarrea ere marketinak kontrolatzen digu, eta Juan Carlos printzea tonto artalorre bat zen garaiko txistek gogoratu ezinik gabiltza. Baina gero nola publikatu?

MARTIN ARANA

Gurutzegrama

EZKER ESKUIN: 1. Mugak jarri. Bizk. Nola. 2. Urteko hilabete. Gora-kada. 3. Idi, hitz konposatueta. So egile. Zakur. 4. Nauka. Defentsarako tresna. Zoro. 5. Modu. Itxurazkoa. 6. Uranioa. Parte. Urritzaren fruitua. 7. Gora. Ekaia. Berrogeitamar. 8. Ordua, garaia. Gaurkoaren aurreko egunean. 9. Barazki mota. Daukazu. Pegatzeko. 10. Nafarroako autoetan. Bizk. Ostiral. Musika nota. 11. Txofer. Pisu neurria. 12. Senide. Txori etorkin ezagunak.

GOITIK BEHERA: 1. Herren. Kulero mota. 2. Arku. Berdintasunezko konparaketan. 3. Galioaren sinbolo kimikoa. Urrina. Dago. 4. Ihardun. Aldamen. Baieztatzeko. 5. Herri jokoa. Ikara. 6. Bostgarren bokala. Zerri. Hodeietatik ur. 7. Gogo. Gaztun. Bokala. 8. Zulo egina. Izan. 9. Denbora tarte. Gipuzkoako ibaia. Oinarritzko likidoa. 10. Musika nota. Garbitzeko tresna. Kontsonante bikoitza. 11. Kementa. Eroa. 12. Bizk. narama. Liliak.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1							●					
2						●						
3			●							●		
4				●					●			
5					●							
6		●					●					●
7	●					●					●	
8								●				
9				●					●			
10			●							●		
11							●					
12						●						

(soluzioak 11. orrialdean).

OSASUNAREN ARDURAZ

Emakumeek, erdiak ere ez du antisorgailurik erabiltzen

ALEMANIA, Frantzia, Italia, Ingalaterra eta Espainian egindako ikasketak batek dioenez emakumezkoen % 50ek ez du inolako metodo antisorgailurik erabiltzen, informazio edo ezagutza-ezagatik. Pilula European sartu zeneko 25. urteurrena ospatu den urte honetan, Famili Plangintzarako Koordinakunde Zientifikoa informazio-txosten bat argitaratu du: bertan, kontrazepzioaren historia biltzen da bere hasieratik, eta gai honen inguruan sortu diren postura erlijioso, moral eta politiko desberdinak.

Koordinakundearen zuzendaria den Jose Lintard doktorearen ustetan, azken ikerketek diotenez gaur egun antisorgailuak (pilula bereziki) kontsumitzen dituzten emakumezkoek obulutegiko eta endometriko minbiziak jasateko arrisku gutxiago dute. Orainsu bukatu diren bi azterketak ezinezkoa izan dute pilularen eta titiko minbiziaren artean harremanik aurkitzea.

Txosten horretan irakurri daitekeenez gure artean gertatzen den jaiotza-tasen beherakada ez da metodo antisorgailu berrien erabilgarritatik jazo, eta ezta haurgaltzeen intzidentzia altuagatik ere, gizartearen asmo eta ideiak aldatu egin direlako baizik (arrazoi sozial, ekonomiko eta moralak baitapat).

XABIER AGIRRE

euskal antzerkigintzari errepasoa

Susa

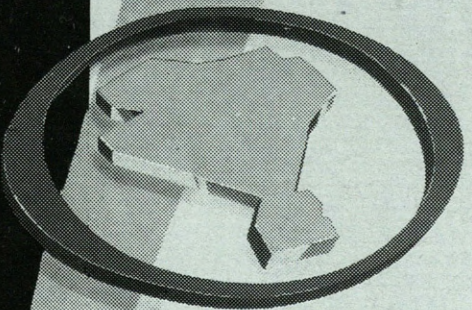
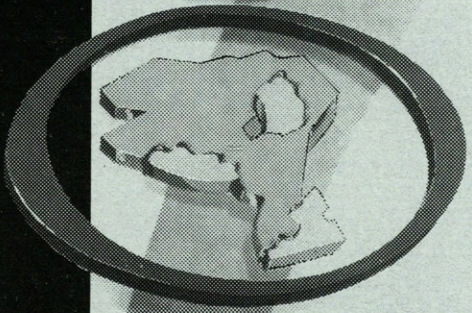
literatur aldizkaria 22

kalean da gure taula
bizkor!
durango-rako agortu bide

ANTZERTI HILDA
BIBA ANTZERKIA!

HERRIGINTZAN

Itxaron gabe, bete
eta bidal diezaguzu
ondoan doakizun txartela.

CAJA LABORAL POPULAR LAN KIDE AURREZKIA

► Euskal Herri osoan ordezkaturik dagoen
Kutxa bakarra gara.

► Euskal Lehen Enpresa-Taldearen bultzatzaile garen Entitatea.

► Eta gainera... hona gure gaztetasuna:

1959

1987

Lehen Bulegoa	175 Bulego
Lehen Bezeroa	700.000 Bezero
Lehen Milioia	185.000 Milioiko aurrezkia

► Horrexegatik, Lan Kide Aurrezkia
"Euskadiko Kutxa" da.

Zatoz elkarlanean parte hartzera

ZURE NOMINA

LAN KIDE AURREZKIAN HELBIDERATUZ

HELBIDERATZE-TXARTELA

Lan Kide Aurrezkiaren
bulegoan daukadan _____ ko
kontu korrontearen bidez
kobratu nahi dut nere soldata.

IZENA

N.A.N.

ENPRESA

SINADURA:

Kupoi hau ebaki eta hona bidali:
LAN KIDE AURREZKIA, Marketing-eko Dptu.a
J. M. Arizmendiarieta, Pasealekua z/g
Arrasate, Gipuzkoa.

CAJA LABORAL POPULAR
LAN KIDE AURREZKIA

Euskadiko Kutxa

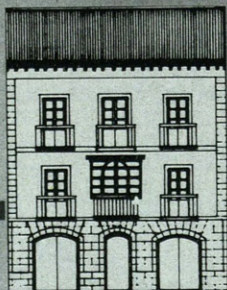
LAGUN ARO

SASI GUZTIEN GAINETIK ETA LAINO GUZTIEN AZPITIK

Sorginak baigina. Sorginkieriatzat jo bait dezake norbaitek egunetik egunera izaten izaten ari garen hazkundera.

Baina, ez da sorginkieriarik. Lagun Aro Aseguru kon-

painiaren eta beronen lankideen ahalegin zintzoa baizik. Ez sasiei, ezta lainoei ere, ez diegu bildurrik. Sorginak baigina, sasi guztien gainetik eta laino guztien azpitik ikus gaitzaten.

SEGUROS **LAGUN ARO** ASEGURUAK